

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

www.pravoslavlje.rs

Излази 1. и 15. у месецу

Број 1067 Цена 90 динара 2,5 КМ 1. септембар 2011.

ISSN 0555-0114
9 770 555 011004

Устоличен
Епископ нишки
Г. Јован (Пурић)

Званичне посете

Његова Светост Патријарх српски Иринеј, заједно са својим викаром, новоизабраним Владиком липљанским Јованом (Булибрком), примио је 11. августа у опроштајну посету Његову Екселенцију Артура Кола, Амбасадора Израела, као и његовог заменика г. Ејала Наора.

Његова Екселенција је истакао пар питања која се ипак нису решила током његовог бављења у Републици Србији. Наиме,

проблеми решавања повраћаја отете имовине која је припадала Јеврејској заједници, како у заједничкој тако и приватној својини, третирају се тек од 1945. године, мада је већи и значајнији део исте конфискован већ 1941. године.

Његова Светост је истакао да је неопходан заједнички глас по питању тражења правичног и трајног решавања неправде нанете свим грађанима Србије и заједницама понаособ.

Друга тема коју су саговорници изнели јесте несрећна јединственост Београда за време Другог светског рата, када су на територији самог града функционисала четири концентрационе логоре у којима су били убијани Срби, Јевреји и Роми. Трагична јединственост града Београда јесте и у томе што је он једини град у Европи који нема Меморијални центар Другог светског рата.

Његова Светост је истакао да је потребно изградити такав Центар сећања на жртве Другог светског рата који би уједно био и образовни центар за поколења која долазе, да се такве страхоте не би никада поновиле, а понављале су се због намерног занемаривања страдања Срба током Другог светског рата, као и страдања осталих народа.

Његова Светост Патријарх српски Иринеј је 18. августа примио команданта Специјалне антитерористичке јединице господина пуковника Спасоја Вуловића, као и јереја Рада Јовића из Земун Поља. Сусрету су присуствовали и викари Његове Светости, Епископ хвостански Атанасије и новоизабрани Епископ липљански Јован.

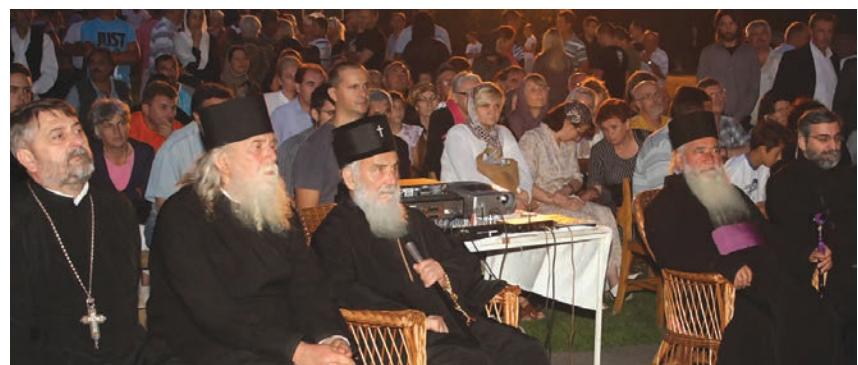
Пуковник Вуловић изразио је Његовој Светости жељу припадника САЈ-а да у непосредној близини своје базе подигну храм који би припадници јединице могли свакодневно да посећују, заједно са осталим верницима и припадницима Војске Србије стационарним у суседној касарни. Његова Светост се са овом изузетном замишљују сложио и благословио да планирана и новоподигнута црква буде на обличју Краљеве цркве у Студеници и да добије име по Светом Стефану Дечанском.

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј заједно са својим викаром, Епископом хвостанским Г. Атанасијем, примио је 23. августа у званичну посету Директора Федералне службе Руске Федерације за контролу пласирања наркотика и обрта опојних дрога, господина Виктора Иванова.

У разговору су истакнути значајни проблеми трговине наркотицима, који поред тога што представљају кривично дело, за собом повлаче и многа друга недела. Састанку су присуствовали и министар унутрашњих послова Републике Србије, г. Ивица Даћић, Његова Екселенција амбасадор Руске Федерације г. Александар В. Конузин, заменик директора полиције, г. Бранислав Митровић, и протојереј-ставрофор Виталиј Тарасјев, старешина Подворја Московске Патријаршије у Београду.

Документарни филм о Патријарху Герману

У суботу 14. августа у Манастиру Сланци Патријарх српски Иринеј служио је свечано празнично бденије, а сутрадан и Свету Литургију. Након бденија у порти је пуштен документарни филм о Патријарху Герману Ђорђићу. Документарац о 43. српском Патријарху сажима архивистичка сведочанства, беседе патријархових сарадника и представника тадашње политичке вла-

сти. У филму запажено место имају каџрови са изјавама Његове Светости који је после пројекције још једном истакао величину Патријарха Германа. Фilm „Патријарх у обезбоженом времену“,

снимљен је у продукцији РТВ Краљево, према сценарију др Вељка Ђурића Мишине, а пуштен у част 40. годишњице обнове Манастира Сланци (1971-2011).

Радован Пилићовић

Освештавање крстова у Алтини

Његова Светост Патријарх српски Иринеј у суботу 20. августа освештао је крстове у Цркви посвећено Светим великомученицима београдским ћакону Авакуму и игуману Пајсију у насељу Алтина. Светом чину освећења присуствовали су, поред земунског свештенства и великог броја верника, председник Општине Земун г. Бранислав Простран и чланови Већа Дејан Вујсић и Дамир Ковачевић.

„Нека је благословен данашњи дан, нека су благословени крстови и они који су помогли да се крстови набаве и данас поставе“, благословио је Патријарх.

Изградња храма започета је средствима Општине Земун 1. септембра 2009. Храм који је подигнут у славу Бога, везује се и за 15. новембар 2009. г., када је Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије освештао темеље и саопштио тужну вест о смрти блаженопочившег Патријарха српског Павла. Са тог места, узнете су прве молитве и оглашена звона за његову упокојену душу.

Патријарх у Покровској цркви

У недељу 10. по Духовима, 21. августа, Његова Светост Патријарх Иринеј служио је Св. Архијерејску Литургију у Храму Покрова Пресвете Богородице у Београду. Његовој Светости саслуживали су протојереј-ставрофори Стеван Станковић и Жарко Аничић, јеромонах Пахомије из Санкт Петербурга (Русија), протојакон др Прибислав Симић и ћакон Иван Штрабачки. Патријарх Иринеј се пригодном беседом обратио присутним верницима.

Парастиос Патријарху Герману

Његова Светост патријарх Српски Господин Иринеј служио је у суботу, 27. августа, Свету Архијерејску Литургију у Храму Светог апостола и евангелисте Марка и двадесетогодишњи парастос блаженопочившег Патријарха српском Герману. Његовој Светости саслуживали су свештеници храма, бивши близки сарадници Патријарха Германа, протојакони: др Станимир Спасовић, Томислав Милановић и Стеван Рапајић. Певао је Хор Цркве Светог Марка.

На Литургији и парастосу молитвено су учествовали најближи чланови породице блаженопочившег Патријарха; затимprotoјереј-ставрофор Мића Јанковић, бивши секретар Светог Синода, г. Драган Драгојловић, бивши министар вера, г. Часлав Тодоровић, бивши ипојакон Патријархов, академик др Димитрије Стефановић, др Вељко Ђурић, историчар и аутор документарног филма о Патријарху Герману и бројни верници, поклоници Патријарха Германа.

СКУП ВЕРОУЧИТЕЉА АРХИЕПИСКОПИЈЕ БЕОГРАДСКО-КАРЛОВАЧКЕ

Патријарх Иринеј упутио речи пастирске поуке

Овогодишњи редовни сусрет вероучитеља Архиепископије београдско-карловачке, одржан у уторак 30. августа, остаће запамћен по томе што је на једном таквом скупу први пут учествовао Патријарх српски Иринеј. Како је то већ уобичајено почетком школске године, вероучитељи Архиепископије београдско-карловачке окупили су се у Храму Светога Василија Острошког у београдском насељу Бежанијска Коса.

Његова Светост Патријарх Иринеј служио је Свету Архијерејску Литургију која је претходила овом скупу. Саслуживао је викарни Епископ хвостански Атанасије Ракита, председник Одбора за верску

наставу и више свештеника и ћакона. На Литургији је појао Хор катихета.

Ово је само један од скупова вероучитеља и ћака на почетку нове школске године. У недељу 4. септембра, у великом Храму Светога Саве биће служен призив Светога Духа поводом почетка нове школске године, а дан раније, 3. септембра, у истом Храму биће служен молебан и благодарење за кадете Војне академије.

На крају Свете Архијерејске Литургије у Храму Светога Василија Острошког Патријарх Иринеј је причестио вероучитеље а затим им је беседио, подсетивши их, између остalog, на то да су они по-

звани да буду учитељи истине и да речима богоносних отаца објављују Христово Јеванђеље. Затим је Епископ Атанасије позвао присутне да се окуне у великој сали Парохијског дома Храма Светога Василија где је одржан радни састанак. Први се на овом скупу обратио Епископ Атанасије, а онда је вероучитељима пастирске реч поуке упутио Патријарх Иринеј. После је уследила и дискусија у којој је учествовало неколико вероучитеља. На крају састанка, као поклон Одбора за верску наставу, Патријарх Иринеј је вероучитељима уручио књигу „Тајна школе“ Светомира Бојанића.

Јово Бајић

ПАТРИЈАРХ ИРИНЕЈ У ЗВАНИЧНОЈ ПОСЕТИ ЕПАРХИЈИ БУДИМЉАНСКО-НИКШИЋКОЈ

„Дирнула ме је вера нашег народа“

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј боравио је од петка, 29. јула, до недеље, 31. јула, у првој званичној посети Епархији будимљанско-никшићкој. Том приликом Свјатјејши је обишао више светиња у Епархији.

Патријарх је 29. јула, у вечерњим часовима, стигао у Манастир Ђурђеви Ступови, у Беранама. Ова светиња је уједно и средиште Епархије будимљанско-никшићке. Првојерарха СПЦ дочекали су Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Јоаникије, монаси Манастира, свештеници беранско-андријевичког намесништва и велики број верника међу којима је било много личности из културног и јавног живота беранског краја. Након свечане доксологије, Свјатјејши се обратио сабраном народу подсетивши га на речи великог Владике и песника Његоша. „Страдање крста је добродетељ којом нас Господ посвећује, а Његово страдање чини да не заборавимо пут Божији“, – истакао је Патријарх Иринеј, а затим изразио велику благодарност верницима што су у толиком броју дошли. „Радујем се што сам вечерас са вами. Заиста је велики благослов Божији ваше окупљање, ваше саборовање и сабирање“. Након поздравне речи Његове Светости уприличен је богат културно-уметнички програм.

Патријарх српски Г. Иринеј је у суботу, 30. јула, на празник Огњене Марије, служио Свету Архијерејску Литургију у Сабор-

ном храму Светих Апостола Петра и Павла у Бијелом Пољу. Свјатјејши су саслуживали Владика Јоаникије, бројни свештеници и свештеномонаси уз присуство импозантног броја верника. Након Свете Литургије уследила је посета мојковачком храму Христовог Рођења. „Показали сте да сте потомци Свете лозе Немањића, који су подарили све најлепше роду српском,“ рекао је том приликом Патријарх Иринеј окупљеним верницима. Потом је Патријарх са својим домаћинима посетио Саборни храм Преображења Господњег у Жабљаку, где га је дочекало преко 1000 верника. Свјатјејши је рекао да га посебно радује присуство народа око Цркве, јер је она вековима била стожер окупљања и сабирања Срба, како у миру, тако и у рату. После посете Жабљаку, у Манастиру Пиви, Патријарх је са више стотина верника присуствовао вечерњој служби. Беседећи овом приликом Његова Светост се осврнуо на дешавања на Косову и Метохији и искушења кроз која пролази народ у најсветијем делу српске земље. Поручивши верницима да је снага српског рода била и остала у јединству православног светосавског духа, Првојерарх српски је позвао присутне на поштовање оних вредности на којима се градила српска историја и култура.

У недељу, 31. јула, Патријарх Иринеј је служио Свету Архијерејску Литургију у Саборном храму Светог Василија Остршког у Никшићу током трећег дана његове званичне посете Епархији будимљанско-никшићкој. Његовој Светости је саслуживало више архијереја СПЦ: Његово Високопреосвештенство Архиепископ цетињски Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије и Преосвештена Господа Епископи: шумадијски Јован, захумско-херцеговачки Григорије, новоизабрани нишки Јован, будимљанско-никшићки Јоаникије, умировљени захумско-херцеговачки Атанасије, новоизабрани викар Патријархов Јован, као и бројни свештеници, свештеномонаси и ђакони по-менутих епархија, уз присуство изузетно великог броја верника. Беседећи, Свјатјејши је исказао радост коју је доживео приликом обиласка Берана, Бијелог Поља, Мојковца, Жабљака, Пиве и Никшића као и сусрета са верницима ових крајева. „Дирнула ме је вера овог народа, дирнула ме је њихова љубав данас у овом нашем злехудом времену... Одлазим оснажен и задивљен оним што сам видео и доживео у овом делу Црне Горе“, – закључио Свјатјејши. Посету Епархији будимљанско-никшићкој Патријарх Иринеј завршио је обиласком Манастира Светог Луке у Жупи никшићкој, где га је срдочном добродошлицом поздравио велики број окупљеног народа овог никшићког села. Захваливши на топлом дочеку и братској љубави Патријарх Иринеј је благословио присутне са поруком да чувају своју веру, као најдрагоценји дар који је Бог оставио сваком човеку и народу.

Марина Марин

ПРАВОСЛАВЉЕ 1067

2
Активности Патријарха

5
Садржај

6
Устоличење Епископа нишког
Јована
Јово Бајић

8
Беседа изговорена на устоличењу у Саборној цркви у Нишу
Ейског нишки Јован (Пурић)

9
Биографија Епископа нишког Г.
Јована (Пурића)

10
Саопштење за јавност
Светог Архијерејског Синода Српске
Православне Цркве

14
Саопштење за јавност традиционалних Цркава и верских заједница у Србији

16
Ново издање Великог Молитвослова – Великог Требника
+ АЕМ Црногорско-приморски Амфилохије

18
Разговор са Епископом рашко-призренским Г. Теодосијем
Косово је наш Јерусалим
Славица Лазић

22
Исповедање вере римског
капетана
др Предраг Драјушиновић

24
Разговор са Архимандритом
Пантелејмоном Јовановићем
Мисија наше Цркве у Африци
Маријана Петровић

28
За аутентичну црквену уметност
Славица Лазић

31
Летња школа црквеног појања
„Корнелију у спомен“
мр Милица Андрејевић

31
20. Летња духовна академија у
Манастиру Студеница
Миљан Танић

32
„Престо светитељства српске
земље“
Радован Пилићовић

34
„Град“ Савиних задужбина
Живорад Јанковић

36
Митрополит Антоније
Храповицки (1863-1936)
иђођакон Андреј Тарасјев

38
Коло Српских Сестара „Мала
Госпојина“
Јереј Дејан Обрадовић

39
Животни иметак Цркви на дар
Ивана Радовановић

40
Вести из прошлости

40
Свет књиге

42
Кроз хришћански свет

44
Из живота Цркве

На насловној страни:

**Устоличење Епископа
нишког Г. Јована (Пурића)**

Фотографија: Ђакон Драган С. Танасијевић

„Православље - новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Председник
Епископ бачки др Иринеј

Главни и одговорни уредник
Президент мр Александар Ђаковић

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Крутиковић

Фотограф
Ђакон Драган С. Танасијевић

Чланови редакције
президент др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

**Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар и
август двоброј.** Годишња претплата за нашу земљу је 1700
динара, полуодишица 850. Појединачни примерак 90 динара.
Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске
патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.
Уплате не слати поштанском упутницом!

Годишња претплата за иностранство:
Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35 GBP; авионска:
90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:
Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDEFF)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKIRSBG)
Beneficiary: RS3514500711000024015
Srpska Pravoslavna Crkva, Kralja Petra 5, Beograd

Телефони: +381 11 50-25-116
Редакција: +381 64 85-88-486
Маркетинг: +381 64 85-88-486
ПРЕТПЛАТА: +381 11 25-103, 30-25-113
Факс: +381 11 3282 588
e-mail: pravoslavlje@spcrs.rs - редакција
preplata@spcrs.rs - претплата
marketing.spc@gmail.com

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови и прилоги објављени у „Православљу“ представљају ставове аутора.

Дизајн: Соба.рс
Графичка припрема: Срећко Петровић
Штампа: „Политика“ А.Д.

Дистрибутер: Polydor доо,
Ломнича 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс: 032/717-322, 011/2461-138

ЦИП - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)
ISSN 0555-0114 = Православље
COBISS.SR-ID 16399106

Православље се штампа уз помоћ
Министарства вера и дијаспоре Републике Србије

Устоличење Епископа нишког Јована

У трон Архијереја Епархије нишке уведен нови Владика нишки Г. Јован (Пурић)

Увођење у трон Епископа Јована обављено је 7. августа у нишкој Саборној цркви на крају Свете Архијерејске Литургије коју су, поред Епископа Јована, служили Његова Светост Патријарх српски Иринеј, Митрополит црногорско-приморски Амфилохије, Преосвећена Господа Епископи: шабачки Лаврентије, врањски Пахомије, шумадијски Јован, будимљанско-нишки Ђоаникије, ваљевски Милутин, рашко-призренски Теодосије, битољски Марко, крушевачки Давид, јегарски Порфирије, моравички Антоније и умировљени Епископ захумско-херцеговачки Атанасије. Овом свечаном чину присуствовали су још и Митрополит

дабробосански Николај, Епископ жички Хризостом, Епископ бачки Иринеј, Епископ сремски Василије и Епископ браничевски Игњатије. Са епископима су саслуживала 42 свештеника и осам ђакона. Појао је Хор нишке Саборне Цркве „Бранко“ којим је дириговала гospођа Сара Цинцаревић.

После заамовне молитве Његова Светост Патријарх Иринеј је са солеја прочитао Молитву устоличења новоизбраног Епископа Јована у трон епископа нишских и предао му архијерејски жезал, знак епископског достојанства и власти. Потом је прочитана Саборска Грамата о устоличењу досадашњег Епископа диоклијског Јована

у трон Архијереја Епархије нишке. Пре него што ће новом Епископу уручити епископски жезал Његова Светост Патријарх српски Иринеј, између осталога је рекао:

„Драги брате Јоване, примате Епархију нишку, Богу хвала у великој мери обновљену, како материјално тако и духовно... Примате један народ честит и благочестив, ја се надам да ћете тај народ заволети љубављу Христовом исто онако као што ће и он Вас волети. Храм у коме се налазимо је доживео велики пожар. Само су остали спољни зидови. Благодарећи граду Нишу, Републици Србији и добрим људима, за релативно кратко време овај Храм је учињен

наша нада и наше очекивање да ће Црква и данас наставити да чини оно што је чинила вековима, више од две хиљаде година.“

Са епископским жезлом у руци из епископског трона Епископ Јован се обратио присутним својом приступном беседом. А пространа нишка Саборна црква, сазидана 1856. године била је у тим тренуцима пуна народа. Дошли су и представници Цетињске богословије, и монаси више манастира Митрополије црногорско-приморске и будимљанско-никшићке Епархије. Владика Јован провео је готово две деценије у црногорско-приморској Епархији где је био игуман Манастира Острог. Дошло је доста света из ваљевског краја, завичаја Епископа Јована. Устоличењу Епископа Јована присуствовали су и представници републичке власти, али и власти Града Ниша.

Јово Бајић

лешшим него што је икада раније био. И не сам овај Храм. Ја сам наследио три цркве у Нишу, остављам осам цркава, пет нових, остале су обновљене. И не само овде у Нишу, него готово у читавој Епархији за ових последњих

десетак – дванаест година ми смо подигли преко педесет нових цркава, а један велики број се гради и градња се приводи крају. Народ прилази полако Цркви. Омладина је она која највише испуњава просторе и цркве, и ту лежи

Са инtronизације Владике нишког Г. Јована (Пурића)

Беседа изговорена на устоличењу у Саборној цркви у Нишу

Епискoй нишки Јован (Пурић)

Данас смо уведени у трон древне Епископије нишке на овом светом Сабрању око Имена Божијег. За нас улазак у овај трон је улазак у труд многих кроз векове, и то на дан Успења Св. Ане. По речима Светих Отаца, Ана је родила Ону, која је сместила Несмештивога – Богородицу Хранитељку живота нашега, заштитницу владичанског чина. Кроз Анину личност сагледавамо почетак благодатних дарова и спасења човека и света. Ми смо благовесници и проповедници те Тајне у Цркви Богочовека Христа.

Данашњем Јеванђељу које смо чули на Св. Служби о умножењу хлебова, претходила је молитва насамо Господа Исуса Христа. И када је народ на хранио, Једини Човеколубац, опет се попео на Гору, да се насамо помоли. Овај контекст догађаја је веома важан за нас: указује нам на практиковање личне молитве која претходи и прати свако дело и активност у Цркви. О овом догађају сведочи и Св. Јован Богослов у свом Јеванђељу. Наиме, он говори о Хлебу живота без Кога нема вечнога живота. Тај Хлеб Живота за нас је сами Господ Исус Христос у Св. Служби, за који се треба трудити због велике одговорности пред Богом.

Истичемо велики значај целокупног богослужбеног живота, без кога је немогућа обнова Црквеног живота и обнова Црквене мисије у савременом свету. У богослужењу је извор надахнућа и пастирства. Ако смо сведоци радости и мира Духа Светога, онда и друге људске способности: разборитости и расуђивања, организације и планирања биће истински засољене. Сви планови и програми, све одлуке и акције биће испуњени ако смо испуњени Христом и Његовом радошћу и миром. Тако ће наше црквено свећење и наша мисија у савременом свету бити аутентична и плодоносна. Наше

настојање није да покажемо савременост Православља и његове мисије, него управо то да наш живот буде увек исправан, то јест Православан у очима Божијим. Самим тим ставом ми смо већ отворени за савремене проблеме човека.

Данас, надасве, треба препознати подвиг савременог хришћанина, поготово у градској средини. Тај подвиг треба да буде ослобођен моралистичког, односно религијско-казненог менталитета и, препознат у разноврсности облика врлине. Прекрасне врлине скромности и чистоте срца красиле су нашег Претходника на овој катедри, зато су најсушно потребне нама те врлине. Једино ћемо тако помоћи себи и ближњима, са молитвом у срцу: „Да се не хвали мудри мудрошћу својом, и да се не хвали силни силом својом, и да се не хвали богати богатством својим, него који хоће да се хвали, да се хвали да разуме и зна Господа.“ (Цар. 2,10)

Заиста, важан је људски напор и труд учествовања у Св. Служби, у делу свештеничког служења. На подстицај Божије благодати човек одговара целим својим бићем. Чути Бога, отворити врата свога бића, пасти пред ноге Господње и бити са Господом, за Трпезом Господњом је велики распон крећања и свих димензија богослужбеног и црквеног живота. Свакако да се верност Христу опробава у свим искушењима, кроз која се стиче искуство. Сваки од нас, па и Епископ, носи свој

крст. Схватити и прихватити свој крст значи схватити себе.

У том смислу прослављање знамења Часног Крста Господњег, показано и откривено цару Константину указује на знак нашег идентитета и постојања. Бити човек у знаку крста је најтеже. Вратити се себи и човечности на јеванђелски начин, делити невољу и сиромаштво са својим народом јесте наш скромни допринос прослављању јубилеја 2013. године, не само у годинама које нам предстоје, већ целог свога живота. Зато је за нас Господ Исус Христос темељ на коме ћемо градити себе и изграђивати Цркву у Духу Светом. Једино у Њему јесмо, постојимо, живимо и крећемо се.

Још једанпут обратимо пажњу на јеванђелско читање, на речи Ап. Павла,

који је на првом месту проповедао, а мање крштавао. Најпре је хришћане упозорио, чувши да међу Коринћанима има свађа, „да не буду међу вами раздори, него да будете утврђени у истом разуму и истој мисли“. Зато Св. Јован Златоуст, тумачећи речи Ап. Павла о проповедању „не мудрим ријечима, да се не обеснажи крст Христов“, упозорава: „Ваша је дужност да проповедате Јеванђеље. Свештеник проповеда и речју и личним примером. Нарочито примером. Ако ви у своме животу будете испуњавали јеванђелску науку, па макар ни једне речи не казали, ваша ће проповед бити успешнија него ли онда, ако будете красноречиво говорили, а не будете јеванђелски живели“.

При крају овог првог обраћања својој пастији још једанпут наглашавамо да за нас прихватање овог послушања владичанског служења Цркви јесте улазак у ритам сопственог крсноваскрсног крећања у Богу. Ми се укључујемо преко ове епископске катедре у векове духовног живота и наслеђа реке духовних људи и њиховог драгоценог искуства. У том смислу, веома ће нам бити потребан савет и помоћ, на првом месту од Вас Ваша Светост, и од свих вас браћо Архијереји. Наше мисли иду у правцу прихватања себе какви јесмо, „јер онај ко себе види онаквим каквим јесте, већи је од онога што васкрсава мртве“. Многи су због охолости и гордости пали, зато нам је потребна смерност и молитве многих.

Паднимо и ми оци свештеници, монаси и монахиње и моја драга браћа и сестре Епархије нишке, пред ноге Христове. У подножју Крста чујмо глас Ап. Павла, који каже: „Будући у обличју Божијем, није сматрао за отимање то што је једнак са Богом. Него је себе понизио узвеши обличје слуге, постао истовјетан људима, и изгледом се нађе као човјек. Унизио је себе и био послушен до смрти, и то до смрти на крсту“ (Филип. 2,6-8).

Завршавајући ово слово речима апостолским, позивам Вас на сарадњу откривања нашег животног крста, проналажењем животне мере коју нам је даривао Бог. Изађимо из себе у сусрет Богу и ближњима, увек имајући на уму речи Јеванђеља: „Тако да се светли Светлост Христова пред Вама, да виде виша добра дела и прославе Оца нашега Који је на небесима, свагда сада и увек и у векове векова“. Амин.

Биографија Епископа нишког Г. Јована (Пурића)

Епископ Јован Пурић је рођен 24. маја/6. јуна 1965. у Мијачима, код Ваљева, од оца Радосава и мајке Зоре, добивши име на крштењу Младен. Побожни родитељи су га од малена учили побожности и црквеном животу, а одрастајући у окриљу Манастира Пустине и Ђелија код Ваљева, прима и усваја дух ревности за Господа од авве Јустина и осталих духовника који су тада живом речју и богоугодним животом најали богочекњиве душе у то тешко време за читаву Цркву, а нарочито за Пастире. Почетком осамдесетих година XX века Промисао Божији га упућује на духовног оца Лазара (Ачића), кога ће и касније наследити на трону игумана Острошких. Посећује Свету Земљу, Свету Гору и Јеладу.

Младен, будући Епископ Јован, уписује и са одличним успехом завршава Богословију Светога Саве у Београду. Потом уписује богословске студије на Богословском факултету Српске Православне Цркве у Београду, и наставља студије у Петрограду, где са одличним успехом дипломира на тему *Иконопоштовања и символике*.

Замонашен је на дан Светих Мироносица Марте и Марије, 4/17. јуна 1992. у Острогу, руком Епископа захумско-херцеговачког Г. Атанасија. У чин јеромонаха рукоположио га је блаженопочивши Патријарх српски Павле, 1995. године, у Милешеви. Митрополит црногорско-приморског Г. Амфилохије га, 2001. године, уводи у Трон Острошких игумана.

На достојанство епископског служења изабран је одлуком Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве, 6/19 маја 2004. године, а блаженопочивши Патријарх српски Павле га је исте године хиротонисао у Подгорици.

Осим ових служби, Владика Јован континуирано се бави и научним и педагошким радом, тако да је аутор књига: *Лесивица тајноводственој пу-*

штовања, Острошки источник, Глас јаснира из Остроја, Руковећи из бојословља, Глас у пустинији, Света Служба Острошка, Философија и васиштање, Агиологија са химнографијом, Имена и најтјеси на иконама и фрескама, Бојословске основе ћедаћије по Св. Јовану Златоусту, Богослужење и васиштање, Острошки ћрослов, Људско лице Бога, Химнографска етезеза Светој Писма, Православље пре изазовима савремености.

Приредио је и „Антологију молитвеног богословља“ (Тајна Спасења). Уредник је и реџент више књига и зборника, затим и црквено-просветних емисија на Радију Светићора. Продуцент је и сценариста и научно-образовних ТВ серијала и књига Света Лиштарија и Икона.

Од 1990. године предавао је више предмета и био васпитач у београдској и цетињској Богословији. Од 2007. године професор је Светог Писма на Академији Српске Православне Цркве за уметности и консервацију у Београду. Члан је Комисије просветног одбора СПЦ, где креира наставни програм за све богословије из Догматике и Литургичког богословља. Учесник је више симпосиона и међународних конференција.

Тајном иконичног васпитања бавио се двадесет година у просветним институцијама Српске Православне Цркве, које су крунисане одбраном докторске тезе на Философском факултету – Пале, Источно Сарајево, 12. новембра 2009. године, на тему: „*Философија васиштања у делу Св. Јована Златоуста*“ пред члановима комисије у саставу: проф. др Бранко Летић, проф. др Симо Нешковић (ментор) и проф. др Борис Брајовић.

Ванредни је професор на Академији Српске Православне Цркве за уметности и консервацију у Београду, на катедри за Иконологију, и на докторским студијама Универзитету уметности у Београду.

Саопштење за јавност Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве

**Поводом боравка монаха Артемија, рашичињеног епископа,
у неким српским срединама у Сједињеним Америчким Државама**

Поводом вести да је на територији Сједињених Америчких Држава, у неким српским срединама, јавно наступио монах Артемије (Радосављевић), који се лажно представља као епископ, Свети Архијерејски Синод Српске Православне Цркве изјављује следеће:

Наметљиво најављена посета монаха Артемија нема благослов Патријарха српског, нити иједног од надлежних епископа Српске Православне Цркве у Северној и Јужној Америци, нити икојег надлежног тела или лица у нашој Цркви.

Дотични монах, некадашњи епископ рашко-призренски, лишен је епископског чина канонском пресудом Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве, а његови преступи материјално-финансијске природе предмет су кривичног поступка пред надлежним судским органима Србије. Однедавно, овај несрећни, заблудели, прелашћени човек, вођа парасинагоге или незаконите, неблагословене и од Цркве непризнане заједнице, улаже напор да створи и прави раскол, са свим последицама раскола, нарочито у нашем трагичном времену, у којем многе силе зла са свих страна, споља и изнутра, кидишу на Српску Православну Цркву, на њен углед, канонски поредак, јединство и мисију. Трансформацији парасинагоге у прави раскол треба да послужи и његов „поход“ на Српство у Америци. Његова данашња антиамеричка реторика – још лажљивија него његова некадашња проамеричка и натовска реторика – не укида чињеницу да он, као мало ко од Срба, уствари као бивши фаворит Олбрајтова, Холброка и других српских „добротвора“ у САД, има трајну визу за улазак у САД. Издајник је остао издајник – осим што је у међувремену од лажног ревнитеља и лажног родољуба еволуирао у правог разбирача црквеног јединства и српске слоге.

С обзиром на то да овај рашичињени епископ, у својој прелашћености и заблуделости, збуњује неупућене и саблажњава лаковерне, сматрамо својом пастирском дужношћу да верном народу укажемо на елементарне чињенице.

Сви наслови тема на које он већ говори или тек намењава да говори покazuју да се ради о непостојећим питањима и лажним проблемима. Прогласи његових трабаната говоре, наиме, о „прогону у нашој светој Цркви“, о „јереси појединих кључних владика“, о „екуменизаму“, о „унијаћењу“, о „многим другим појавама где се отворено запоставља Светосавље“...

Шта рећи на све те бесмислице?

У Српској Православној Цркви нема никаквога прогона, а поготову га нема у случају монаха Артемија. Постоји само његова канонска и кривична одговорност, као и одговорност његових саучесника, за нечувену пљачку новца намењеног страдалном српском народу на Косову и Метохији. Тај новац не потиче само од државних институција у Београду нити само од осиромашеног српског народа у Србији, Републици Српској, Црној Гори и другде, него великим делом, и од многих, Богу и Роду верних Срба који живе широм света, а понајвише управо од Срба који живе на америчком континенту. Позивамо, браћо и сестре, све вас који сте давали или слали Артемију своје трудом стечене доларе да се замислите над питањем: зашто никад нисте добили информацију и документацију о томе како је ваша помоћ конкретно употребљена? Замислите се и над луксузом који су себи зналачки обезбедили тај лажни подвигник и његови псеудомонаси!

Постоји, исто тако, његова доказана канонска кривица за рушење вековног црквеног поретка, за одбијање послушности највишим јерархијским телима Српске Православне Цркве, – Светом Архијерејском Синоду и Сабору, – као и за подстичање лаковерних на бунтовништво и непоштовање тих тела. Најпре су он и његови пропагандисти спаљене савести говорили да је нови српски Патријарх добар (како се односио према блаженоупокојеном Патријарху Павлу верујемо да вам није непознато), а да су лоша Артемијева браћа по епископској служби и по истом духовном оцу, као и још неке „кључне владике“, па су стога апеловали на Синод; потом су тврдили да је Синод неправедан према њему и да ће меродаван бити искључиво суд Сабора, да би напослетку, кад ни Сабор није играо онако како Артемијева секташка дружина свира, прогласили да ни Сабор не зна шта ради. Артемијево наопако схватање Цркве дало би се сажети у реченицу: „Црква – то сам ја!“ Његове присталице иду и много даље, све до хуле на Духа Светога, када тврде: „Истина је само једна – владика Артемије“ (!).

Даље, у нашој помесној Цркви нема јереси. Причу о „јереси“ безочно лансирају клеветници артемијевци и тиме показују да се баве ђавољим послом (реч ђаво у преводу значи, између осталог, клеветник, опадач). Клеветати Цркву и њене законите архијереје, на чelu са њеним Предстојатељем, значи – стављати себе изнад Цркве. Зар то нису чинили сви јеретици у историји хришћанства? Нека, дакле, псеудозилоти или лажни

ревнитељи не траже јерес у Цркви Бога Живога, која је Стуб и Тврђава Истине, него у свом, иначе слободно изабраном „егзилу“, такође лажном, и у својим луксузним „катакомбама“!

У нашој црквој и народној средини нема ни било каквог „унијаћења“. Заједнички живот у мешовитим срединама и сарадња са инославним хришћанима по разним питањима од заједничког интереса нема никакве везе са „унијаћењем“. И ви, браћо и сестре, овде у Америци цео живот проводите у свакодневном контакту са неправославним хришћанима, – у кругу пријатеља, на послу, па често и унутар властите породице, – а ипак се нико од вас није „поунијатио“. Оно што, нажалост, постоји и због чега је наша Црква много пута протестовала јесте нездрава атмосфера притиска на српски народ у Хрватској, који, негде више негде мање, живи под сталним претњама повампиреног усташтва, због чега поједини маловерни и малодушни Срби одлучују да превере, што из страха што из интереса. Али за тај феномен није крив нико у нашој Цркви: кривицу деле сами људи који напуштају прадедовску веру, заборављајући пример Матавуљевог Пилипенде, и они римокатолички свештеници у Хрватској који их „поокрштавају“, газећи учење и упутства Другог ватиканског сабора, у који се иначе притворно заклињу.

Оптужбе за „екуменизам“ такође су резултат неразумевања мисије Цркве Христове од стране Артемија и артемијеваца. То неразумевање извире, с једне стране, из мутног извора опскурног фанатизма и секташког схватања природе Цркве, а са друге стране је политички и идеолошки мотивисано. Сад Артемије сваки сусрет и дијалог проглашава за „екуменизам“ и издајство Православља, а док је њему требало и одговарало, сусретао се и са инославнима и са иновернима више и чешће него сви остали српски епископи заједно.

Уосталом, Православна Црква је по својој природи саборна и свеобухватна, па зато има и васељенску, планетарну одговорност да проповеда Јеванђеље спасења свакоме створењу и да све народе просвећује науком Христовом. Речи икумена и икуменски или, по другом изговору, екумена и екуменски, изврно грчке, у преводу на српски управо и значе васељена и васељенски. Отуда се свеопшти сабори Цркве називају васељенским саборима, а највећи свети Оци – као што су Свети Максим Исповедник, Свети Григорије Палама и Свети Марко Ефески, а у најновије време код нас Свети Владика Николај и Свети Јустин Ђелијски – називају се васељенским учитељима.

Поред једностраних верзија екуменизма, римокатоличке и протестантске, постоји и аутентично православно схватање, које Свети старац Јустин у својим Записима о екуменизму, објављеним 2010. као издање Манастира Тврдоша, означава као богочовечански икуменизам. Није, дакле, ни издајство ни грех сведочити православну веру пред другим хришћанима и пред људима уопште, у оквиру институционализованог, званичног дијалога или пак спонтано и неформално; грех и издајство постоји само када недоследно и недостојно сведочимо о нади која је у нама или кад уопште не сведочимо јер одбацујемо сваки сусрет и дијалог, што и јесте срж суштински ан-

тисаборног, антијеванђелског, антивасељенског, антицрквеног става Артемијеве секте.

Најзад, „запостављање Светосавља“ у нашој Цркви види само заслепљени људи, заправо они који су духовно ослепели услед свог – у суштини безбожничког – схватања нације. То су они који су заборавили мудру реч Светога Владике Николаја да за Цркву нема разлике између безбожникâ интернационалистâ и безбожникâ националистâ. Светосавље није идеолошка бајка од људи без црквене свести и савести за друге, исте такве људе него је то вера и живот по угледу на Светога Саву и по његовој мери. Светосавље није ништа друго до Православље српског стила и искуства, како нас учи Свети ава Јустин Ђелијски.

Посебно је трагикомично то што о Светосављу прича човек који је створио раскол у Српској Православној Цркви. Са групом од неколико десетина надмених раскалубџера и бивших калуђерица, бегунаца и побегуља из српских светиња на Косову и Метохији, који и нису бринули за народ него за свој лагодан живот, он руши оно што је Свети Сава зидао и разбија оно што је Свети Сава у јединство сазвао.

Поручујемо организаторима боравка њиховог госта, а за Цркву незваног госта, да својим поступањем не доносе ни светосавском миру и слози у крилу наше мученичке Цркве ни јединству Светога Православља. Напротив, неоснованом политизацијом случаја свргнутог владике и пропагирањем његових клеветничких теза они делују на несветосавски и неправославан начин, на велику штету и срамоту Српства, а на радост његових непријатеља. Све православне Патријаршије и аутокефалне Цркве званично су изјавиле да признају Артемијево рашчињење као канонски спроведено и ниједна од њих није у општењу са њим. Следствено, они који га признају и примају стављају себе изнад свих Православних Цркава на свету, те тако показују да су и сами заражени вирусом расколничког менталитета.

Монах Артемије, tobожњи бранилац Косова и Метохије од евроамеричке окупације, – коју је својевремено јавно поздрављао и хвалио као „ослобођење“, – долази у Америку по ко зна који пут. Он демонстрира преимућства корисника трајне визе и покушава да пресади своју парасинагогу на америчко тло, али то му није главни циљ. Главни циљ су му банкети на којима треба да се скупљају добровољни прилози, али не за српске светиње и српску сиротињу на Косову и Метохији него за његову расколничку дружину у непостојећем „егзилу“. Ко нема памети, нека га слободно финансира!

Његово некадашње „лобирање за Косово“ и иначе је било харчење вашег и сиротињског новца, а и сада га сигурно има веома много на својим приватним рачунима у банкама Србије, Грчке и Швајцарске. На тражење Светог Синода да извести о својим рачунима, службено је одговорио, у своје време, да је он грађанин као и други грађани и да Синод нема право да улази у његову „приватност“. Баш духован одговор, прави светосавски одговор, нема шта! Високопреосвештеног Митрополита Амфилохија и Преосвештеног Владику Атанасија тужио је грађанском суду за клевету када су они обелоданили ➔

податке о пљачки црквеног и сиротињског новца, а то је био тек део података којима сада располаже тужилаштво у Београду.

Још једанпут позивамо све његове потенцијалне дародавце да се запитају где је завршио новац који му је раније даван за потребе Цркве и народа на Косову и Метохији и где, сходно томе, може да заврши и оно што од наивних и од неупућених у његове махинације ових дана скучи на банкетима и у разним другим приликама.

Нажалост, само на његовим рачунима или на рачунима Дејана Виловског у Солуну, осим онога што потроши на куповину нових кућа и имања (то су његове „катакомбе“), на бесне ципове, на раскошни намештај, на најмодернију опрему...

Браћо и сестре! Пазимо на себе јер су дани зли, а наша одговорност пред Богом, пред Црквом Божјом, пред српским народом и пред сопственом савешћу – велика, превелика, тешко сагледива.

Додатак: илустрације и напомена

1. Артемије као „борац против јереси, екуменизма и унијађења“:

Извор: Информашивна служба Српске Православне Цркве

2. Артемије као „бранитель Косова и Метохије“, који „једини не признаје самопроглашену шиптарску власт“ (али се зато није либио да се рукује и седне за исти сто са Хашимом Тачијем званим Змија, који се хвали колико је Срба својом руком убио):

3. Артемије као „борац против глобализма, америчког неоимперијализма и евроамеричке окупације Косова и Метохије“:

Напомињемо да сусрети и разговори са инославним и иноверним верским вођама, као и са државницима и политичарима, чак и са агресорима, не морају, сами по себи, значити ни издају ни дефетизам. Проблем се и не састоји у томе што је Артемије разговарао и сарађивао са овим или оним, укључујући и многа сумњива лица са приложених фотографија, него у томе што он и његова секта мудро прећуткују ову страну своје делатности, као

што прећуткују и то колико су новца примили од Светског Савета Цркава или од разних римокатоличких и протестантских институција, а истовремено фарисејски оптужују и ђаволодобно клеветају православне јерархе, од викарних епископа до васељенског Патријарха, због њихових сусрета и дијалога.

То је, ваистину, сушта, софистицирана примена двојних стандарда. Јеванђелским речником, то је фарисејство. ☩

Саопштење за јавност традиционалних Цркава и верских заједница у Србији

Поводом проблема код враћања (реституције) одузете имовине

Традиционалне Цркве и верске заједнице у Србији указују на следеће проблеме код враћања (реституције) одузете имовине:

I Влада Републике Србије отворено најављује да има намеру да укине законску могућност враћања имовине одузете Црквама и верским заједницама у виду друге одговорајуће имовине (заменска реституција). Тиме би се угрозило већ стечено право Цркава и верских заједница на овај облик враћања одузете имовине у случајевима када није могућа натурална реституција. То имовинско право Цркве и верске заједнице су стекле важећим одредбама Закона о враћању (реституцији) имовине Црквама и верским заједницама, за које одредбе је Уставни суд својом Одлуком од 20. априла 2011. нашао да су у складу са Уставом Републике Србије и са Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода. Овакав однос Владе Републике Србије према стеченим имовинским правима, зајамченим Уставом, захрињава и због тога што је одавно истекао рок за подношење захтева за враћање одузете црквене имовине и за доношење одлука по тим захтевима.

Поред тога, одузимање Црквама и верским заједницама тог већ стеченог имовинског права противно је и општем интересу јер је јасно да Цркве и верске заједнице, враћањем одузете имовине, обезбеђују и остваривање Уставом зајамчених људских права својих верника, али и свих других грађана. То су право на слободу вероисповести и на похађање верских школа, право на коришћење услуга социјалних и доброврорних установа Цркава и верских заједница и друга права. Без враћања одузете имовине – пре свега у натури и преко такозване заменске реституције – не може се остварити овај општи интерес, прописан одредбама чл. 43 и чл. 44 Устава Републике Србије.

II Влада Републике Србије настоји да наше вернике и друге раније сопственике, којима је нейравично одузета имовина, лиши права на заменску реституцију, што је више него очигледно у њеном Нацрту Закона о враћању одузете имовине и обештећењу, који се налази у јавној расправи. У том законском пројекту, наиме, уопште није прописана могућност накнаде у виду друге одговорајуће имовине уколико се она не може вратити у натуралном облику.

III Традиционалне Цркве и верске заједнице у Србији зајажу се за иста начела враћања одузете имовине трађанима и задужбинама која су прописана одредбама Закона о враћању (реституцији) имовине Црквама и верским заједницама. Само аналогном применом тога закона о реституцији може се остварити основни циљ реституције – исправљање неправде према оним лицима којима је имовина одузета.

IV Традиционалне Цркве и верске заједнице зајажу се за правично враћање (реституцију) имовине одузете трађанима и задужбинама, у што поштујем обиму. Држава Србија, с обзиром на свој имовински потенцијал, није толи-

ко сиромашна да не може вратити оно што је у претходној епохи од својих грађана, задужбина, Цркава и верских заједница неправично одузела. Тачније, све одузето што мора вратити, представља само 5% имовине Републике Србије.

Следствено, изјаве високорангираних гласноговорника Владе да Србији прети економски колапс уколико доследно спроведе своју моралну, политичку и међународну обавезу реституције, једноставно су неистините, при чему се у манипулисању медијима и завођењу јавности за Голеш-планину прелази мера елементарне пристојности и одговорности за јавну реч. То, нажалост, посебно важи за осионе и провокативне изјаве познатог функционера Владе који се најчешће и оглашава по овом питању.

V Влада Републике Србије не примењује важећи Закон о враћању (реституцији) имовине Црквама и верским заједницама, што представља директно крешење Устава Србије. Ову чињеницу утврдио је Заштитник грађана у свом редовном годишњем извештају за 2010. годину од 15. марта 2011. Својеврсна блокада примене овог закона од стране Владе Републике Србије огледа се у следећем:

Влада Републике Србије ни до данас није именовала директора Дирекције за реституцију иако је претходном директору те Дирекције мандат истекао још 31. децембра 2010.

Прекорачени су прописани рокови за доношење решења из чл. 31 Закона о враћању (реституцији) имовине Црквама и верским заједницама, по захтевима који су благовремено поднети.

Овај закон никада се није у целости ни примењивао. То се односи на новчано обештећење (новчану накнаду), као и на такозвану заменску реституцију (обештећење, у виду друге одговорајуће имовине уколико натурална реституција није могућа), иако су такви облици враћања изричito прописани одредбама чл. 16 и чл. 4 овог закона.

Није обезбеђена потребна материјална основа за извршавање овог закона од стране Владе као предлагача, због чега је, поред осталог, и дошло до неизвршавања овог закона.

Влада је инсистирала на доношењу Закона о приватизацији и Закона о планирању и изградњи, без заштитних мера када је у питању црквена имовина или имовина грађана и задужбина, која имовина је предмет враћања, чиме се, додатно, онемогућава враћање те имовине носиоцима имовинског права на враћање (реституцију).

VI Правне последице нейравимењивања Закона о враћању (реституцији) имовине Црквама и верским заједницама огледају се у следећем:

- Црквама и верским заједницама је враћен само мањи део имовине из поднетих захтева.
- Непримењивање овог Закона је, пре свега, супротно уставном начелу владавине права из чл. 3 Устава Републике Србије у погледу остваривања Уставом

зајамчених људских права. У томе се изражава и неизвршавање уставне надлежности Владе Републике Србије из чл. 123 тач. 2 Устава Републике Србије, да извршава законе Народне скупштине.

- Тиме се угрожавају Уставом зајамчена људска права традиционалних Цркава и верских заједница, као и њихових верника, а пре свега право на имовину из чл. 58 Устава Републике Србије, као и њихова права из Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (Рим, 4. новембар 1950.).
- Ту су и директне последице по општи и јавни интерес, садржан у горе означеним одредбама чл. 43 ст. 2 и чл. 44 ст. 2 Устава Републике Србије.
- Додатно се онемогућава, односно ограничава враћање имовине због паралелне примене Закона о приватизацији и Закона о планирању и изградњи, јер ова два закона не садрже потребна ограничења у погледу реституције црквене имовине и имовине грађана.
- Без пуне реституције, настаје велика имовинска штета за традиционалне Цркве и верске заједнице, па су оне, на тај начин, онемогућене да извршавају своју духовну мисију и своју уставну и законску улогу, што, уствари, значи да се нанета им неправда продужује и продубљује у „новом издању“, а да се безакоње и даље невешто прикрива иза маске законитости.

VII Предлози и мере за превазилажење проблема:

- Пуна примена и извршавање Закона о враћању имовине Црквама и верским заједницама од стране Владе Републике Србије;
- хитно именовање директора Дирекције за реституцију од стране Владе Републике Србије;
- постављање питања одговорности Владе пред Народном скупштином за неизвршавање Закона о враћању имовине Црквама и верским заједницама;
- традиционалне Цркве и верске заједнице су већ поднеле Уставном суду иницијативу за оцену уставности појединих одредби Закона о планирању и изградњи;
- Влада Србије је дужна да покрене поступак измена и допуна Закона о планирању и изградњи, као и Закона о приватизацији, којима би се ограничила њихова примена у односу на имовину која је сада предмет враћања Црквама и верским заједницама, као и у односу на имовину која ће у будућности бити предмет враћања грађанима;
- не треба доносити нове прописе којима би се онемогућило или отежало враћање црквене и приватне имовине;
- о захтевима Цркава и верских заједница у поступку реституције може одлучивати искључиво државна Дирекција за реституцију, а не локална самоуправа, јер је тако изричito прописано одредбама овог Закона, чија уставност је потврђена од стране Уставног суда;
- потребно је донети додатне правне, економске и подстицајне мере за обезбеђивање материјалне основе за реституцију, како за Цркве и верске заједнице тако и за грађане и за задужбине;

- традиционалне Цркве и верске заједнице изражавају своју пуну солидарност са очекивањима и оправданим захтевима грађана, задужбина и институција да се и њима врати отета имовина и сматрају важећи Закон о враћању (реституцији) имовине Црквама и верским заједницама добрым узором за доношење општег Закона о реституцији;
- традиционалне Цркве и верске заједнице одлучне су да захтевају пуну заштиту својих права пред до мајим судовима, као и пред Европским судом за људска права, а о читавом овом проблему ће обавестити и све заинтересоване и утицајне субјекте;
- традиционалне Цркве и верске заједнице апелују на Владу Републике Србије, као и на посланике Народне скупштине Србије, да, приликом израде предлога Закона о враћању одузете имовине и обештећењу, као и приликом усвајања тог закона, уваже све основане примедбе и предлоге традиционалних Цркава и верских заједница, као и удружења која окупљају грађане и задужбине којима је одузета имовина, односно њихове наследнике, као што су Лига за заштиту приватне својине и људских права, Мрежа за реституцију и друга.

У Београду, 15. августа 2011.

* * *

Традиционалне Цркве и верске заједнице у Србији изражавају подршку правичним захтевима Савеза јеврејских општина Србије да будући Закон о враћању одузете имовине и обештећењу, чија је радна верзија у поступку јавне расправе, треба да садржи и додатне одредбе о враћању имовине која је од Јевреја одузета током холокауста или у вези са холокаустом, у периоду од 1941. до 1945. године, као и у периоду од 1948. до 1953. године, приликом исељавања Јевреја из Србије у Израел, када им је имовина одузета, под принудом, уз одрицање од српског држављанства.

У том смислу, традиционалне Цркве и верске заједнице у Србији сматрају да је оправдан захтев Савеза јеврејских општина Србије да се враћена имовина која је одузета од Јевреја по једном од та два основа, односно новчана накнада за тако одузету имовину, у свим случајевима када не постоји наследници бивших власника унесе у састав посебног наменског Фонда за холокауст Јевреја у Србији, којим би управљао Извршни одбор Савеза јеврејских општина Србије.

У Београду, 16. август 2011.

У име традиционалних Цркава и верских заједница:

Епископ бачки Иринеј (Српска Православна Црква)
Наабискуј и метрополит београдски Станислав Хочевар
(Римокатоличка Црква)

Бискуп Самуел Врбовски (Словачка Евангеличка Црква)
Бискуп Иштван Чеше-Семеши (Реформатска хришћанска Црква)

Бискуп Арпад Долински (Евангеличка хришћанска Црква)
Реис-ул-улема Адем Зилкић (Исламска заједница Србије)
Александар Нећак (Јеврејска заједница Србије)

Y право што је у издању Манастира Ђелије изашло ново издање Великог Требника, овог пута под његовим изворним предањским (па и код Срба) називом – Великог Молитвослова (Евхологија). Прво издање овог Молитвослова – Требника, у преводу Св. Јустина Ђелијског (1958.), штампано је у Призрену (1993.), у издању рашко-призренске Епархије. Отац Јустин је ову драгоцену књигу за молитвени саборни живот Цркве пре-вео са црквенословенског и јелинског језика, на основу њему тада доступних штампаних првјенствено црквенословенских, па и јелинских издања, под тешким условима његовог изгнаништва и изопштености из јавног живота и „затворништва“ у ђелијској обитељи. Као и друге његове књиге и преводи и Требник (Велики и Мали) служили су за „домаћу употребу“ прекуцани монахињом Антонином, дактилографкињом, сестром Манастира Ђелије, чији је труд био драгоценја помоћ Оцу Јустину у његовом богословском и преводилачком раду. У међувремену су многа његова дјела и преводи (Житија Светих, догматско-богословски списи, тумачења Новог Завјета, бесједе, молитвеници, преводи Литургија и др.) штампани, па ево сада и друго издање Великог Требника. Ово издање се штампа с благословом Светог Архијерејског Синода, с тим да буде у богослужбеној употреби наше Цркве, док се не појави текст званичног превода Комисије Св. Арх. Синода СПЦ.

За разлику од првог издања Великог Требника у преводу Оца Јустина,

ПОВОДОМ допуњеног и критич

Ново издање Великог Требника

+ АЕМ Црнојорско-ћрноморски Амфилохије

ово издање се може назвати критичким и допуњеним издањем, по много чему преуређеним, што се тиче самог његовог поретка. Његов уредник, Епископ Атанасије, умировљени захумско-херцеговачки, који је претходно недавно припремио и штампао Мали Требник, исто по преводу Оца Јустина, са једино њему својственом ревношћу и марљивошћу, припремио је и овај Требник, вративши му изворни назив Великог Молитвослова (Евхологија). При припреми овог критичког и допуњеног издања, његов уредник Епископ Атанасије је користио бројна штампана па и рукописна издања **Великог Молитвослова**, првјенствено старосрбљска, словенска и руска, али ништа мање и јелинска, од оних старијих до најновијих (види о томе фусноту на стр. 556), као и поједине чинове, службе и молитве које су засебно издаване и штампане, и у овај Молитвослов укључене (нпр. Молитва на оснивање цркве – стари чин, Поредак монашења девојака, Молебан за Косово и Метохију, Призив Св. Духа при избору Епископа, Чин устоличења Патријарха српског у Пећи, Молитва Св. Оца Јустина Ђелијског и др.). Као што је Отац Јустин у свом новијем прегледаном преводу Божанствених Литургија (1978.), Св. Синодом озваниченом за свецрквену употребу, користио више старијих и новијих критичких издања старогрчког и србуљског текста Литургија, оно што из оправданих разлога није успио да уради са текстовима Светих Тајни, чинопоследовањима и молитвама, то је у овом издању „Молитвослова“ учинио Епископ Атанасије, вјерно сљедујући литургијски и богослужбени опит Оца Јустина. У том духу Епископ Атанасије је према могућностима провјеравао, верификовао, понекад и исправљао поједине тек-

стове унијете у Требник. При томе је посветио нарочиту пажњу ономе што с правом назива „новијим наслагама“ у богослужбеним текстовима, насталим у вријеме реформе богослужења Петра Могиле (17. в.) под директним утицајем западног римокатоличког ритуализма на тзв. Кијевску јужноруску могилијанску школу, утицаја који се до извјесног степена пренио и на нашу Карловачку Митрополију, а преко ње и на цијелу нашу помјесну Цркву. Том питању уредник овог издања је посветио пажњу првјенствено у својим **напоменама** које прате текстове молитвословља (посљедовања, молепствија, молитава и чинова), а понекад и интервенисањем у самом тексту.

За ово посљедње навешћемо само два карактеристична примјера: у Тајни Исповијести се била увукла и до данас задржала у Требницима словенских Цркава латинска разрјешна формула оправштања гријеха, потпуно супротна богослужбеном богословљу Православне Цркве. Од времена Петра Могиле она између осталог гласи: „И ја недостојни јереј... оправштам ти и разрјешавам те...“ И као што се код римокатолика каже: „... ја те крштавам...“ за разлику од изворног православног „Крштава се ...“ тако и овде свештеник преузима на себе оно што искључиво припада Духу Светоме, па гласи: „Господе Боже наш... прими исповијест слуге Твога... Ти сам као благ и човјекољубив Бог, опости му кроз мене недостојног слугу Твога...“; или: „Бог да ти опрости, у садашњем вијеку, и у будућем...“. Други примјер: у чину благосиљања славског колача, ушле су недопустиво ријечи, које важе једино за литургијски жртвопринос – анафору: „Прими жртву ову у наднебески Твој жртвеник“. Оне су замијењене исправнијим: „... и у част

ког издања Великог Требника

ког Молитвослова Требника

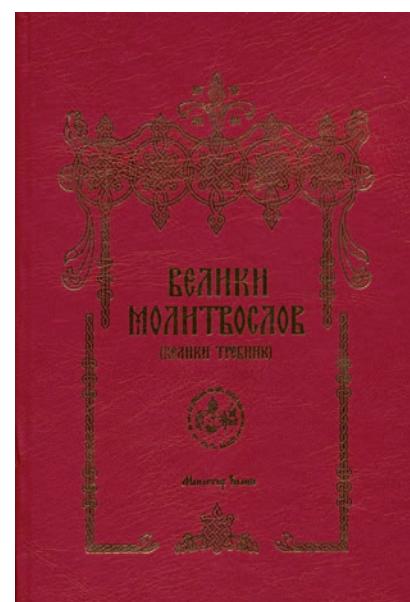
Светога (име) чијим молитвама, по-
милуј нас Боже“.

Значајан допринос лакшој употреби овог Великог Молитвослова – Требника представља одређена систематизација његовог садржаја по одговарајућим целинама чинова, молепствија и молитава. На сами почетак Требника стављени су чинови у најчешћој употреби: Чин освећења воде, благосиљања кољива и славског колача. У наставку, као што је природно, стављени су чинови Светих Тајни, међу којима се налази и Чин освећења храма и жртвеника, а послиje Тајне Јелеосвећења – чин монашења, који је такође понекад у прошлости прибројаван у Свете Тајне. Томе слиједе молитве у кругу године и празникâ, молитве и молебни, разне молитве (које се тичу свакидашњег човјековог живота), молитве и благосиљања дома и домаћинства, Молитва пред упокојење (за самртнике), парастос и опијелâ, примање у православну вјеру/Цркву, молитве за краља и војску; у додатку су стављени: Призив Светог Духа при избору Епископа, Чин устоличења Патријарха српског у Пећи и три молитве Оца Јустина.

Оно чemu је уредник овог значајног издања посветио пажњу, поред систематизације садржаја, јесте вредновање и црквено-богословска провјера неких од чинова у новије вријеме унијетих у Велики Требник и уведенih у богослужбену праксу. То првјенstвено важи за „чин свештања масла упокојенима“ који је с правом изостављен и у другим помјесним Црквама. Оно што је поодавно престало да се употребљава код браће Јелина јесте такође у релативно новијој пракси уведено „освештање крста, иконâ, црквених сасуда и одежди“, пракси коју је већ поменути Митрополит кијевски Петар Могила увишестручио. Изостављање

тих молитвословља из овог превода Оца Јустина уредник темељи и обrazlаже одлуком Св. Отаца Седмог ватиканског Сабора, у којој се између остalog каже, као одговор иконоборцима: „Много ствари од оних које су код нас прихваћене као освештане не потребују свештену молитву, јер саме од себе, од самога Имена испуњене су освећењем и благодаћу“ (ту Св. Оци наводе Крст, иконе, свештене сасуде, одежде). У Атинској Архиепископији и древним Патријаршијама Истока то „освећење“ се обавља једноставном литургијском употребом (одежде, сасуди) или „литургисањем“ – уношењем у олтар (иконâ) да би се Св. Литургијом освештале. Уредник је оставио у Молитвослову само једно опште „освећење икона“, ради не-наметљивог уважења новијег обичаја, при томе указујући на то да тих чинова није било у ранијим штампаним и рукописним српским Молитвословима, као ни чудног обичаја молитвеног помазивања икона Св. Миром.

Овдје треба истаћи да питање садржаја и типа чинова Великог Молитвослова никад није саборски свецрквено рјешавано ни потврђивано. Као и код неких других богослужбених књига, молитвословља, молитвеника и др. то је било препуштено појединцима, наручиоцима или преписивачима рукописа, богослужбених књига или њиховим штампарима и приређивачима. Временом су таква издања улазила спонтано у свеопшту праксу, при томе без трезвеног богословског и црквено-пастирског вредновања њиховог садржаја и усаглашености са изворним светоочачким молитвено-богословским Предањем Цркве. Таквим вредновањем и упоређивањем старих и новијих богослужбених текстова прихваћених праксом Цркве, код нас, у нашој Српској Цркви, практично се

скоро нико од наших литургичара није бавио. Први је то учинио и чини у толикој мјери управо Епископ Атанасије. Његово четвротомно дјело под називом „Христос – Нова Пасха, Божанствена Литургија, свештенослужење, Причешће, заједница Богочечванског Тела Христовог“, недавно у наставцима објављено, представља непроцјењив допринос нашем литургијском богословљу и богослужбено-молитвеном препороду, на основу саборног богослужбеног упоређивања и развојног сагледавања богослужења Цркве Божије, нарочито његове сржи и суштине – Божанствене Литургије, од Апостолских времена до данас. Ово капитално дјело Владике Атанасија, од многих код нас као да није ни примјећено. Од групице незнавених букоједа приписан му је назив увођења „новотарија“ у црквено богослужење. За такве богослужење Цркве представља мање-више окамењене фосиле прошlostи, а не оно што је било и јесте: живи и живоносни крвоток Цркве, диханије Духа Светога у њој, континуирано утрађивање у њу молитвеног двига и христочежње бројних људских покољења. Управо такав живи светоочачки однос према богослужењу има Епископ Атанасије, који се у томе надахњује и вјерно слиједи светитељски молитвени опит и духоносни доживљај литургијског саборног Предања Цркве свога учитеља Аве Јустина Ђелијског. То јасно потврђује и ово друго издање Великог Молитвослова – Требника у преводу Оца Јустина.

О Преносу моштију Св. Стефана љеља Господње 2011.

Разговор са Његовим Преосвештенством Епископом
рашко-призренским Г. Теодосијем

Косово је наш Јерусалим

Разговарала Славица Лазић

Наше најважније светиње су под посебним ризиком, зато што представљају
јаке симболе вековног присуства наше Цркве и народа на овом простору. Отуда
је након рата и дошло до систематске уништавања наших цркава.

Монашки ћућа Епископа Теодосија кре-
ћао се од Манастира Црна Река, крај
Новој Пазара, где је постao искушеник,
до Манастира Високи Дечани, где се на-
лазио на пословима настојајеља Мана-
стира и итумана. За Епископа лијђан-
ској викара Епархије рашко-призренске
изабран је 2004. и сада седиштем у Мана-
стиру Високи Дечани, који је израсао
у највећи мушки Манастир СПЦ. За
Епископа рашко-призренској усвојио
је 2010. и у Призрену. Ужива отромно
иштовање преосталој српској народу ко-
ји ових дана мирним пропастима брани
траницу у нашој јужној Покрајини.

**Ваше Преосвештенство, ових дана
смо сведоци озбиљне кризе на севе-
ру Косова и Метохије као и новим
претњама које се надвијају над на-
шим народом. Шта Епархија чини
у овој ситуацији и како гледате на
тренутну ситуацију у нашој јужној
Покрајини?**

– Након недавног покушаја специ-
јалних снага Косовске полиције да
преузму контролу над пограничним
прелазима Јариње и Брњак, дошло је
до озбиљног нарушувања безбедно-
сне ситуације на северу Косова. Наш
народ у тим крајевима је сасвим при-

родно и легитимно реаговао мирним
протестима, јер Срби на северу Косо-
ва још од 1999. г. не дозвољавају да им
се додги оно што се нажалост догоди-
ло јужно од Ибра, одакле је протеран
највећи део српског становништва. Од
првог дана кризе на северу, Епархија
је показала пуну солидарност са сво-
јим народом, али смо такође указива-
ли и то, да на провокације не треба уз-
враћати било каквим насиљем. Мојим
свештеницима сам саветовао да буду
стално са људима на терену и да сво-
јим моралним ауторитетом не дозво-
ле појединим самозваним патријотама

да компромитују наш народ и његова настројења, јер би то дугорочно угрозило будућност Срба на целом Косову и Метохији. Зато са поносом могу да кажем да су мирни протести највећим делом прошли достојанствено и да је наш народ прихватио и подржао споразум који је постигнут између наше Владе и КФОР-а, око привременог режима на пограничним прелазима. Мислим да је сада свима јасно да се тзв. питање северног Косова не може решавати једностраним актима сила, већ једино дијалогом. Треба само имати стрпљења, али и одлучности да се за своје интересе изборимо достојанствено и мирно. Зато је од посебне важности да се наставе започети преговори Београда и Приштине, јер будућност овог целог региона није у конфликтима, већ у налажењу начина да живимо заједно. Док се не стекну услови за решавање најкрупнијих питања, веома је важно да се решавају она практична питања, која су важна за свакодневни живот грађана.

Да ли је безбедност српског становништва, као и свештенства и монаштва СПЦ на Косову и Метохији додатно угрожена после ових драматичних догађаја? Колико су озбиљне претње због хуманитарне катастрофе?

– Збивања на северу Косова неизбеžно се одражавају на живот Срба јужно од Ибра. Догодило се неколико инцидената, који су изазвали повећану забринутост. Питања прелаза и царина се морају што хитније решити, јер ће у противном бити изазвана хуманитарна криза, посебно у здравству, што је недопустиво у 21. веку. Јужно од Ибра, тренутно имамо проблем у Прилужју (општина Вучитрн) где се локални Срби противе градњи моста, што би за последицу имало стварање транзитног пута за потребе околних албанских насеља, а то би за Србе тога села неминовно повећало безбедносне ризике. Наши људи нису против градње мостова који повезују људе и предлажу да се спорни мост гради мало по-даље од села. Искрено верујемо да ће и у овом случају разум превладати и да ће се за ово наћи компромисно решење. И Приштина и међународна заједница треба да разумеју, да ће према њима Срби бити неповерљиви, све док се са њихове стране не покаже искре-

на и недвосмислена спремност, да се изађе у сусрет српским основним интересима. Са две трећине предратног становништва још у избеглиштву, српски народ на Косову и Метохији је и те како угрожен и с правом тражи већи степен заштите и права него што му се то тренутно нуди. Срби овде живе вековима и ми не можемо бити национална мањина. Зато се морају створити неопходни услови за нормалан живот нашег народа и повратак свих расељених, који желе да се врате на своја огњишта.

Можемо ли и смemo ли пристати на поделу Ким, коју поново заговарају извесни политичари?

– Подела Косова и Метохије, коју најалост крајње неодговорно заговарају поједини политичари под видом „разграничења Срба и Албанца“, представља у суштини наше крајње неприхватљиво одрицање од најважнијих историјских простора која нам припадају. Треба имати у виду да јужно од реке Ибра, која се помиње као могућа линија поделе, живи већина косовско-метохијских Срба и на том простору су и наше најважније светиње. Ту првенствено мислим на Пећку Патријаршију, као духовно седиште СПЦ. Уколико би у наше време дошло до реализације овог плана, а из историје знамо да нема територијалних разграничења овакве врсте без насиља и егзодуса, Срби у јужним енклавама, који су у најтежим годинама остали и опстали на својим огњиштима, поново ће се наћи изложени страдању и прогону. Албански екстремисти већ јасно дају до знања да у случају поделе, на њиховом делу Ко-смета неће бити места за Србе и српске светиње. Србија би поделом можда сачувала једно парче територије, али би изгубила за векове векова свој образ и пред Богом и пред историјом. Зато је неопходно наставити дијалог са косовским Албанцима и међународном заједницом. У тражењу најбољих решења, приоритет треба да има очување присуства што већег броја Срба на Косову и Метохији, као и обезбеђење наших светиња. То су најважнији и најлегитимнији интереси и Српске Цркве и Српске државе.

Преосвећени Владико, на мајском заседању Св. Арх. Сабора се говорило и о могућој подели рашко-при-

зренске Епархије. Како гледате на ово питање из перспективе надлежног Архијереја?

– Иако већ неко време постоји идеја о подели рашко-призренске Епархије тј. обнове древне Епархије рашке, Свети Архијерејски Сабор на овогодишњем мајском заседању није прихватио ову иницијативу. Садашња Епархија има територијално пространство, али и неупоредиво мање верника од већине осталих епархија, док је дугорочна демографска ситуација у њој крајње неизвесна. Рашка и север Косова, главни су морални и економски ослонац Србима јужно од Ибра и подела Епархије би се вишеструко негативно одразила на јужне делове Ким где су народ и наше светиње посебно угрожени. У ситуацији када поједини политичари помињу поделу Косова и Метохије, што већина Срба на овим просторима одбације као опасну и штетну идеју, а уз то и неуставну, било би крајње нелогично да се у ово време, поделом Епархије прејудицирају политичка решења, која могу тренутно и у будућности имати несаглавиво штетне последице за српски народ. Зато одговорно тврдим да ово решење није добро, док год се ситуација на овим просторима не смири и док не видимо у ком ће се правцу она развијати.

Какав се развој догађаја може очекивати у вези статуса рашчињеног владике Артемија, с обзиром да је помињано и његово одлучење од црквене заједнице?

– Архијереји су на прошлом Сабору показали озбиљну забринутост због антицрквених активности бившег епископа рашко-призренског, односно сада монаха Артемија и његових следбеника. Сведоци смо да бивши владика не само да није спреман да се смирено врати у црквени поредак, већ све активније ради на стварању подела у Српској Цркви, како у отаџбини, тако и у дијаспори. Зато ово питање није више питање једне Епархије већ целе наше помесне Цркве, која мора да предузме одговорне мере, како би се јасно послала по-рука верном народу, да је овде реч о групи појединача, који су изашли из црквене заједнице и чије су активности духовно погубне. Веома је важно да је овај покрет ипак остао локалног карактера и да за сада нема подршку ➔

у нашем народу, који добро зна шта је Црква, а шта секта.

Какав је данас став нашег верног народа, после немилих догађаја који је подривао канонски црквени поредак СПЦ?

– Будући да у почетку многима нису били сасвим јасни разлоги трајног разрешења, а потом и рашчињења бив-

једног броја духовно незрелих и нестабилних монаха, ојачао и поправио ситуацију у нашим манастирима. Сви монаси и монахиње у рашко-призренској Епархији, сада су потпуно посвећени јачању црквеног јединства, што раније често није био случај, па су сада у нашим манастирима поново добро дошли клирици и верници из осталих Епархија СПЦ.

да се ради и у Богородици Љевишишкој. И поред свега наведеног, још нам преостаје много тога да се уради и на другим местима. Крађа олова са крова Богородице Љевишка, поткопавање темеља Цркве Св. Недеље у Призрену, као и спречавање обнове Цркве у Самодрежи, показатељи су да наше светиње и даље остају угрожене од екстремиста и провалника. У наред-

шег владике, једно време у народу је владала збуњеност. Неки су мислили да је реч о политичком прогону, или чак међународној завери. Међутим, свима онима који редовно учествују у црквеном животу, сада је јасно, који је посреди разлог за све оно што се десило. После свих ових догађаја, живот у Епархији се нормализовао и интензивирао. Рецимо, обнављају се угашене парохије, народ у много већем броју учествује у богослужењима, појачана је хуманитарна помоћ угроженим Србима, нарочито кад су у питању народне кухиње. Епархија, која је само пре годину дана била на рубу да крене путем отвореног раскола, у који би биле увучене хиљаде верника и отуђене бројне цркве и манастири, сада је чврсто укључена у живот и саборни поредак Српске Православне Цркве. Чак је и самовољни одлазак

Докле се стигло са обновом порушених храмова СПЦ који су уништени, каква је ситуација са Црквом Богородице Љевишишке у Призрену, која је под заштитом УНЕСК-а, после недавног вандализма када је украден део оловног кровног покривача?

– Процес обнове наших светиња се и даље наставља, иако споријим темпом због недостатка новца и опште кризе. Неколико обновљених цркава већ су стављене у функцију. Обновљене су парохије у Приштини, Призрену, Истоку, а ускоро ћемо, ако Бог да, имати и парохију у граду Пећи. У Ђаковици је при kraju обнова Храма Успења Пресвете Богородице, а радови се приводе крају и у Вучитрну. У Манастиру Девич је већ почела санација тешко оштећених фресака, а ускоро са фондовима УНЕСКА треба

ном периоду намеравамо да посебно радимо на обнови оних храмова, око којих постоји реална могућност да се наши верни врате и оформе литургијску заједницу. То је мукотрпан и тежак пут, јер је већ прошло дванаест година од рата и откако је већи број нашег становништва морао да напусти своје домове и ове свете просторе. Ипак смо охрабрени жељом и упорношћу наших људи, који често и у немогућим условима улажу херојске напоре, како би били своји на своме. Посебно бих поменуо повратнике у селу Жач, који су прошле године доживели неколико напада, свакодневне претње, а и поред свега тога, опет су успели да остану, а у селу сада има и неколико деце.

Може ли Косовска полиција да заштити српске културно-историјске споменике, првенствено манастире

Високи Дечани, Грачаницу и Пећку Патријаршију?

– У нашим светињама које обезбеђује Косовска полиција, до сада, осим на Јевишикој, нису забележени озбиљнији инциденти. Ипак, постоји још доста међусобног неповерења и зато имамо чврст став, да наше најважније и најстарије светиње и даље треба да обезбеђује КФОР. Око неких манастира, као што је нпр. Гориоч, имамо намеру да подигнемо посебну ограду, а већ је изграђена и нова улазна капија. По могућности, све ћемо то додатно осигурати и видео-камерама. Видео надзор сада је постављен и у Манастиру Грачаници и надамо се да ћемо на тај начин, колико толико наше светиње и живот монаха и монахиња у њима учинити сигурунијим.

Који су најважнији разлоги угрожености наших светиња на Косову и Метохији? Да ли је реч о верској или само етничкој нетрпељивости?

– Наше најважније светиње посебно су под ризиком, зато што представљају јаке симболе вековног присуства наше Цркве и народа на овом простору. Отуда је након рата и дошло до систематске кампање уништавања наших цркава, јер су албански екстремисти веровали да ће брисањем трагова српског постојања, избрисати и историју. Ипак, успели смо да се одржимо и дубоко верујем да ће и већина Албанаца на Косову и Метохији, ипак скватити да је будућност у међусобном поштовању и уважавању. Лично сматрам да овде није по среди сукоб хришћанства и ислама, јер наша Црква вековима живи на овим просторима са другим религијама на Косову и Метохији и наше најважније светиње преживеле су највеће опасности и најтежа искушења османлијске окупације.

Вратили сте седиште Епархије у Призрен, мада у њему данас живи свега осамнаест Срба. Какав симболички значај има овај чин? Срби су се тајно поздрављали са „Догодине у Призрену“, имају ли сада више наде да се та жења и реализације? Имате ли проблема са боравком у Призрену?

– Званичним повратком седишта Епархије у Призрен, желели смо да покажемо да се наша Црква не повлачи са својих историјских простора. По

Рашка област

Ситуација у рашкој области је та-које веома компликована, јер је последњих деценија све мање Срба у тој регији, што је тренд и у другим рубним деловима Србије. Међутим, овој ситуацији великим делом доприносе и најновији покушаји злоупотребе исламске вероисповести у политичке сврхе, што додатно уноси немир не само међу наш верни народ, већ и међу мусимане, који желе да наставе да мирно живе са комшијама Србима. Проблеме у рашкој области треба решавати на миран начин, а не претњама територијалног распарчавања Србије, што нас може вратити у време деведесетих година. Наше свештенство у новопазарском намесништву, активно се клони сваке дневне политици. Као Црква, трудимо се да будемо фактор мира, стабилности и добрих добросуседских односа. Веома је важно да се политичке амбиције појединача не везују за веру, јер вера која се сведе на ниво политичке идеологије, постаје веома опасно оруђе у рукама неодговорних људи. Зато све Цркве и верске заједнице у Србији, треба активно да раде да се не дозволи злоупотреба вере у политичке сврхе, на било који начин и у било чије име.

угледу на распетог Христа, Црква сведочи да је управо тамо, где је највеће страдање, највећа и благодат. Кад год можемо, служимо у Саборној цркви Св. Ђорђа у Призрену. На тим Литургијама окупља се и по више стотина верника из разних крајева Косова и Метохија, као и поклоника из централне Србије и Црне Горе. Литургијским окупљањима у Призрену, као Црква, показујемо да после Крсног страдања неизоставно долази Вајкарсење. Недавно је обновљен један број српских кућа у Призрену, а очекујемо да се обнова кућа настави, што ће довести убудуће до повратка већег броја људи. Обновом црквеног живота у овом граду, желели смо своме народу да дамо пример и да подстакнемо повратак. Надамо се да ћемо у томе, уз Божију помоћ, и успети.

Може ли наш живот да буде усменен истинском повратку нашем Косову, кроз Косовски завет?

– Косовским заветом, наш народ је се-бе уврстио у ред изабраних и богоно-сних народа. Својом спремношћу на страдање Христа ради, потврђујемо нашу веру у Васкрслог Господа. Само Бог зна, у годинама које су пред нама, каква све беспућа чекају наш народ, без обзира где он живео. Духовним и литутијским повратком нашим светињама на Косову и Метохији, у које смо уградили свој завет са Богом, наш народ се непрестано духовно обнавља и препораћа. Ове светиње нам говоре шта смо били, шта смо сада и шта треба да будемо. Зато наш народ Косово гледа као свој Јерусалим, Свету Земљу, у чијој је мученичкој историји оваплоћена тајна Христовог страдања, али и Васкрсења.

Докле се стигло са идејом о обнови Богословије у Призрену?

– Ако Бог да, од септембра ове године очекујемо да почне поново са радом Богословија у Призрену, где ће наставу за сада похађати петнаестак ученика првог разреда. Задужбина Симе Игуманова, великог добротвора Призренске богословије, већ је обновљена, а тренутно стварамо услове за живот и рад професора и предавача. Постепеном обновом рада Богословије, наставићемо да радимо на повратку црквеног живота, а самим тим и повратком верног народа у ову древну српску престоницу.

Из православне ризнице тумачења Светог Писма

Исповедање вере римског капетана

гр Предраг Драшкојиновић

У Еванђељу по Марку читамо да је Господ Исус Христос на крсту узвикнуо: „Боже мој, Боже мој, зашто си ме оставио?“ (Мк 15,34). Поштом се наводи да је повикао из светог ласа и издахнуо (Мк 15,39). Непосредно затим следи неочекивано исповедање вере римског капетана који се налазио испред крста: „А кад виде капетан који стајаше испред њега да тако узвикнувши издахну, рече: „Заиста, овај човек беше Син Божији“ (Мк 15,39). Како разумеши овај необичан след догађаја?

Неочекивано исповедање вере у Исуса као Сина Божијег од стране римског капетана, непосредно после крсне смрти Господње, епизода је која се на различите начине приповеда у сва три синоптичка Еванђеља. Код Матеја и Луке ова епизода је описана тако да не изазива недоумице по питању тога како је капетан дошао до свог исповедања, односно кајања. У Еванђељу по Марку ситуација је мало другачија, пошто се из описаног следа догађаја не може јасно уочити шта је потакло римског капетана да исповеди веру у Исуса као Сина Божијег. Кратко разматрање сва три описа у синоптичким Еванђељима може нам помоћи да боље схватимо ову необичну епизоду.

Еванђељски извештаји

У Еванђељу по Матеју приповеда се да Исус „повика из свег гласа и испусти дух“ (Мт 27,50). Одмах по том цепа се храмовна завеса, долази до земљотреса, распадања камења, отварају се гробови и устају тела светих (праведних) показујући се многима у Јерусалиму (Мт 27,52–53). Видевши сва чудеса која су пропратила Исусову смрт на крсту, римски капетан, задужен да са групом вој-

ника чува стражу, исповеда: „Заиста овај беше Син Божији“ (Мт 27,54). У Еванђељу по Луки такође се помиње да Исус гласно повика, с тим што се наводи и шта је тачно повикао: „Оче у руке твоје предајем дух свој“ (Лк 23,46). За разлику од Матеја, Лука не помиње чудесне догађаје који су пратили Исусову смрт, осим што наводи да је настала вишечасовна тама по свој земљи (Лк 23,46). Такође, за разлику од Матејевог описа, у Еванђељу по Луки римски капетан исповеда: „Заиста овај човек беше праведник“ (Лк 23,47). Чини се да није „тама по земљи“ та која оставља чудесан утисак на њега, већ начин на који Христос умире. Он сматра да је управо страдао један „праведник“, невин човек који ни по чему није заслужио казну која му је одређена од стране власти. Лука надаље наводи да је капетанов исказ – пошто не може бити речи о исповедању као код Матеја и, како ћемо касније видети, Марка – наишаша на опште одобравање присутних. Сви се кају због свог учешћа у смрти праведника (Лк 23,48). Овде је препознатљив мотив покајања који прокима целокупно Еванђеље по Луки. У приповести о страдању истичу се две фигуре које свака на свој начин исказује кајање: први, разбојник на крсту за сва дела

која је чинио, с надом усмереном у Исуса, праведника који страда (Лк 23,39–43) и други, римски капетан који говори у име свих који су на било који начин учествовали у смрти праведника. У Еванђељу по Марку капетан такође посматра Исуса како умире испуштајући снажан глас (Мк 15,37). Еванђелист Марко не описује чудесне догађаје које прате Исусову смрт, осим цепања храмовне завесе (Мк 15,38) које нико од присутних под крстом није могао да види, те тако свакако није могло узроковати капетаново исповедање које је уследило: „Заиста овај човек беше Син Божији“ (Мк 15,39).

Управо овај моменат представља тешкоћу у тумачењу текста: док је капетаново исповедање код Матеја јасно проузроковано чудесним догађајима, код Луке капетан просто констатује страдање једног праведника, код Марка капетан исповеда Христа само на основу снажног гласа Господњег на крсту? Како објаснити одлуку Еванђелисте Марка да на овај начин представи страдање Господње и реакцију на њега?

Крсна смрт

Са чисто историјске тачке гледиšta посматрано, тело осуђеног на

смрт распећем на крст се у тренутку испуштања последњег даха налази у једном потпуно иссрпљеном и немоћном стању. После неколико сати мучења, бола, губитка крви и прикивања тела на крст, готово је незамисливо да у осуђенику има још било каквих знакова живота, а камоли снаге за „повик из свег гласа“. Тело осуђеника које виси на крсту, без могућности да се ногама подупре, обично није у стању да дуже остане у животу. Разлог је гушење до кога долази због положаја тела и притиска на плућа. Када се замисли једно такво стање, јасно је да осуђеник разапет на крст није могао ни да дише, а камоли да испусти „повик из свег гласа“. Тај повик се капетану вероватно учинио чудан и неуобичајен. Сме се претпоставити да је он присуствовао многим распећима, пошто је казна разапињањем на смрт била један од инструмената застрашиваша јудејског народа од стране римске власти. Тако се капетану могло учинити да се овај осуђеник разликује од осталих: после више сати мучења и иссрпљивања он је био у стању да гласно повиче. То је нешто што није видео до тада. „Повик из свег гласа“ је последња за његовог живота демонстрација Исусове моћи и власти. У тренутку када умире у крајњем по-

нижењу и немоћи, он успева да смогне снаге и силним гласом се обрати Богу.

Исус – Месија

Исповедање Исуса за Сина Божијег у Еванђељу по Марку се први пут на нивоу приповести, дакле од стране учесника у догађајима, чује од римског капетана, дакле једног незнабошца, који није био сведок Исусових чудесних дела и није имао прилике да слуша његове поуке. Еванђелист је најавио своју приповест као „Еванђеље Исуса Христа Сина Божијега“ (Мк 1,1), док су демони које је Исус изгонио за живота препознавали његов прави идентитет Сина Божијега (Мк 3,11; 5,7). Ученици, који су били привилеговани пратиоци Исусови и сведоци његових чуда, веома често не разумеју ко је у ствари он (уп. нпр. Мк 4,41: „Ама ко је овај да га ветар и море слушају?“; уп. такође Мк 5,42; 6,52). Кључни момент у приповести је да Исус прихвата титулу „Сина Божијег“ коју му, више упитно, приписују приликом саслушања пред великим првосвештеником (Мк 14,61–62: „Опет га првосвештеник запита и реће: Јеси ли ти Христос, Син Благословенога? А Исус рече: Јесам, и видећете Сина Човечијега где седи с десне

стране Силе и долази на облацима небеским“). То ће и бити повод да се Исус преда у крсну смрт. Међутим, пре римског капетана нико тако експлицитно не препознаје Исусов прави идентитет. Чак и Петрово исповедање да је Исус Христос (Мк 8,29: „А Петар одговарајући рече му: ти си Христос [Месија]“), које представља врхунац еванђељске приповести, није изразило пуноћу идентитета Исуса Христа. Тек капетаново исповедање да је Исус Син Божији подсећа читаоце на почетак Еванђеља у коме се најављује блага вест управо о Сину Божијем (1,1). Оно што је јудејским религијским ауторитетима било саблазан и повод да предају Исуса у смрт (Мк 14,64: „Чусте хулу на Бога. А они га сви осудише да је заслужио смрт.“), за капетана је чињеница која баца светло на све претходно што се догађало са Исусом, а што је описано у Еванђељу (Мк 1,1; 15,39). Немоћни да препознају прави Исусов идентитет, јудејски религијски ауторитети не реагују адекватно на његово месијанско послање. Римски капетан, међутим, отвара простор за сусрет са Богом онима којима је до тада био немогућ: незнабошцима.

Разговор са Архимандритом
Пантелејмоном Јовановићем

Мисија наше Цркве у Африци

Разговорала Маријана Петровић

Свако ко тежи духовним вредностима и има вољу, жељу и веру у Бога, може да се организује боље и да нађе времена за Цркву и Литургију. Неопходно је само имати правилну листу приоритета у животу.

Архимандрит Пантелејмон Јовановић, једини српски свештеник на шлу афричкој континенту и једини мисионар СПЦ у Африци, стваршина је Цркве Светог Томе у Јоханесбургу, у Јужноафричкој Републици. Отац Пантелејмон је рођен у Чачку 1974. године; у Манастир Дечан је ступио 1996, а замонашен је у Манастиру Црна Река 1998. године. Децембра 2002. године, благословом Његове Светосавије Патријарха Српског Г. Павла постављен је за стваршина Цркве Светог Томе у Јоханесбургу, једног српског православног храма на афричком континенту. Представник је СПЦ на територији Александријске Патријаршије.

Оче Пантелејмоне, можете ли нам рећи нешто о мисионарским настојањима и положају Православне Цркве у Африци?

– Као што знате, територија целокупног афричког континента се налази под канонско-јуридичком влашћу Александријске Патријаршије коју је у 1. веку основао Свети Апостол и Јеванђелист Марко. Данас, Сабор Архијереја Александријске Патријаршије броји 27 архијерја, митрополита и епископа. Они живе и служе у свим државама афричког континента. Територија појединачних архијереја се простира на више држава. Два архијереја и око стотину свештеника су

из редова локалног афричког становништва. Сви архијереји, на челу са Патријархом Александријским, Његовим Благодетством Г. Теодором II, апостолски се труде да у својим епархијама оснивају парохијске заједнице, граде храмове, организују веронакуку, духовне центре, крштавају, рукополажу, граде школе и имају пријатељске односе са локалним властима. Последњих девет година сам сведок тог мисионарског рада у Јужној Африци и осталим подсахарским земљама (Замбија, Зимбабве, Боцвана, Мозамбик...). Заиста је потребно одати велико признање Синоду, Сабору и клиру Александријске Патријаршије.

Познати су мисионарски успеси блажене успомене јеромонаха Козме Григоријатског, као и других православних мисионара; какви су плодови њиховог рада?

– Постоји богословска школа коју је у Найробију (у Кенији) основао кипарски Архиепископ Макарије. У тој школи се школује већина будућих свештеника Африканца (код нас у Јоханесбургу су тројица афричких православних свештеника били полазници те школе). Најбројније православне заједнице локалног афричког становништва се налазе у централној Африци: у Танзанији, Конгу, Заиру, Уганди, Кенији. Лепа традиција да Светогорци долазе на афрички конти-

нент у мисију одржала се до данашњег дана. На последњем заседању Светог Архијерејског Сабора Александријске Цркве изабрана су два Светогорца за нове Архијереје на афричком континенту. И уопште, увек се у Африци налази значајан број свештеника, монаха и монахиња из Грчке и са Кипра који помажу у мисионарском раду.

Да ли се негде у Африци богослужи на неком од аутохтоних језика афричких народа?

– Благослов је да се, где год је могуће, у богослужењима и проповедима што више користе локални језици афричких народа. Наравно, свештеници Африканци тако и раде, а ми који смо из Европе у мисионарским активностима најчешће користимо енглески језик. У Јужној Африци имамо једног ћакона (енглеског порекла) који је прекуцао цео Часослов на Зулу и Северни Суту језик, па када смо заједно у посети локалним афричким заједницама, трудимо се да читамо и певамо из њега. Господе ђомилуј се каже *Морена рехаухеле, а Мнојаја љећа је Менјаја еменјиси*.

Речите нам нешто о присуству СПЦ у Африци?

– СПЦ је у Африци присутна једино кроз Црквено-школску општину „Свети Сава“ и Храм Св. Апостола Томе у Јоха-

несбургу. То присуство је омогућено са стринском љубављу, разумевањем и благословом Александријске Патријаршије. Најброжнија српска заједница у Африци је у граду Јоханесбургу. Указала се реална потреба и жеља да наши Срби имају свој храм, богослужења и Свете Тајне на српском језику. Постојали су покушаји да се оснују мисионарске парохије у Кејптауну и Габорону (Боцвана), где та кође живи око стотину породица, али су ти покушаји били импровизовани и без сагласности надлежних локалних црквених власти, тако да нису могли ни бити реализовани. Лично сматрам да би у будућности српски свештеници требало да опслужују и духовно брину о храму и парохији које већ имамо и да се са благословом црквених власти прије дружују и учествују у мисионарским активностима у другим областима заједно са локалним свештенством, а такође са благословом могу путовати и обилазити српске заједнице и у Кејптауну, Габорону, Лусаки, Хараре... У свим овим местима већ постоје православни храмови или су у изградњи.

Реците нам нешто о куповини, положају и месту црквеног имања Цркве-но-школске општине „Свети Сава“ у Јоханесбургу?

– Када се седамдесетих година прошлог века повећао број Срба у Јоханесбургу, појачала се и жеља и потреба за местом заједничког окупљања и молитве. Г. Драгомир Поповић, бизнисмен из Јоханесбурга, купио је два хектара земље и препоручио члановима наше заједнице да се на том имању сагради храм. Већина Срба је невољно прихватила овај предлог, јер се имање у то време налазило далеко ван града. Народ је сакупио новац да се земљиште откупи и започело се са изградњом храма који је завршен 1978. године. После политичких промена у Јужној Африци, пада апартхејда и успостављања демократије, црначко становништво је похрлило у централне делове града, а белци су почели да насељавају северне делове у правцу Преторије. До данас се град значајно проширио, тако да се сада наше црквено имање налази на једној периферији која је најелитнији део Јоханесбурга. Показало се да је г. Поповић био вођен Божијом руком и прави визионар, и да – по речима Св. Јована Кронштатског – „нема ништа случајно под капом небеском“.

Наша Црква Светог Апостола Томе у Јоханесбургу, са пространом црквеном

салом, кућом и имањем од око 2 хектара заиста је прелепа, на понос свих Срба који живе у Африци. Налази се на периферији, што доприноси осећају да се не налазите у великом граду, већ као да сте негде на селу, у природи или неком манастиру. Храм је саграђен као верна копија истог православног храма у Босанском Грахову одакле је и наш покојни ктитор г. Миле Стојаковић. У храму се чувају кивоти са моштима Светих Јасеновачких новомученика, Саваитских мученика, Св. Владике Николаја Охридског и Жичког, Св. Јоасафа Немањића и одежда Св. Василија Острошког. Од илегалног проглашења независности Косова, на храму се налазе и два транспарента: „God save Kosovo“ и „Kosovo is the heart of Serbia“. Поред храма на једној пространој ливади је игралиште за децу са тобоганима, љуљашкама, клацкалицама и једна огромна палма – колико да се зна да смо у Африци. Целокупно пространо црквено имање је препуно прелепих башти са цвећем, од ружа па до најразноврснијих афричких биљака, цвећа и дрвећа, тако да ко год дође у Цркву, поред осећаја да је ступио на истинско парче Отаџбине Србије које се налази у Африци, такође има и осећај као да је дошао у неку ботаничку башту или рајски врт.

Какви су односи ваше парохије са Александријском Патријаршијом: како је било у прошlostи, а како је данас?

– Односи са Александријском Патријаршијом у периоду од 1996. до 2001. године нису били задовољавајући. Постоје у архиви наше Патријаршије многоbrojni документи који сведоче о томе. Ситуација је била толико незавидна да су, по сведочењу једног од секретара, запослени у кабинету Његове Светости на сам помен Јоханесбурга знали да долазе лоше вести и проблеми. Неспоразум је настао због неприхватања јурисдицијске власти Александријске Патријаршије од стране чланова Црквеног одбора и свештеника из Јоханесбурга. Данас је пот-

Његово Блаженство Патријарх Александријски Г. Теодор са о. Пантелејмоном, испред Цркве Св. Томе у Јоханесбургу

пуно другачије. И без теолошког образовања, брзо сам схватио да је најприродније имати братске односе са црквеним властима на територији Александријске Патријаршије и међусобно поштовање. Са локалним архиепископима имам најближију сарадњу, а веома сам близак и са Његовим Блаженством Патријархом Александријским Г. Теодором, који је већ два пута био у посети српској парохији у Јоханесбургу.

Постоје ли битне разлике у начину живота у Јужној Африци у односу на живот у Србији? Да ли обраћеници у Православну Цркву задржавају неке од својих локалних обичаја и пракси? С друге стране, да ли Срби који живе у Африци чувају своју традицију?

– Црнци у Јужној Африци живе у великом сиромаштву. Имајући то у виду, многе верске организације и разне религијске групе користе ту ситуацију и већином привлаче црнце кроз социјално-хуманитарни рад. Православни приступ је потпуно другачији. Владика је одредио неколико нас свештеника да одлазимо у предграђе Јоханесбурга (насељено искључиво црнцима) и да им држимо часове веронауке. Предавао сам на енглеском језику јер сам у школи учио енглески и савладао га доволно да ми сада помаже у мисионарском раду. Црначки квартови у Јоханесбургу су веома небезбедни за беле људе али смо ми са благословом владикиним и вером у Бога одлазили тамо и полако се зближавали са тим људима и стварали нова познанства и пријатељства. У школи која има око 150 ћака једном седмично сам држао веронауку. Лично не намећем црнцима српске православне обичаје, већ они задржавају своју традицију и обичаје који су у складу са хришћанством (имају и неке обичаје сличне нашима). Важно

Парафаст о. Јоханесу, служе јоханесбуршки свештеници

је да они уз своје обичаје уче и напредују у православној вери, молитви, посту, исповедају се, причешћују и усвајају хришћански и православни поглед на живот. Прихватају полако благослове и савете Православне Цркве и почињу да размишљају и односе се према животу на православни начин.

У Јужној Африци је начин живота сличан ономе у Америци или Западној Европи. Много се ради, људи су по цео дан ван куће, само викенд им преостане за кућу, породицу и куповину, тако да је врло мало времена за Цркву. Ту је и потпuno материјалистички приступ животу и потрошачко друштво са својим често лажним вредностима – све то су велике препреке да Срби овде живе по својој вери. Ипак, наравно да свако ко тежи духовним вредностима и има вољу, жељу и веру у Бога, може да се организује боље и да нађе времене за Цркву и Литургију. Неопходно је само имати правилну листу приоритета у животу. На југу Африке живи око 10 000 Срба, међутим води се велика духовна борба за очување вере, језика, писма, крсне славе... Када бих овде у Србији рекао колико мало свештеник у току године изврши обреда и молитвословља по домовима и у Храму, то би за многе био невероватан податак.

Постоји ли сарадња јоханесбуршке црквене заједнице са Амбасадом Републике Србије у Јужноафричкој Републици, и са Министарством вера и дијаспоре РС?

– Нека врста формалне сарадње са Амбасадом постоји али она би могла бити пуно боља и на много вишем нивоу него што је то био случај до сада. Примери одличне сарадње су Амбасаде Русије, Грчке и Кипра, који сарађују са својим свештенством у Јоханесбур-

гу. Имамо вредну и значајну сарадњу са српским Министарством вера и дијаспоре са надом да ће се у будућности та сарадња развијати и да ће бити препозната вредност и значај коју Црквено-школска општина „Свети Сава“ има за чланове српске заједнице који живе на афричком континенту.

је схватила да има дар од Бога да пружи љубав и да се брине о незбринутој деци. Она је 1999. године завршила званичан државни курс за старање о деци и добила диплому. Сиротиште је званично регистровано 2004. године. До сада је преко стотину деце прошло кроз ово сиротиште. Последњих година сам редовно у сиротиште водио српске епископе који су нам били у посети и чини ми се да је на све њих управо посета овом сиротишту остављала најснажнији утисак.

Реците нам нешто о трансформацији црквеног имања и Црквено-школске општине у последњих десетак година?

– Када сам стигао у Јоханесбург, и поред искреног труда и залагања младих члanova Црквеног одбора „да се спасе што се спаси може“, затекао сам изузетно запуштено црквено имање, лоше стање на црквеном рачуну, дугове, лоше односе са надлежним црквеним властима, а на првом месту сиромашан и запуштен духовни живот. Није било пуно опција ни маневарског простора већ само да радим по благослову нашег Патријарха Павла и онако како сам научио у светињи где сам живео и служио годинама. Почеко сам да саветујем парохијане и учим их посту, молитви, шта су исповест и причешће, шта је Литургија. Упоредо са тим најважнијим делом, почехо сам да располажем са веома скромним средствима која су ми била доступна и да се домаћински односим према црквеном имању, рачуну у банци и свему материјалном. Бог је благословио такав приступ и рад и за наш духовни труд наградио нас и напретком у свему осталом. Заиста је доста тога урађено за последњих девет година, и када бисте комплетан број *Православља* посветили нашој Цркви у Африци, не би било доволно места да се објаве сви годишњи извештаји. Најосновније је да су људи почели да долазе у цркву да уче о вери, посту, молитви, исповести, покренут је презентативни црквени часопис, повезали смо и наше људе и умрежили базу података (сада имамо око 1000 и-мејл адреса Срба по Африци и сваке седмице шаљемо по једно циркуларно писмо свима: информативног, верског и сличних садржаја, када је некоме потребна помоћ или савет шаљемо обавештења и о томе), финансијска ситуација је далеко боља, црквено имање преображене, унапређено и улешшано на понос свим Србима који живе у Африци, односи са

Реците нам нешто о историји Школе „Свети Сава“ у Јоханесбургу? Постоји ли организована верска настава?

– Српском Школом „Свети Сава“ се сви заједнички поносимо. Школа је била једна од ретких ствари која је недостајала нашој Црквено-школској општини. Конечно, пре две године, захваљујући ентузијазму наставнице Виолете Мариновић, која волонтерски обавља свој посао, и благодарећи техничкој и логистичкој подршци наше Црквено-школске општине, школа је започела са радом на дечји празник Врбицу – Лазареву Суботу. Почетак рада Школе су благословили тадашњи заменик српског Патријарха, Његово Високопреосвещенство Митрополит Амфилохије и Његово Преосвещенство Епископ Атанасије (Ракита). Писмену подршку су дали и министри просвете и дијаспоре, уз обећање да ће конкретно помагати рад Школе. Од ове године ћемо започети и са часовима ве-ronaуке у нашој Школи. Имајући у виду број Срба, за сада нисмо задовољни одзивом родитеља, али чврсто верујемо да ова Школа има велику перспективу и потенцијал.

Реците нам нешто о афричком сиротишту „Свети Сава Српски“?

– Оснивачи овог сиротишта су православни свештеник Фрументије и попадија Евгенија. Они су Африканци из Северног Суту племена. Били су у духовној вези са покојним Архимандритом Назаријем (каде је мајка била Српкиња) и одатле идеја и благослов да сиротиште понесе име Светог Саве. У сиротишту се тренутно налази око тридесеторо деце узраста беба од 1 месеца па до 20 година. Деца су из Јужне Африке, Зимбабвеа, Бурундија... Попадија Евгенија је основала сиротиште 1982. године, када

Александријском Црквом су братски и неупоредиво бољи него пре, основана је српска Школа „Свети Сава“, уведена традиција да нас сваке године посечују српски епископи, а с времена на време и представници министарства Владе Србије, тесно сарађујемо са отаџбином, у контакту смо и посечујемо Србе у Боливани и Замбији... Оно што је најважније, остварен је огроман напредак уз констатацију да увек можемо много више да урадимо и да будемо много бољи. За велики напредак смо захвални Господу Богу, љубави и милости Његовој и благослову наших духовних водича. Бог на докнађује наше немоћи и помаже нам, ако се ми искрено трудимо и са вером у Бога радимо.

Како сте Ви доживели одлуку о премештају и постављењу у Јоханесбург, и какав је био Ваш први сусрет са Јужном Африком?

– Увек ћу се сећати тог одласка из Србије и првог сусрета са Африком. Од растанка са Његовом Светошћу Патријархом Павлом (који ме је пред пут, у згради Српске Патријаршије поучио како треба да живим у далеком свету и трудим се на одговорној дужности која ми је повеђена, давши ми 400 америчких долара уз речи: „Нећу да се мој монах срамоти по светским аеродромима“), првог лета авионом, па до аеродрома у Јоханесбургу где су ме дочекали председник и секретар Црквеног одбора. Јужна Африка ми се допала на први поглед. Био је децембар 2002. и из хладног Београда, после десет сати лета слетео сам у топли и сунчани Јоханесбург. Од 365 дана у години, око 330 су овде сунчани дани. Земља је изузетно богата, инфраструктура развијена, животни стандард задовољавајући. То је било изненађење, јер ипак сви очекујемо да је у Африци другачије. Права Африка (природне лепоте и дивљина) се може срести тек када се изађе из градова. Задивило ме је и мноштво зеленила (Јоханесбург је град са највише зеленила, дрвећа, биљака, цвећа на свету, не заостаје ни Преторија, Кејптаун, Дурбан и остала места).

Сусрет са другом страном медаље у односу на богатство, сјај, природне лепоте и развијеност је био непријатан. То су чудни призори (који су ме подсећали на Косово и Метохију) бодљикавих жица и ограда са жицама кроз које пролази струја око кућа, зграда, у комшију.... У сваком случају, рекао бих да је Јужна Африка чудна мешавина преле-

пе климе и природе, развијености, добrog животног стандарда са социјалним проблемима, високом стопом криминала, сиромаштвом, болестима (најразпрострањенија АИДС), корупцијом... Изгледа, таман толико да бисмо схватили да не постоји на земљи ниста савршено, већ једино у веч-

Љубав две Цркве

Можете ли нам рећи нешто о необичном чину великог освећења Цркве Светог Томе у Јоханесбургу и црквеном антиминсу са два епископска потписа?

– То је управо био догађај који је посведочио да са искреном братском љубављу и вером нема шта што се не може добро и душекорисно учинити на општу корист. Када сам 2002. године стигао у Јоханесбург, сазнао сам да, стицајем разних околности, храм ни после више од 25 година није освештан. Наравно да ми је то била најважнија тема разговора по мом повратку у Србију на први годишњи одмор. Разговарао сам о томе са Патријархом Павлом и добио благослов за освећење храма, уз савет да се пронађе Епископ који би дошао у Јоханесбург и обавио чин великог освећења храма. Отишао сам на Цетиње и одмах добио потпуну подршку Митрополита Амфилохија, уз обећање да се он прихвата да по Патријарховом благослову дође и освешта храм у Јоханесбургу.

После размене званичних писама и благослова између Српске и Александријске Патријаршије, Митрополит Амфилохије је у пратњи оца Небојше Тополића стигао у Јоханесбург и заједно са надлежним Митрополитом Серафимом освештао храм на дан црквене славе. Велики број наших људи се окупио: атмосфера је била величанствена. Нарочито је тих дана била изражена љубав и гостопримство Митрополита Серафима према нашем Митрополиту Амфилохију. У току чина освећења храма, у моменту када се потписује антиминс за Свети престо, између два православна Митрополита је настало пребацивање оловке из руке у руку. Митрополити су међусобно чинили већу част један другом, док се на крају са дирљивим међусобним уважавањем и љубављу нису сагласили да обојица потпишу антиминс, тако да смо добили антиминс са два потписа који је (уместо бојазни каква ће бити реакција Александријске Патријаршије на нашу молбу) јединствено и трајно сведочанство о духовној близности две Патријаршије.

ном Царству Божијем, ко се потруди и заслужи га милошћу Божијом.

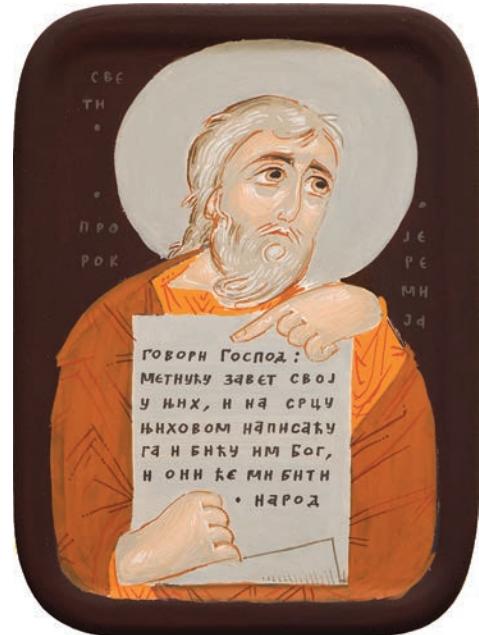
Јоханесбург је, рекао бих, највећа мешавина свих светских народа и религија. Моје мишљење је да у свим народима има добрих и лоших људи, а лично искуство је да су нам по менталитету, емоцијама и социјалном животу можда ближи локални староседеоци – црнци, него често хладни и недружелубиви белци пореклом из Велике Британије, Холандије и осталих западних држава. Такође, овде свега има (материјалног) али је велико духовно сиромаштво. Висока је стопа криминала из два разлога: љу-

ди немају страха Божијег и заједно једни поред других живе екстремно богати и екстремно сиромашни. Велики је проценат развода бракова и то нас наводи на боље разумевање живота и животних вредности – добро је да тежимо развијењу земље, достојанственим условима за живот, али такође да као Срби никада не сметнемо са ума које су вредности изнад свега материјалног: вера у Господа Бога, родољубље, породица, образ, поштење, саосећање, скромност, трпљивост и све остале хришћанске врлине које су наше претке училе славним и сачувале наш народ и народну душу кроз векове. ■

Поводом изложбе икона
Тодора Митровића

За аутентичну црквену уметност

Разговорала Славица Лазић

Не видим зашто данас икона не би могла да утиче на обликовање културног простора у који је постављена. Наравно, мораће да буде довољно прдорна у том свом покушају, и неће смети да избегне постављање тешких животних питања.

YГалерији УЛУС-а током августа месеца своје иконе излагао је Тодор Митровић, иконописац, професор Иконописа на Високој школи - Академији Српске Православне Цркве за уметности и консервацију и члан УЛУС-а. Представљено је 75 икона у темпера техници, малих формата (20x15cm) које представљају портретске иконе различитих светитеља. Изложба је била прворазредни културни догађај у Београду, коју је видело много посетилаца, јер је превазишла стандардне изложбе икона. Аутор је на новим материјалима и необичној поступком приближио тајну заједничарења са светитељима које видимо као истинске личности. Нанизглед непретенциозан уметнички израз уметника отвара полемику да ли је нови миленијум створио климу за оригиналну црквену уметност, лишену копизма и пуког подражавања, која ће у новом светлу представити Христа који се жртвује, и Христа у вечности, а све у радости живота човека овог времена који трага за тајном љубави и заједничарења.

Ваша изложба је саставни, практични део докторског уметничког пројекта на Факултету ликовних

уметности са темом „Икона-измена отиска, слике и слова“. Може ли икона, изложена у уметничкој галерији, уистину да преосмисли просторну датост и релативизује очекивања публике која долази првенствено да види уметничко дело?

– Као што је професор Кордис у каталогском тексту, који је настао поводом ове изложбе, написао, чињеница је да се такве замисли могу реализовати једино симболичким средствима, стварањем нових значења. Са друге стране, икона може да преосмисли просторне датости у оној мери у којој и само хришћанство може на њих да утиче. Икона је саставни елеменат хришћанског начина живота, који је несамерљиво променио европску цивилизацију у последња два миленијума. Не видим зашто данас, у свету, икона не би могла да утиче на обликовање културног простора у који је постављена. Наравно, мораће да буде довољно прдорна у том свом покушају, и неће смети да избегне постављање тешких животних питања на један јасан и естетски убедљив начин. Не треба се заносити, најталентованији уметници се данас углавном не срећу по галеријама, већ у дизајнерским студијима. То што је њихов мотив економски, неће проме-

нити чињеницу да узбудљива културна промена јесте настала у тренутку у коме је ова уметничка продукција у потпуности омасовљена. Дакле, размена са елитном уметношћу више није, као у средњем веку, привилегија аристократије или клира. Ниједног посматрача данас не треба потцењивати са естетске стране а црквено сликарство више не може да буде незаинтересовано, необразовано и аутистично.

Ваше иконе не робују шаблонима византијског маниризма, на који се ослањају наши иконописци и фрескописци. Да ли Ваш пројекат доприноси стварању атмосфере да се у црквеној уметности отвори простор за аутентично савремено сликарство, које неће бити само пукотипски копизам Византије, на који смо навикли и који волимо, али не унапређујемо?

– То би било кратко и језгровито гесло ове изложбе. Наиме, саму византијску уметност, уколико се сагледава у њеном историјском трајању, више није дан историчар уметности неће карактерисати превасходно у маниристичким оквирима. Историја ове уметности нам указује на склоност ка развоју и променама. Ако у садржини средњовековних

ремек-дела покушамо да потражимо поуку, лако ћемо схватити да је наметање априорних стилских оквира цркве-ној уметности један потпуно бизаран богословски концепт. Звучи парадоксално, али уметност која, попут савремене, „неовизантијске“, нема свој историјски развој већ се тврдоглаво окреће у једном затвореном сликарском „маниру“, одступа управо од традиције на коју толико воли да се позива.

Светитеље сте осликали у средњо-вековним одејањима, али су она сведенa, без богатих колористичких украса, нема сјаја, чак ни златних ореола око главе светитеља без којих нам је готово незамисливо естетко решење на које је наше око навикло?

– Блештави сјај злата је одвајкада зрачио у два супротна симболичка смера. Са једне стране, злато је

успевало да укаже на најувишије сфере Духа (људског и Божанског), али је са друге стране указивало и на најмрачније могуће људске страсти (и, наравно, изазивало их). Заиста желим да сликам иконе које ће се обраћати великим броју савремених посматрача, визуелним језиком који они могу да препознају или, у бољем случају, разумеју. А ни случајно се не може подразумевати да за данашњег посматрача злато, на пример, носи исто значење као и за средњо-вековног. Слично је и са бојама, мно-ги утицајни средњовековни симболи за данашњег посматрача могу имати потпуно другачије значење, или га се пак не дотицати уопште. Не мислим, наравно, да је злато по себи лоше, али мислим да треба пажљиво промишљати употребу свих ликовних садржаја у црквеној уметности, и наравно, мотивисати је озбиљним и убедљивим богословско-еклисиолошким разлогима.

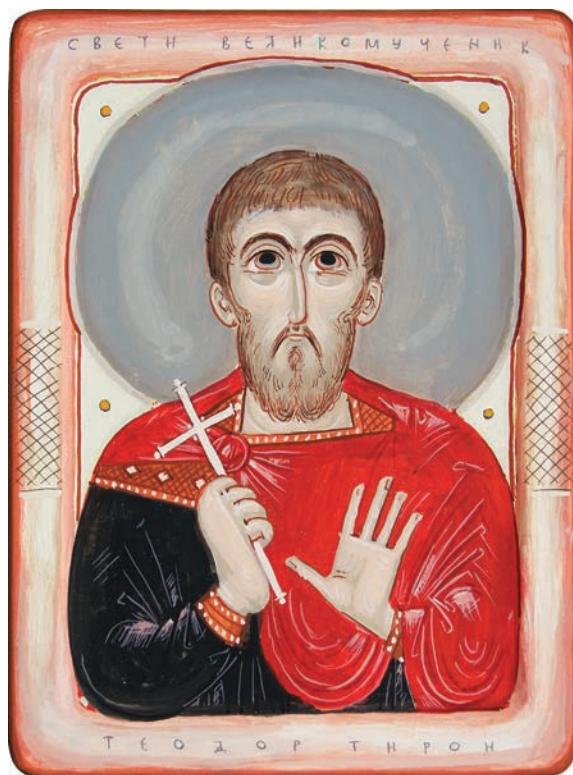
Да ли је за изображавање ликова светитеља уметнику осим молитве, потребна и лична одговорност и храброст?

– Без тога двога, као и без молитве, наша црквена уметност ће се угаси-

О изложби: Нови израз у савременом живопису

Прве асоцијације на црквену уметност данас нажалост нису успелије фреске и иконе малобројних савремених аутентичних уметника већ копистички кич у распону од мање до више спретних занатских обрада. Иако се говорећи са теолошког нивоа лако слажемо да је „Христос једино ново под сунцем“, не очекује се да црквена уметност има додира са савременошћу, а камоли да буде по било чему авангардна. Лоше искуство римокатолика са покушајем некритичког препуштања црквених тема савременим уметницима, недовољно верујућим или потпуно не-црквеним људима, наводи се као застрашујући пример који треба да оправда резерватско окретање у кругу једном постигнутих форми. Тодор је један од наших малобројних сликара који су на себе преузели да праве мост између црквене уметности и савремене ликовне уметности. Црква је свесна да у сваком времену осим сведочења ванвременог мора бити и савремена, без страха да ће је заробити и спутати суморност пропадљивости и пролазности света. Цркви може бити и те како корисно да се погледа у огледалу које јој је с пуно љубави и умећа направио Тодор Митровић.

Ђакон Ненад Илић

ти. Избегавање личне одговорности је и створило стерилну копистику која доминира у нашем иконопису. Сви се фино ограђују (од одговорности) говорећи да они нису ништа ново додали, већ само преузимају решења која су дефинисана традицијом... и то звучи тако „византијски“. Али, византинци се нису тако понашали. Да ли ћемо то окарактерисати као побожност, смирење и поштовање према традицији, или пак радије као неодговорност, недостатак талента и леност да се постојећи таленти умноже? Савремена култура не хаје за наше црквене аутизме. Ни црквеног ни нецрквеног посматрача не можете више лагати да је неки савремени иконописац уложио више труда у свој рад, него дизајнер који је осмислио, на пример, боцу за млеко. Не прође много а да у продавници не налетимо на неко скромно и ненаметљиво дизајнерско ремек-дело, нико ни не зна ко га је направио. А ми иконописци смо заволели потписивање, али нисмо успели да направимо неко скромно и ненаметљиво ремек-дело... још од далеког средњег века. А за такве ствари сви заједно сносимо одговорност: и иконописци, и клир који иконе наручује за цркве, и побожни народ који иконе наручује за своје куће. Но сви ми треба да стрепимо од

тога хоће ли Црква препознати наша решења као аутентични израз свога

живота зато што желимо да учествујемо у Њеном животу.

Мосиш између црквене и савремене ликовне уметности

Изложене иконе Тодора Митровића у галерији УЛУС-а су као неки зрак светlosti у релативно дугачком и тмурном периоду у којем се налази савремени живопис. Ако погледамо унапред, у последњих четрдесетак година, сликање икона има један врло карактеристични, аматерски тон, што и није чудо јер је икона у области ликовних уметности стављена на последње место или чак није ни уврштена у домен сликарских остварења. Због тога се мало професионалних сликара и бавило иконом, а за то време су појединци различитих занимања, аматери, сликали иконе. Такав прилаз иконографији наравно нема никакву будућност. Да је икона чист ликовни израз управо се може видети у раду Тодора Митровића, који, не занемарујући ни једно правило које прописује Православна Црква, успева да створи све оно што и треба да има икона, а и свако друго сликарско дело. То су пре свега, композиција и хармонија и, оно што је најважније у иконографији, дематеријализација природних форми и претакање у категорију духовног, односно, у категорију чистог симбола.

живописац Владимир Баšа Кишишевић

Представљање рајске невиности

Уметничка поставка Тодора Митровића који излаже иконе – украсе, представља један предлог како данас у постмодернистичком свету може да функционише икона изван храма, а да не изгуби своју функцију. Ова изложба показује како живот још увек може да се остварује око игре, око дечије невиности, која без дубљег размишљања сабира и сједињује све. Само зарад љубави.

гр Јорѓос Кордис
професор Иконографије на Теолошком факултету
Атинског универзитета
(из каталошка тексста о изложби)

Летња школа црквеног појања „Корнелију у спомен“

И ове године од 31. јула до 7. августа, у Сремским Карловцима, деветнаesti пут за редом, је одржана Летња школа црквеног појања. Учествовало је четрдесет црквених певача из разних делова Србије, Црне Горе и Републике Српске. Духовни покровитељ био је Владика сремски Господин Василије, аутор програма др Даница Петровић, а организатори и домаћини „Друштво за неговање традиција и развој Сремских Карловаца“. Уметнички руководиоци били су диригент мр Раде Радовић, ванредни професор Музичке академије у Источном Сарајеву и теолог Радислав Нунић, магистрант Одсека за црквену музику Музичке академије у Источном Сарајеву.

Учесници су били смештени у интернату Богословије „Свети Арсеније Сремац“ и у „Еко центру“. Свакодневно (пре и послеподне) су присуствовали пробама хорског певања и српског народног црквеног појања, певали су на вечерњим богослужењима као и на литургијама. Програм школе пратио је и низ других активности пројектних гостопримством Карловчана. На отварању 1. августа, поздравну реч дали су Епископ сремски Господин Василије и др Даница Петровић, директор Музиколошког института САНУ и вишегодишњи истраживач српске црквене музике. Истог дана у 20.00 часова у Свечаној сали Магистрате говорио је др Ненад Ристовић (*Улога карловачке Митрополије у европеизацији српске културе на примеру класичној образовању*). Наредних дана полазници су слушали предавања: др Данице Петровић (*Разговор с Јовом: нова ноћна издања зборника црквеног појања*), академика Владете Јеротића (*Како човек постаје шеиста, атоистик или атиеиста?*), др Србијанке Турајлић (*Неки друштавији свет – Чиле и Антарктик*). Осим тога певачи су посетили манастире Крушедол, Хопово, Грgeteg и Галерију Матице српске.

Резултати рада Летње школе црквеног појања „Корнелију у спомен“ и боравка полазника у Сремским Карловцима сабрани су на завршном концерту који је одржан 6. августа. Концерт је одржан у Свечаној сали карловачке гимназије. Организован је у четири сегмента. Најпре се представио мешовити хор, под управом мр Радета Радовића, изводећи композиције: Ст. Мокрањац, *Благословљу Господа*; К. Станковић, *Слава...Јединородни Сине*; М. Тајчевић, *Херувимска песма*; Л. Накарјаков, *Није отишајеш*; В. Самарин, *Благослови душе моја Господа*; М. Ковалевски, *Хвалиш Господа с небес*. Уследио је блок посвећен српском народном црквеном појању, а руковођен појцем Радиславом Нунићем: *Нейорони тројјари*, гл.5 (запис мр Предрага Ђоковића), стихира *Волсви ћерсијастији*, гл. 5 (запис Ненада Барачког), прокимен *Кијо Бој велиј* (запис Н. Барачког) и похвална песма *Тебе Боја хвалим* (запис Н. Барачког). Трећи део програма обухватио је: стихире Св. Сави и Св. Стефану Дечанском транскрибоване из хиландарских неумских записа 18. века, композицију *Блажен муж*, А. Архангелског и кондак *Возбрањо војеводје*, Ст. Мокрањца у извођењу појаца и хора. На крају је мешовити хор извео народне песме *Пења коња, Овце чува Бојана, Садила Тимка босилок, Мајдо мори, Викала Јана* у обради В. Милошевића и М. Тајчевића, као и *Пазар живине* Ст. Мокрањца.

Препуна сала Гимназије те вечери, јасно је говорила колику подршку грађана Сремских Карловаца има Летња школа црквеног појања. Духовна академија у Сремским Карловцима потврдила је све израженију потребу за дружењем и разменом искуства између људи који се баве црквеном музиком.

mr Милица Андрејевић

20. Летња духовна академија у Манастиру Студеница

У Манастиру Студеница је од 17. до 26. јула одржана јубиларна 20. Летња духовна академија Музичке омладине Србије. Осмишљена на принципима хорске недеље, Летња духовна академија младима већ две деценије пружа широк спектар садржаја, од којих је свакако најбитнији Хор полазника Академије и његов завршни концерт. Концепт Академије осмислили су академик Димитрије Стевановић, тадашњи координатор Музичке омладине Миодраг Павловић и музиколог Снежана Николајевић. Поред Хора полазника, Академија обухвата и предавања еминентних научника и уметника, излете, учешће на свим богослужењима у Манастиру, представљање разних публикација, као и концерте гостујућих хорова. Академију традиционално отвара гостујући хор, а ове године та част је припадала Академском женском хору „*Collegium musicum*“ под управом Даринке Матић Маровић, који је свој програм прилагодио идеји водили овогодишње Академије – да се изводе најистакнутија дела српског и руског хорског опуса. Други гостујући хор овогодишње Академије био је „Свети Кнез Лазар“ из Цркве Лазарице у Крушевцу, под управом Ружице и Катарине Вешковац.

Полазници су поред свакодневних проба за завршни кон-

церт имали прилику и да посете испосници Св. Саве, где је служена Св. Литургија, као и Манастир Сопоћани, у којем је историчар уметности Оливер Томић одржао предавање о фрескама тог Манастира.

У оквиру свакодневних предавања одржане су промоције монографије „Студеничке беседе“, објављене поводом јубилеја Академије, као и монографије „Икона у Литургији“ Архимандрита Тихона, игумана Манастира Студеница.

Диригент овогодишње Академије био је Игор Матјухов, доцент на катедри за хорско дириговање Музичког Факултета на Руском државном педагошком универзитету у Санкт Петербургу. Програм Академије, који је Матјухов саставио заједно са проф. Владимиrom Милићем, дугогодишњим сарадником Академије, обухватао је како „клисике“ српске и руске духовне хорске музике (Мокрањац, Христић, Чесноков, Епископ Јонатан итд.), тако и неке савременије композиторе, попут Шведова и Шниткеа. Игор Матјухов је други страни диригент који води Хор полазника Академије, а ове године одржао је и курс за полазнике-диригенте, који су свој концерт с Хором полазника одржали веће пред завршни концерт.

Миљан Танић

Српска Архиепископија у првом столећу свог постојања (1219-1316. године)

„Престо светитељства српске земље“

Радован Пилићовић

У поворци Св. Отаца, српски архијереји наступају са оцима хришћанског истока и херојима патрологије. Есхатолошки историзам се понајбоље види у иконографији, а затим и у етосу српског књижевног стваралаштва средњег века.

Пред наследнике светосавског трона, поглаваре аутокефалне Српске Архиепископије, одмах се поставио изазов историјске и моралне одговорности. Велико дело њиховог претходника, духовног оца, првобитног ктитора и организатора, Св. Саве, позивало је на подражавање, односно одржавање успешног нивоа у управљању Црквом. Црква је у тадашњој држави имала важно место, идеолошки искристалисано и друштвено функционално. Са државом од међународног значаја и устројеном Црквом која је у породици православних Цркава имала углед, српски народ је добро загазио путем националног формирања.

Модерне националне идеологије, засноване на секуларизованој подлози европског романтизма, трагају за идолопоклоничким духом народа; српски национализам се, примећују многи модерни историчари, уобличио већ у епохи Немањића, уроњен у хришћански идејни свет. Био је практично постављен на два стуба, самосталној држави и аутокефалној Цркви. То велико дело су остварили двојица светих Срба – велики жупан Стефан Немања (Св. Симеон Мироточиви) и син му Свети Сава, први Архиепископ српски. Свака доцнија епоха српске историје имаће за мерило њихово достигнуће, у сferи политике, дипломатије, уметности и културе уопште.

Може се поставити питање да ли је за Србе такав „анахронизам“ благослов: имати јаку и јасно дефинисану народносну свест пет векова пре Францу-

ске револуције и јачати је у пет векова борбе са Турцима за обнову изгубљене државе? Такав, формирани идентитет Срба лоше је тумачен и прихватан, понекад и кобно у либералним идеологијама модерног доба. Личност Светог Саве, његово устроитељско дело, траје у српском постојању, телесном и духовном идентитету нације.

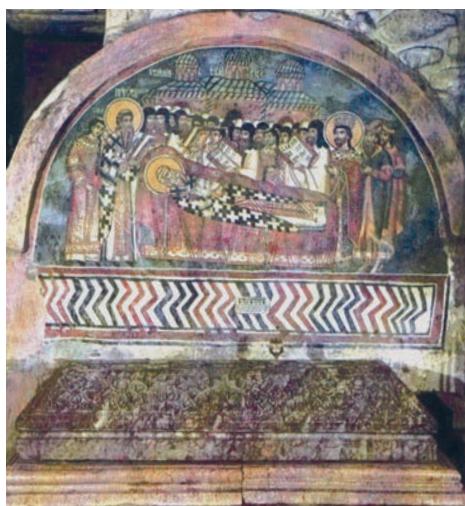
Новији појам „Светосавље“, настао тридесетих година XX века, препознаван је често као некаква клерикална идеологија, а заправо је био опозиција и супротстављање сваком клерикализму, јер клерикализам није ништа друго до институционална издаја Еванђеља, стари Јудин грех у новим историјским условима. Личност Св. Саве, светих Немањића и њихових светих савременика смештени су у центру националне историје. Генерацијско вредновање садашњице кроз њихов лик, њихова дела и заслуге јесте трансвременска конвенција до које се дошло спонтано, а сваки драгачији приступ се саморазграђује, нестајући у магли пролазности и тмини незнања.

Првопрестолник и сапрестолници

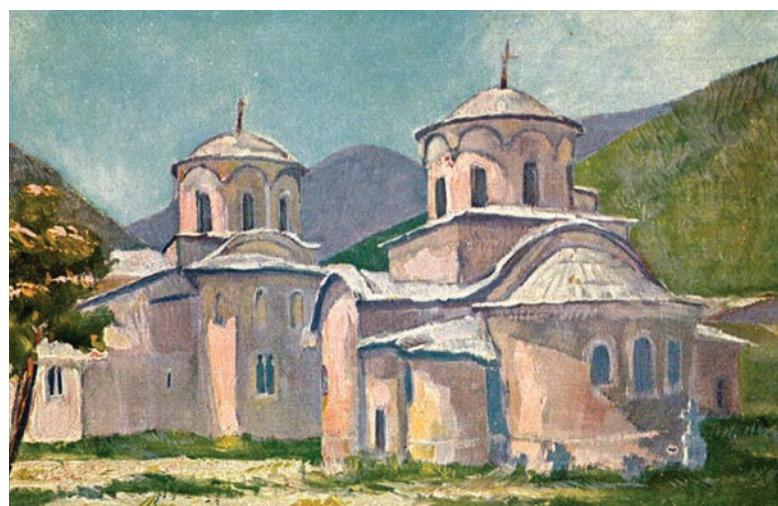
Да би се сагледале и пребројале персоналне заслуге српске црквене елите, морао је да прође читав један век. Сагласје духовне и политичке власти, њихов паралелизам надлештва већ се види у титули српских црквених поглавара из тога времена. Ако су краљеви владари „све српске земље и поморске“, онда су архиепи-

копи „све српске земље и поморске“. У литургијској перспективи Св. Сава је вечити „првопрестолник“, носилац власти и части, предстојатељ и служитељ из српског рода и отаџства. Они који се суочавају са његовим наслеђем јесу „сапрестолници“, јер служе са њим и уз њега, окупљени око Св. Жртвеника, у служењу Речи Истине. Престо Св. Саве није само видљиви трон, јер се већ тада очituје једна тајна српске историје, исказана у покретљивости и флуидности, у способности да се од неволje и лоших спољашњих прилика помери центар, тј. започне живот на крајинама и окрајинама. Манастир Жича је већ за време првог Савиног наследника похаран од Бугара и Мађара. Савин „престо“ је духовно наслеђе, жртвеник, служење Свете Литургије. У поворци Св. Отаца, српски архијереји наступају са оцима хришћанског истока и херојима патрологије. Такав есхатолошки историзам се понајбоље види у иконографији, а затим и у етосу српског књижевног стваралаштва средњег века.

Пећка Патријаршија, као гробно место и чуварка моштију српских архиепископа, има пре свега духовни и богослужбени значај, али је оставила, иако је доста документације и страдало, врло мало административног трага. Нема јуридизма, присуства црквене канцеларије, неке администрацијске архиве. Јер, у неминовности српске историје центар се и даље померао. Даљи наследник Светог Саве, Архиепископ Данило Други, по савременицима седи „на престолу све-

Опело Светог Саве II, фреска из Пећке Патријаршије

Пећка Патријаршија, акварел из 1924. године

тог светитеља кир Саве, првог архиепископа српског“ (1329). Овде није реч о плеоназму *свети свештитељ*, не, напротив; он је „Свет“ јер је постигао Царство Небеско, а „Светитељ“ јер је то реч која значи „Архијереј“. У годинама непосредно пре Косовске битке за Патријарха Спиридона се каже да „држи престо светитељства српске земље“, што се разуме као пунога првосвещтенства аутокефалене, тј. „никим обладане“ Српске Цркве. Престо архијерејства српске земље је видљива веза отачства са Царством Небеским, која води целокупан народ у „живљење на небесима“.

Од Саве II до Саве III (1263-1316)

Други имењак оснивача Српске аутокефалне Цркве, Архиепископ Сава III остварује духовну санкцију у једној повељи набрајањем својих светих претходника и „сапрестолника“: „заклињем силом Божијом и Његове Пречисте Матере и Часног и Животворног крста и свих светих који су му од века угодили и светитеља нашег кир Саве и светог Арсенија, Саве, Јоаникија, Јевстатија и Јакова и Јевстатија Другог, и ја и браћа моја светитељи (архијереји) који смо живи проклињемо и завезујемо, онога који хоће да разори и оно најмање које је писао господин наш краљ у овој хрисовуљи“.

Ова санкција коју је донео Архиепископ Сава III (1309-1316) набраја све његове претходнике који су седели „на престолу светитељства српске

земље и поморске“ као Свете, а то су били Сава II (1263-1271), Јоаникије (1272-1276, †1279), Јевстатије (1279-1286), Јаков (1286-1292), Јевстатије II (1292-1309). Ово показује да су поглавари аутокефалне Цркве убрзо сматрани светима и да им се врло рано, већ од савременика и колико у другој генерацији, чинило црквено поштовање. У овом низу недостаје само име Архиепископа Данила I (1271-1272) који је кратко био на челу Српске Цркве. Кратка житијна белешка о њему која је остављена у једном родослову каже: „њекоторије ради вини, прикључшеје се јему изменјен бист престола светитељска“, у преводу: „ради неке крвице коју су му приписивали био је смењен са светитељског престола“.

У Житију Архиепископа Јоаникија, у Даниловом Зборнику стоји неколико података за околности смењивања Данила I са водећег положаја у Српској Цркви: „А када је прошло мало времена, пошто се преставио архиепископ Сава, и после његовог престављења престол светитељски је примио Данило архиепископ, који је због неког дела (њекотораго ради дјејствија) био смењен са тог престола“.

У истом правцу иде и Данилов настављач који каже: „И он је био достојан водитељ вере божанствене и бринуо се за Христову цркву као што треба. Ради неког случаја који му се дододио, био је смењен са светитељског престола. И живећи дакле тајвим часним животом, престави се као општем животу божанственог живота“.

Било да је реч о делатности, кривици или случају, када је каријера Данила I (1271-1272) у питању „дворска историографија“ из средњовековне Србије не прећуткује лоше стране које су се дешавале у домаћем искуству. Иначе, добар и исправан Архијереј није се снашао у бурним политичким приликама које су у један мах наступиле. Наиме, има историчара који претпостављају да је Архиепископ Данило I био жртва дворских интрига, династичких борби или утицаја римске курије.

Јурисдикција Српске Цркве се крајем XIII века ширила са територијалним увећањем државе, након освајања краља Милутина на југу, заузимањем Скопља, Малеша, Пијанеца, Жеглигова и Овчег Поља. Тада се оснивају нове митрополије и епархије.

Подражавајући Св. Саву, сви српски архиепископи су походили Св. Земљу, што истичу њихови животописци. Тако је на поклонничко путовање ишао: Сава II, Архиепископ Јоаникије и Јевстатије I. Манастир Хиландар имао је велику улогу у образовању црквене елите и српског клира тога времена. Пре него што ће понети епископски или архиепископски чин боравили су у Светој Гори Атонској, а поименице се помињу као игумани ове царске Лавре: Сава II (1263-1271), Јоаникије (1272-1276, †1279), Јевстатије (1279-1286), и Сава III (1309-1316). Данилов настављач каже за Архиепископа Јакова: „приброја се у ред христољубивих светитеља“, а за Јевстатија II: „до сада се достојно и блажено и свето спомиње“.

– Осам векова Милешеве –

„Град“ Савиних задужбина

Живорад Јанковић

Савиних ктиторија има толико да би се од њих – сакупљених на једно место – могао створити неки солидно утврђен град.

Поводом разматрања календарских имена руских првомученика Бориса и Глеба, може се ићи и даље. Поменуто је како су Срби непрекидно упоредо користили словенска народна и календарска имена. Најбољи пример за то јесте сама владаљачка породица Немањића, где се ова појава прати кроз нараштаје. Савини биографи, Доментијан и Теодосије, не пропуштају прилику да напомену како име младог принца добијеног на крштењу није лишено символике: „Нарекоше му име Растко, који ће уистину веома узрасти божанственим врлинама, не само он, већ ће и своје отачество на велику побожност привести и неиспуњено од његових родитеља испунити, које је за побожност њихову, који су у рођењу његовом... извештење примили од Светога Духа...“

Слична појава бележи се и код Архиепископа Данила. И он попут поменутих Савиних биографа у свом Житију краља Драгутина (1276-1282) подсећа и на символику краљевог имена: „Дадоше му име Драгутин, који ће заиста бити драг и угодан Богу у сваком добром делу и који ће толико узрасти, јер почину на овом младићу дух премудрости, дух страха и разума Божијег.“ За разлику од биографа Данила, по Константину Јиречеку краљ Драгутин се никад у повељама не среће са тим именом, већ као Стефан. Слично је и са његовим братом краљем Милутином, који је у повељама такође само Стефан Урош.

Син краља Милутина Стефан (Дечански) после неуспешлог покушаја да

се превратом домогне власти пртеран је у Цариград са своја два сина Душаном и Душицом. После седам година заточења Стефан је „дошао ка своме родитељу са сином својим Душаном...“ Не дуго затим после очеве смрти Дечански постаје краљ а сина Душана поставља за младог краља. „У то време такође венча на краљевство сина својега вазљубљенога (Душана), нарекавши га Стефан млади краљ.“

Сам Стефан на крунисању постаје и Урош о чему говори у оснивачкој повељи за своју задужбину Манастир Дечане: „И бих крунисан од Бога дарованом круном краљевства српског истога дана са мојим сином... на празник Богојављења, благословом и руком преосвећеног архиепископа Никодима и свих епископа и целог Српског сабора да се зовем Стефан, Богом помилован и Богом посвећени, Краљ Урош Трећи“.

Ако се пође од тога да се име Стефан стиче кроз обред крунисања за владара или савладара треба знати да најбољи опис овог чина се опет налази код Савиног биографа Доментијана кроз приказ крунисања краља Стефана Првовенчаног, извршеног од Саве 1220. на сабору одржаном у Манастиру Жичи: „И призвавши благовернога брата свога првовеличнога жупана кир Стефана у велику архиепископију звану Жичу... И у богоподоби време сатворивши свету литургију и после великога входа свете литургије узвеши свети венац и великом светилишту венча благовернога брата свога, и помаза га Духом Светим на краљевство да се зове самодржавни

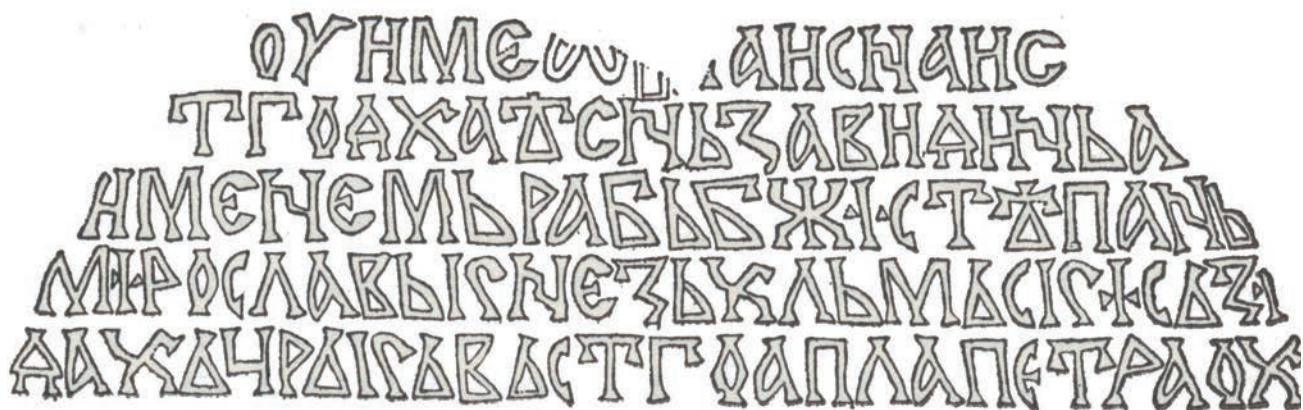
господин кир Стефан краљ свих српских и поморских земаља“.

Случај овде чешће помињаних руских светитеља Бориса и Глеба, сликаних управо у Манастиру Милешеви, више познатих по својим словенским него по календарским именима - Роман и Давид - сведочи да је и Русија бар за кратко време прошла кроз фазу коришћења упоредних двојних имена, док најзад употреба календарских није сасвим превладала. Није познато да ли је ту било већих потреса или не.

Питање коришћења двојних имена код Срба – засведочено више пута и кроз дужи период - по природи је сложено и тешко би га било разјаснити до краја и кад би било далеко више изворне грађе. Стога, мало шта се може рећи на основу фрагментарних остатака надгробних натписа или шкртих вести по наративним изворима.

Појава се само региструје - пошто не може да се заобиђе - и у „строгу“ научним публикацијама, али се нико од аутора не усуђује да крене даље у истраживање: „Бог га не поставља само за краља, већ истовремено и за Стефана, ако се сме тако рећи... Двоструко име деспота Јована Угљеше резултат је познатог обичаја у средњевековној Србији да поједине личности поред народног узимају и једно библијско име... Као што се зна, појава два имена, од којих је обично (али не и увек), једно хришћанско или библијско а друго народно - често се среће у јужнословенским областима тог времена.“

Раније гледиште је било да се црквено име добијало на крштењу а домаће

Натпис кнеза Стефана Мирослава
на цркви у Бијелом Пољу

народно у кругу породице. Касније се кренуло у правцу схватања да се на крштењу добијало народно име. Добијање новог календарског (или титуларног) било је могуће и доступно само извесним особама које су успеле да стекну више државна и дворска звања. Двојна имена се пишу заједно, или се растављају чешће коришћеним изразом „а зовом“, „а именом“, „а одмјелом“.

У ктиторском натпису уклесаном на Цркви Светих апостола у Бијелом Пољу стоји: „Ja син Завидин а именем раб Божији Степан Мирослав кнез хлмски“.

Кнез Војислав Војновић из времена Цара Уроша сахрањен је у Манастиру Бањи код Прибоја а на његовом надгробном натпису стоји: „Стеван а зовом велики кнез Војислав“.

Сложенiji је случај кесара Хреље који је 1342. сахрањен у Рилском манастиру на основу ктиторског права. У надгробном натпису стоји: „Стеван Хреља Драговоља, монашким образом Харитон“.

Поред титуларних имена српских владара изгледа да су и њихове супруге носиле одговарајућа имена везана са одговарајућим положајем. Како објаснити да међу именима супруга српских владара има толико Ана и Јелена.

Себри, занатлије, поменути у манастирским повељама, углавном се срећу са по једним именом које је претежно словенско, али има и доста календарских: „Нема података да је у обичног света у средњевековној Србији било двоструких имена.“

Срби су по речима Св. Владике Николаја познати као задужбинарски,

мобарски и свечарски народ. Када је реч о задужбинарству, писани извори из старе српске државе као времена најплодније градитељске делатности не користе реч „задужбинар“ – која је очигледно новијег порекла – већ тада узимају грчку реч „ктитор“.

Треба рећи да је сама реч „ктитор“ коју скоро редовно користе српски извори, већ дugo времена предмет спорења, тако да је о томе давно настала мала библиотека. Забуну уноси и сложени начин писања овог израза у извornom грчком језику, где такође није довољно јасно порекло речи, те стога су и сами Грци део ове приче. Питање се састоји у томе да ли се појам „ктитор“ односи на власништво или на градњу. За сада се у науци претежно сматра да је ту реч о власништву. Тако се десило да Грци данас пишу ту реч на начин противан фонетским законима сопственог језика. Ту се мора водити рачуна о могућности да су током времена померана значења речи, што је у историји Цркве честа појава. Оно што је у односима људи некад било „природно“, за данашње поимање то је „чудо“.

Српска наука је принуђена да о ктиторском праву говори углавном преко византијских извора. Мада је Србија средњег века испуњена задужбинама, услед оскудне изворне грађе нормативног карактера о некад богатој делатности зна се сасвим мало. Векове пропасти надживеле су само неке задужбине, али су и оне остале без своје „документације“, тако да се данас не може да сачини ни списак аката која се при

стварању нове задужбине издају, а чији број – према ономе што се може претпоставити никако није био мали...

И ако се наука определи за становиште да је израз ктитор само у вези са власништвом, треба рећи да се данас при помену те речи првенствено мисли на градњу, као жртву појединца ради општег добра. „Највећа је задужбина начинити намастир или цркву, као што су цареви и краљеви градили; потом је задужбина начинити ћуприју на какој води, калдрму по рђаву путу, воду довести и начинити близу пута (и то се каже градити и начинити – себи – задужбину)...“

Значаја Савине задужбинарске делатности сетио се његов биограф Доментијан и при самом kraju Житија првог српског Архиепископа. У току свог поређења старозаветног пророка Мојсија и Светога Саве чemu је биограф посветио посебно поглавље свог списка биографа каже: „овјај велики богоvidaц изведе Израилћање из Египта са златом и сребром египатским; а овај Преосвећени злато и сребро, колико доби у земљи свога отаџства, све пренесе у земљу туђу, истоке и западе прође расејавајући своје богатство по заповести Оца небескога“.

Кад се сагледа кроз литературу већ побројано а потом помисли и на оно што је само наговештено где је Сава широке руке штедро даривао неки пакосни зловољник би га назвао „расипником“. Савиних ктиторија има толико да би се од њих – сакупљених на једно место – могао створити неки солидно утврђен град.

75 година од упокојења Првојерарха Руске Заграницне Цркве Митрополит Антоније Храповицки (1863-1936)

- други део -

иђођакон Андреј Тарасјев

Митрополитов огроман углед у православном свету помаже Руској Цркви у избеглиштву да сачува јединство, па чак и неку врсту самосталности (прво на тлу Цариградске Патријаршије, а затим и у Србији, куда Митрополит Антоније прелази у фебруару 1921. године).

То је почетак „српског“ периода у његовом животу, који ће потрајати 15 година, све до блаженог упокојења 1936. године.

Ових последњих година живота Митрополит је окружен изузетном пажњом регента (краља) Александра, Патријарха Димитрија, скопског Митрополита Варнаве (потоњег Патријарха српског), Епископа нишког Доситеја (Васића, сада свештеномуученика Митрополита загребачког), и многих, многих других Срба, који не заборављају шта је Русија учинила за Србију 1914. године, Срба, који су се школовали тамо, који једва чекају да узврате љубав и пажњу.

Митрополит Антоније једно време борави као гост Патријарха Димитрија у згради старе Митрополије, често служи у „руској парохијској цркви“ тј. у свечано сали Треће мушки гим-

назије код оснивача и старешине цркве протојереја о. Петра Беловидова, а затим прелази у Патријаршијски Двор у Сремске Карловце, који постаје његово стално боравиште, одакле он путује у Београд и у друга места где су велике колоније руских избеглица (Нови Сад, Кикинду, Панчево, Загреб, Манастир Миљково, Лондон и другде). За његов боравак у Лондону (1931. године) везана је још једна симпатична анегдота. Владика је примљен са великим почастима, па су му у чувеном зоо врту показали „највећег лава на свету“ – симбол Велике Британије. Његов Феђа, онако висок преко 190 см. са огромном брадом, замоли Авву да се склони и пусти да и он види то чудо. Кад се Теодосије нагло приближио кавезу, лав се уплаши и повуче у дубину кавеза, а Митрополит изговори гласно на енглеском и руском: „Вот сила Православия!“

Митрополит Антоније председава на Првом Сvezagраничном сабору Руске Цркве у изгнанству (20. новембар – 3. децембар 1921. године), постаје председник Синода, а од 1922. године и Поглавар (рус. *Первојерарх*) Руске Заграницне Цркве. У заграницним

руским црквама се и даље помиње законити поглавар Патријарх Тихон, а после његове загонетне смрти 1925. године – мјестобљуститељ патријаршијског трона Митрополит Крутички Петар. Тиме се јасно указивало да Заграницна Црква сматра себе и даље делом Руске Цркве, али оним делом коме је, владавином безбожне, богоборачке власти онемогућено друго општење са Матицом осим духовног.

Владика Антоније се читавог живота бавио Достојевским. И ставља га изузетно високо у духовном смислу. Један од његових ученика бележи његову изјаву: „Библија је изнад свега. Затим црквена правила, а на трећем месту је Достојевски“ – „А где су, Владико, Свети Оци?“ Погледа ме уз осмех и после паузе рече: „Ипак, Достојевски“. У Софији је 1921. године објављена његова студија коју је он скромно назвао „Речник уз стваралаштво Достојевског“. Тамо је интересантан цитат који је он узео као мото: „Не должно отчаяваться“ („Не треба очајавати“). Али је Владика повремено управо падао у очај! Пажња и љубав који су указивани руским избеглицама, Руској Цркви у изгнанству, и конкретно самом

3

4

Митрополиту Антонију, нису могли да ублаже његову тугу. А зато је било више разлога. Први је био сурови, крвави богоборачки прогон свештенства и верника у Домовини. Други – веома рано испољена неслога унутар Заграничне Цркве, иако ниједан од осталих митрополита, архиепископа и епископа није могао да се упоредити са свеколиким ауторитетом Авве Антонија. Прво се одвојила Америчка Митрополија (која и није била „избегличка“ већ је постојала од раније) и у којој су велики утицај имали цивилни чланови црквених одбора. Затим се издвојила и групација око Митрополита Евлогија (Георгијевског) у Паризу, такође под великим утицајем цивилних лица у црквеној управи. Све је то доводило Владику Антонија до толиког очаја, да је више пута изражавао жељу да се повуче на Свету Гору. Али то му није сметало да и у избегличким условима настави своју мисију „привлачења младих људи Цркви“. Из „Антонијевог гнезда“ изађоше Свети Владика Јован Шангајски (кога је он запазио још као младића у Харкову), Схиархимандрит Амвросије духовник Миљковски; Архимандрит Кипријан (Керн), професор Свето-Сергијевског института у Паризу, игуман Лука Миљковски и Тумански,protoјереј-мученик Владислав Некљудов, (убијен 1949. године у сарајевским казаматима), Архимандрит Спиридон (Јефимов), јеромонаси Макарије, Лонгин, Андреј (потоњи епископи Српске Цркве), браћа Бартошевићи (потоњи Епископ Леонтије и Архиепископ Антоније), јеромонах Антоније (Сјенкевич) потоњи Архиеп

ископ Лос-Анђелески, Архимандрит Силуан (Стрижков), protoјереји и професори: Борис Волобујев, Борис Селивановски, Виталије Тарасјев, Борис Критски и многи, многи други. Ипак (како сведочи Петар Лопухин, познати црквени публициста, веома близак Владици), он је једном приликом изјавио да су му „по духу најближи Отац Јован и Отац Амвросије“ (Св. Владика Шангајски и духовник Миљковски).

Велику утешу пружао му је Његова Светост Патријарх српски Варнава. Не само што му је пружио искрено гостопримство, него је дозволио да Руска Загранична Црква има, тако рећи, самосталност на територији Српске Православне Цркве! Колики је углед уживао овај руски јерарх, сведочи и један случај који је описао келејник Владику Антонија о. Теодосије. Једном приликом, кад је у Карловце стигао Џ. В. Краљ Александар, затекао је у једној од алеја у парку Патријаршије Митрополита у колицима и Патријарха Варнаву како гура „возило“. Краљ је (мимо свих прописа) прво тражио благослов од Владику Антонија, а после од свог Патријарха! Управо на иницијативу Патријарха, 1935. године, и поред јаког отпора слављеника, свечано је обележен редак јубилеј: педесетогодишњица свештенослужења Митрополита Антонија. А већ следеће године, 10 августа, Велики Авва тихо издахну на рукама својих верних ученика: Архимандрита Теодосија и protoјереја Владислава (Некљудова). Опело у Саборној цркви у Београду служио је лично Патријарх Варнава са великим бројем епископа,

свештенства, уз непрегледну масу поштовалаца тог истакнутог духовника и учитеља.

Затим је дугачка колона дошла до Руске Цркве на Ташмајдану, која је управо по жељи Владику Антонија била посвећена Светој Тројици (1924. године). После кратког помена, литија је кренула пут Новог гробља, где је у крипти Иверске капеле Велики Авва нашао свој вечити покој.

Александар Пушкин је у песми „Споменик“ пророчки предсказао да стаза према њему неће да се изгуби у корову. Нажалост духовне стазе што треба да воде до тако значајне личности, какав је био Митрополит кијевски и галицки Антоније поприлично су зарасле.

Нека ово скромно подсећање утре пут ка том великом имену васколиког Православља.

Слике:

1. Митрополит Антоније са архијерејима Руске Заграничне Цркве. У другом реду, крајњи с леве стране стоји Светитељ Јован Шангајски

2. Митрополит Антоније на јутарњој „шетњи“ алејама Патријаршијског парка у Сремским Карловцима. Слева на десно: (непознати богослов), јерођакон Лонгин (потоњи Епископ Зворничко-Тузлански), Архимандрит Теодосије, protoјереј Владислав Некљудов (1935. година)

3. Опело Митрополита Антонија у Саборној цркви. Служи Џ. В. Св. Патријарх Г. Варнава. Десно од њега је Митрополит Анастасије

4. Помесни Сабор Руске Цркве. Председава Џ. В. Св. Патријарх Тихон. До њега је Митрополит Антоније (децембар 1917. године)

Коло Српских Сестара „Мала Госпојина“

Коло Српских сестара „Мала Госпојина“ при Цркви Светог Георгија, Нијагара Фолс – Онтарио, Канада, прославља своју 75. годишњицу

Служење жене Богу и Цркви није ништа ново. Од првих дана хришћанства, жена је следила Христа и служила му. Кроз девојку (женски род), Бог се оваплотио, дошао на земљу као човек. Жене су без страха стајале под крстом на коме је Христос био разапет и што је најзначајније, кроз жене мироносице прво је објављена свету вест о Његовом Вајсрењу. Иако њено служење изгледа од другостепене важности, ипак, у стварности, улога жене у служењу Цркви је веома значајна.

Коло Српских Сестара је основано на празник Велика Госпојина 28. августа 1903. г. у Београду, као грађанско, женско, патриотско, хумано и културно друштво. Његова прва дужност била је да помаже нашем народу, у јужној Србији и Македонији, изложеном турском и арнаутском терору после неуспelog устанка за ослобођење 1903. године.

Како је КСС поред подизања и ширења националне свести, за свој циљ имало првенствено хуманитарну службу, многе жене овог друштва радиле су: „као 'нудиље' (добровољне болничарке), у домовима за инвалиде, школовале ратну сирочад, оснивале своје интернате за школовање ученика средњих школа који су остали без родитеља у протеклим ратовима 1914-1918. г.“ (књига: *Коло Српских Сестара и Краљица Марија* – Београд 2000).

На Нијагариним водопадима, Коло Југословенских Сестара почело је са радом 1936. г., знатно пре оснивања Црквено-школске општине Светог Георгија (1953. г.). Чланице тог кола нису биле само Српкиње већ жене са целокупних простора тадашње Југославије. Иницијатор је била Љубица Радованчевић. Нажалост, књиге из тог периода нису сачуване, али се Срби, који су дошли у том периоду, добро сећају колико су им Сестре помогле око адаптације на нову средину. Углавном су биле ангажоване на прихватању и помоћи новодошлима, у организацији верских прослава, празника и банкета. Срби у том периоду нису имали својих друштвених просторија тако да су се састанци и банкети одржавали по приватним кућама.

За време Другог светског рата Сестре нису прекидале ан-

гажовање већ су своју активност још више појачавале. Рад се састојао у прикупљању хране, одеће, обуће и других потреба за напађени народ. Сарадња са Црвеним Крстом им је помогла да сва прибављена средства шаљу нашем народу који се налазио по логорима у Европи.

Други светски рат утиче и на Коло Југословенских Сестара, које се распада давне 1944. године. Те године формира се Коло Српских Сестара, које наставља са радом, а породица Шаниновић ставља Сестрама на услугу своју кућу за одржавање прослава. Српске сестре су окупљале српски народ, организовале дружења, бавиле се хуманитарним радом.

КСС је носило назив „Велика Госпојина“, али због летњег радног времена, нарочито у сезони, када је тешко добити слободно време, КСС је, на предлог Маре Маркиш, 29. децембра 1968. г. променило име у „Мала Госпојина“.

Када је основана ЦШО Св. Георгија у Нијагари, Коло Српских Сестара наставља своја рад под окриљем Црквено-школске општине, помажући сваки добронамерни труд у напретку ове колоније. Нијагарске Сестре су у многоме допринеле својим радом и прилозима да Црквена општина напредује. Сваки тренутак које су провеле радећи за нашу Цркву је велики допринос.

За сваки рад на имању, да ли је реч о цркви (где су Сестре приложиле полијелје, тепих, механизам за звоњење...), хали, павиљону, Сестре су несебично показале свој учинак, како радом тако и материјалним приходом. Веома је тешко написати колики је значај КСС, колико су морално и материјално пружиле. Ако споменемо само врата која се сада налазе на нашем храму, које су Сестре приложиле при доградњи припрате у периоду 1998-2001. г., то нам довољно говори о вредности и труду наших Сестара за напредак ове ЦШО.

У чланству КСС налази се увек око 50 жена. Много је оних које су старије и болесне, а и оних којих нема више међу нама.

Централна прослава 75. годишњице обавиће се у недељу 18. септембра 2011. године на црквеном имању Светог великомученика Георгија, на 6085 Montrose Road Niagara Falls, Ontario.

Јерје Дејан Обрадовић, парох на водојадима Нијагаре

Обнова древне цркве Манастира Радовашница

Животни иметак Цркви на дар

Једина необновљена српска богомоља страдала у Другом светском рату

Манастир Радовашница код Шапца, посвећен Светом Арханђелу Гаврилу, сматра се задужбином краља Драгутина Немањића, а подигнут је у 14. веку. Ова древна светиња страдала је заједно са својим народом, рушена и обнављана кроз историју, имала улогу просветитеља и чувара предања, збрињавала ратнике и рањенике, помагала у подизању других манастира и цркава. Године 1941, немачка казнена експедиција је опљачкала и запалила конаке, а минирањем до темеља срушила манастирску цркву.

На иницијативу Епископа Јована Велимировића, нова капела, посвећена Покрову Пресвете Богородице, подигнута је и освештана 1988. године. Ипак, првобитна манастирска црква остала је у рушевинама, као једина наша необновљена богомоља страдала у Другом светском рату. Са благословом Епископа шабачког Лаврентија, марта 2011. године, започела је велика обнова ове цркве, посвећене Светим Архангелима, по тачним димензијама и изгледу цркве из времена Светог краља Драгутина. Обнова је омогућена захваљујући несвакидашњем доброчинству новог ктитора, искушенице Милице Абт, чији је животни пут ишао од родне Семберије, преко школовања у Београду, рада у швајцарском Базелу, где је, више од три деценије, са супругом помагала тамошње цркве, да би мир нашла у окриљу Манастира Радовашница, коме је за обнову прво-

битне цркве оставила сву своју животну имовину. Док народ и манастирска обитељ доживљавају њено ктиторство као јеванђељски пример милосрђа, она сама са детињом радошћу и неуморним радом прати подизање светиње. Искушеница Милица стипендира и неколико студената теологије, а за време последњег рата на просторима некадашње БиХ помагала је пострадалима и слала хуманитарну помоћ болницама.

На манастирску Славу, Сабор Светог Архангела Гаврила, 26. јула 2011. године, Епископ шабачки Лаврентије је служио Свету Аријерејску Литургију и освештао темеље древне цркве Манастира Радовашница, уз саслужење свешенства Епархија Шабачке, Ваљевске и Зворничко-тузланске, радовашничког братства, а у присуству сестринства Манастира Јазак и монаштва Епархије шабачке. У темеље храма је постављена повеља. Манастирску порту до краја је испунио верни народ, из свих крајева Србије, Републике Српске и западне Европе, који је радост овог сабрања поделио и за трпезом љубави. Епископ Лаврентије је изразио радост због ове историјске обнове и заблагодарио искушеници Милици Абт, чије се ктиторство наставља на пут Светог краља Драгутина, како би обновљена црква била на духовну корист, здравље и радост свима који ће се молитвено напајати на њеним изворима.

Ивана Радовановић

Из старог Православља

НАЈНОВИЈИ СРПСКИ СВЕТИТЕЉ

Житије Св. Рафаила Банатског

Свети Рафаило, Србин из Баната, живео је у другој половини 16 и првој половини 17 века. У млађим годинама отишао је у Хиландар где је учио и усавршавао се у духовном животу. Био је свештеномонах и као сабрат хиландарски упућен је у свој крај, у коме је познат као Рафаило Хиландарац. Како је Хиландар имао многе метохе (филијале) по свој српској земљи, од којих је један био у Зрењанину, у месту онда званом Граднулица, Рафаило је био послан од стране управе Хиландара у граднулачки ма-настир ради скупљања писаније, поучавања народа и друге пастирске мисије. У Граднулици, која носи име по тврђави – граду из доба десетовине (Градна – градска улица, данас Душанова)

Рафаило је остао све до краја сво-га живота. Живео је у једној колиби од трске строгим монашким и подвижничким животом. Ту је и умро и сахрањен. Над његовим гробом народ је подигао капелицу.

У Хиландару има икона св. Рафаила на којој је следећи запис:

Сеј сјатиј Рафаил, родом Сербин, сјајченоинок хиландарски на такси послан на манастирској послушаније у Банат, и тамо престависја, и прослави јего Бот дар чудотворења от јего честних моштеј приходјаштим к ием с вероју.

Рафаило је уживао у читавом Банату велико поштовање и брзо стекао глас чудотворца. Мноштво народа долазило му је и многима је својим молитвама помагао и болесне исцељивао. Граднуличка капела је и данас стециште болних и невољних из читаве Војводине. Западно од капелице налази се један брест, стар преко 400 година, везан за Рафаилово име, који је дебео пет метара и налази се под заштитом државе. Из подножја овог бреста болесници узимају сок којим помазују очи и болесне делове тела. Многи болесници преноће у капелици над гробом Рафаиловим и траже да им се чита „Рафаилова молитва“.

Култ Рафаилов се све више шири и из капелице пренет је и на манастир св. Меланије (Дреновац) покрај Зрењани-

на и шири се по другим црквама у Банату.

Свети архијерејски сабор Српске православне цркве на свом редовном заседању 10 јуна 1965. г. прогласио је Рафаила Банатског – Хиландараца за светитеља, унео га у именик Срба светитеља и одредио 16/29 август за дан празника.

М. Д. П.

Православље – новине Српске патријаршије, година I, број 12, Београд, 28. септембар 1967. године, страна 11.

Милорад М. Лазић

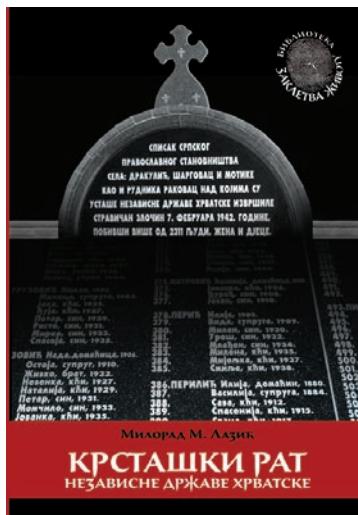
Крсташки рат
Независне државе
Хрватске

друго допуњено издање, Бернар
– Ризница, Стари Бановци – Бања
Лука 2011, 124 стр.

Крајем осамдесетих и почетком деведесетих година, сада већ прошлога века, ђакон Милорад М. Лазић (1956–2003), у оквиру својих научних истраживања дотакао се и једног значајног феномена из модерне европске повести. Ради се о ратним походима на Балкану који су по својој природи били „крсташки“. За разлику од својих претходника који су се бавили питањем Независне државе Хрватске, Лазић не примењује чисто историјски, већ историјско-теолошки метод, и на тај начин успева дубље да сагледа читав проблем. Узимајући у обзир и све оно што се дешавало у Римокатоличкој цркви (и у Ватикану и на загребачком Каптолу) у време НДХ, осврћуји се посебно на римокатоличко црквено право и еклесиологију у целини, Лазић долази до закључка да је НДХ у својој суштини клеро-усташка творевина. Анализирајући питање *Војној викаријати за хрватску војску*, које је до сада било превиђано од стране историчара, он доказује своју базичну тезу да је НДХ била призната од стране Римокатоличке цркве и да је на простору ове клеро-усташке државе вођен крсташки рат.

Резултате бављења односа Ватикана и Независне државе Хрватске, одн. одговорности Римокатоличке цркве за усташке злочине који су се додали на територији НДХ, ђакон Милорад Лазић је 1991. године публиковао у књизи *Крсташки рат Независне државе Хрватске*. Тачно двадесет година након првог појавило се друго издање, допуњено Лазићевим новинским чланцима, једним интервјујом и полемиком са Живком Костићем (аутором познате књиге о А. Степинцу), дакле, текстовима који се баве односом Римокатоличке цркве и НДХ.

*
Духовни вођа тог балканског крсташког рата о коме пише Милорад

Лазић био је, као што је опште познато, надбискуп Алојзије Степинац. У јануару 1942. године папа Пије XII именовао га је за војног викара хрватске војске, чиме је, како закључује Лазић, „ова религиозна институција постала један од званичних предводника милитаристичке државе, а А. Степинац духовни пастир њене војске“. Лазић посебно скреће пажњу на важну консеквенцу те одлуке; наиме, ради се о томе да од момента постављања војног викара, како је то одређено канонским правом Римокатоличке цркве, он „... директно одговара Светој столици за све поступке усташке и домобранске војске у раздобљу од 1942. до 1945. године. Као што је познато, Степинац никада није одговарао за злочине пред својом црквом, нити је против њега покренут било какав поступак. Напротив, постао је кардинал, а затим култно поштован и тиме што је сахрањен иза олтара катедрале на Каптолу...“ С обзиром да је беатификација кардинала Алојзија Степинца извршена 1998. године од стране тадашњег папе Јована Павла II, а политика актуелног папе је остала на истом курсу када је у питању његова „светост“, то јест, како скоро рече папа Бенедикт XVI – његова „хуманост“, можемо закључити да је однос Римокатоличке цркве према НДХ у најмању руку контролерзан. А посебно када се узму у обзир и јавно проглашена жеља новог папе за успостављањем озбиљног дијалога са Православном Црквом, и политичка тежња ексајугословенских земаља за коначним „измирењем“ и „добросусетским односима“.

Блајоје Пантелић

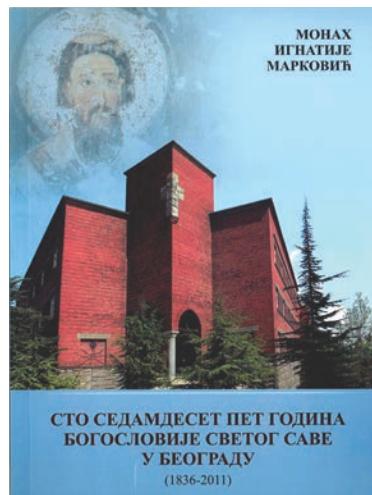
Монах Игнatiјe Марковић

Сто седамдесет и пет година Богословије Светог Саве у Београду (1836-2011)

Београд 2011, 184 стр, илустр.,
21 цм.

Вредни радник на пољу сазнавања историје Српске Православне Цркве, припадник млађе генерације српских црквених историчара, сабрат Манастира Јежевице, монах Игнatiјe Марковић понудио нам је заокружenu историју београдског богословског училишта. Књига се појавила у јубилеју од седам осмина два столећа, једног временског периода свакако захвалног за историјски поглед и перспективу која не би требало да се уздржи од дубинске, квалитативне оцене. У историји српског богословског школства оваја књига је недостајала, с обзиром да су богословије у Призрену, Сремским Карловцима, Рељеву и Цетињу историографски обрађене у форми монографија. Ова дуго чекана монографија о Београдској богословији, коју је написао отац Игнatiјe, доноси на једном месту чињенице о професорима, ђацима, уџбеницима, наставном плану и програму у школи која је имала преовлађујући утицај на друштво и јавни живот у Кнежевини и Краљевини Србији. Као расадник свештеничког кадра и васпитатељка посленика на пољу српске богословске науке Београдска богословија је одгајала тадашњи национални дух, стојећи, ако смемо рећи, на средини конзервативног правца и модерних израза у српском идејном свету од 1836-1914. године.

Аутор нам даје историју *ab initio*, укључујући предисторију која се односи на слободни устанички период 1810-1813. г., тј. просветно-педагошку делатност Викентија Ракића и Доситеја Обрадовића. Вајкар српске државе омогућио је прве импулсе у црквеној просвети и просвети уопште. Приказани су живот Богословије у време архијепископства митрополита Петра Јовановића и Михаила Јовановића, уочени су сви моменти из важног државног законодавства према богослов-

ској школи. Београдска богословија је отворена 1836, а први Закон о Богословији је донет 1863. До реорганизације по новој законској регулативи је дошло 1886. На основу новодонетог закона од 11. јануара 1896. и према указу краља Александра Обреновића од 30. новембра 1900. богословско училиште у Београду понело је име свога патрона, јер је почела са радом „Богословија Светог Саве“. Отац Игнatiјe Марковић пише и о новијем периоду рада Богословије, када је после Првог светског рата премештена у Сремске Карловце, а своје приповедање завршава са новим „дисконтинуитетима“, временом када је школа смештена у Манастиру Раковица (1949-1956.). Тек од 1956. „Богословија Св. Саве“ се налази у данашњој згради на Карабурми.

Писац монографије је у општим претпоставкама реконструисао хронолошки ход богословског образовања, пруживши прегршт информација о професорима, њиховим библиографијама, као и о националном значају Богословије за неослобођене српске крајеве. Такође, вредност књиге представља приказ наставних планова и програма, садржаја и начина извођења наставе. Осим неких формалних замерки, као што су недостатак садржаја у књизи, лишеност потребног регистра, поготово за књигу оваквог карактера, која има обиље имена, појмова, треба без сваке задршке похвалити издавачки корак „Богословије Св. Саве“ у Београду која је дала српској црквеној јавности своју историјску личну карту. Рад оца Игнatiјe Марковића је сигурно напредак у српској историографији, културној, друштвеној и црквеној и биће снажан подстрек и мотивација за будућа истраживања.

Радован Пилиповић

КРОЗ ХРИШЋАНСКИ СВЕТ

Маријана Петровић

Манастир Сумела

ТУРСКА

Литургија у Манастиру Сумела

На празник Успења Пресвете Богородице, више од хиљаду људи се окупило на Светој Литургији у Манастиру Сумела у турској провинцији Трабзон (Трапезунт). Литургију је служио Његова Светост Патријарх константинопољски Вартоломеј. Ходочасници из Грчке, Русије, Грузије и других земаља допутовали су како би присуствовали овом историјском догађају у Манастиру који данас има статус музеја.

Патријарх се на почетку своје проповеди захвалио турској Влади што је дозволила да се у овом Манастиру по други пут после 1923. године служи Света Литургија. Први пут је то било о истом празнику 2010. године. Затим се окупљеним верницима обратио следећим речима: „Мир ка којем тежимо је од суштинске важности, посебно у последње време. Још увек смо под утиском трагичног догађаја у Норвешкој. У околним земљама траје крвопролиће. У нашој земљи се чује вапај мајки... Упутимо позив са високог Сумела манастира, молитвама Богородице, благословене међу женама, свим хришћанима и муслманима, за нас, људски род и нашу будућност. Овај позив може бити једна једина реч: мир. Међусобно поштовање и љубав треба да буду наша једина молитва“.

Манастир Сумела је напуштен након оснивања Турске Републике и размене становништва између Грчке и Турске. Данас је он претворен у туристичку атракцију и турска држава финансира рестаураторске радове на Манастиру.

ВЕЛИКА БРИТАНИЈА Конференција о патристичким студијама

На Универзитету у Оксфорду, у периоду од 8. до 12. августа, одржана је XVI Међународна конференција о светоотаочким студијама која је окупила око 750 делегата из Европе, Америке и

Азије. Значајан допринос овој конференцији дали су руски истраживачи, међу којима су били Архимандрит Кирил (Говорун), проф. Шичалин, проф. Фокин, Архиепископ Павел Великанов, проректор за академско богословско дело Московске Духовне академије, његов заменик Антоније Борисов и други.

Конференцији су присуствовали и Митрополит Калист Вер, отац Ендрјуја Лаут и Архиепископ кантбереријски Рован Вилијамс као водећи познаваоци светоотаочке мисли.

Званично отварање конференције је одржано у универзитетској Цркви Пре свете Богородице. Уводно предавање је одржао проф. Гај Стромса на тему: „Атина, Јерусалим, Мека: Светоотаочко искушење аврамовских религија“.

Архиепископ кантбереријски са некима од учесника Конференције

Конференција је настављена наредних дана у оквиру мањих група које су се бавиле различитим патристичким темама и личностима, почев од светих места и култова, представама жене, гностицизмом, аскетизмом, проблемима хришћанске литературе и апокрифа, Јевсевијем Кесаријским, Амвросијем Миланским, Августином итд.

Предавања са ове конференције ће бити објављена у низу часописа *Studia Patristica*. Следећа Међународна конференција посвећена светоотаочким студијама заказана је за 2015. годину.

ЈАПАН Комплетиран превод Светог Писма

Једнотомни превод целокупног Светог Писма на савремени јапански језик коначно је објављен након напора који су трајали читавих 55 година.

Превод и напомене су дело *Studium Biblicum Franciscanum* (Францисканске школе Светог Писма) чији је огранак у Токију основан 1956. године.

На миси у Токију, копија новообјављеног Светог Писма је представљена кардиналу Рафаелу Фарини, управнику Ватиканске библиотеке.

Фрањевачка школа је превод Књиге Постања објавила 1958. г., комплетан Нови Завет 1979; последњи том са Књигом пророка Јеремије је изашао 2002. г., након чега су отпочеле припреме за објављивање једнотомне верзије.

КЕМБРИЦ, ВЕЛИКА БРИТАНИЈА Одржане богословске консултације

Почеком августа месеца, на Универзитету Кембриц, на Вестминстерском колеџу, одржане су богословске консултације како би се израдио приручник о патристици за различите хришћанске деноминације, посебно протестантске.

Припрему овог приручника је покренуо Митрополит Иларион Алфејев, председник Одељења за спољне црквене односе Московске Патријаршије. Приручник ће бити израђен под окриљем Одбора за веру и поредак Светског Савета Цркава.

Према сајту www.bogoslov.ru, овим консултацијама су међу осталима присуствовали др Сузан Дурбер, декан Вестминстерског колеџа на којем су консултације и одржане, велечасни Мајкл ван Парес из Римокатоличке Цркве, госпођа Тамара Грделице из Одбора за веру и поредак и Архимандрит Кирил (Говорун), заменик председник Одељења за образовање Руске Православне Цркве.

АЛБАНИЈА Додела диплома богословима

На богословској Академији Васкрсења Христовог недалеко од Драча одржана је церемонија додела диплома студентима који су завршили четврту годину Академије. Прослави су присуствовали Архиепископ Анастасије, Митрополит Игњатије Бератски, Митрополит Јован Корчански, Епископ Николај, заменик декана Академије и клирици из читаве Албаније.

Церемонију је отворио Епископ Николај, који је нагласио значај одрицања. Он је истакао да је пожртвовање неопходно када се дела у Божијем винограду и да ми, као чланови Цркве, то не видимо као физички рад већ као службу.

Архиепископ Анастасије се следећим речима обратио дипломцима и свим присутним: „Желим да се захвалим Богу јер је Дух Свети, и у овим тешким временима, наставио да води нашу Цркву... на хиљаде младих људи жели да

сазна истину; ви студенти треба да наставите мисију. Потребе у Албанији су огромне. Албанска Црква није мала. Има нас на хиљаде и ми треба да будемо свеће које горе а не угашене свеће... Благослов Божији не треба да чувамо за себе већ треба да га делимо са другима и да им пружимо више љубави.“

СЕВЕРНА КОРЕЈА

Петогодишњица цркве у Пјонгјангу

Са благословом Његове Светости Патријарха московског и све Русије Г. Кирила, делегација Руске Православне Цркве посетила је Демократску Народну Републику Кореју како би заједно са православним верницима у Кореји обележила петогодишњицу освећења цркве у Пјонгјангу која је посвећена Светој Тројици. Ову делегацију је предводио Архиепископ Марко и он је 13. августа служио Свету Литургију у овој цркви. Служби су присуствовали локални свештеници, клирици из Владивостока, амбасадор Сукхонин и дипломате из Румуније, Швајцарске, Етиопије и других земаља.

БУГАРСКА

ХХII Конгрес византијских студија

У Софији је на Универзитету Св. Климент Охридски 22. августа свечано отворен ХХII Конгрес византијских студија у којем ће учествовати више од 1200 научника из 46 земаља.

Главна тема конгреса, „Византија без граница“, за циљ има да истражи улогу овог великог царства у свету, како у средњем веку тако и данас. Овај конгрес се одржава сваких пет година а главни град Бугарске је 1934. године био домаћин четвртог по реду Конгреса.

У главне теме пленарних седница ће спадати „Слика и сећање на Византију и њена неослабљена популарност“ и „Света Гора и Синај као културни феномени“. Учесници ће се такође бавити и градови-

ма Византије, међусобним утицајем између области Црног Мора и Медитерана и уметношћу и богословљем Византије.

У склопу конференције ће бити и бројне изложбе у крипти Цркве Св. Александра Невског, у Народном историјском и Народном археолошком музеју. У Народном музеју иностране уметности ће бити изложени грчки рукописи настали у периоду од 6. до 18. века, који су за ову прилику позајмљени из Софије, Пловдива, Атине, Београда, Охрида и Тиране.

ДОМИНИКАНСКА РЕПУБЛИКА 500 година од оснивања прве бискупије

Надбискупија Санто Доминго, најстарија римокатоличка бискупија на америчком континенту, обележила је 8. августа пет стотина година од оснивања. Овај догађај је употпуњен свечаном Евхаристијом коју је служио папин изасланик Кардинал Карлос Амиго Валехо, надбискуп севиљски, у најстаријој катедрали на континенту пред бројним верницима. Ову надбискупују је папа Јулије II основао 8. августа 1511. године, као и бискупују у Ла Веги у Доминиканској Републици и Сан Хуану у Порторику.

Папа Бенедикт XVI је, у својој поруци коју је послao Кардиналу Лопезу Родригезу, надбискупу Санта Доминга и примасу Америке, изразио своју наду да ће ова прослава „са собом донети плодове вере и посвећеност свештеника, верника и лаика који ревносно проповедају Јеванђеље“.

Надбискупија Санто Доминго је, од свог оснивања 1511. године, имала 43 бискупа, 32 надбискупа и два кардинала.

МАЂАРСКА Освећења прва коптска црква

Шенуда III, вођа коптске хришћанске заједнице, осветио је 20. августа прву коптску цркву у Мађарској. Коптски папа, како га назива египатска верска заједница, осветио је цркву приликом церемоније која је трајала три сата и којој је присуствовало пет коптских епископа и на стотине верника. Црква је посвећена Богородици и Архангелу Михаилу.

Папа Шенуда III се помолио за потребите, путнике, усеве, упокојене и жртве, за мир, за верску заједницу и председника Египта а затим је осветио сва три олтара, сасуде, иконе и фреске.

Заменик премијера Мађарске, на чији позив је коптски Првојерарх и дошао, истакао је да ова посета представља изванредан догађај за дијалог међу Источним и Западним Црквама, док је папа Шенуда III освећење ове цркве назвао важим каменом темељем са аспекта присуства Коптске цркве у Источној Европи.

ИНДИЈА

Држава прекинула изградњу цркве

У Индији, хришћанима који су недавни пресељени у Нандагиру наређено је да прекину изградњу цркве – како не би дошло до сукоба са радикалним Индуистима те области. Влада је претходно онима који су преживели антихришћанске погроме у Ориси усмено обећала да ће добити земљиште и дозволу да изграде цркву, али је у августу месецу хришћанском вођи Крисанту Малику било написмено наређено да у року од тридесет дана напусти додељено земљиште и да поруши започету цркву. Светски Савет индијских хришћана упутио је жалбу Врховном суду у којој наводи да овакво понашање званичника Орисе представља напад на све грађане Индије који верују у Исуса Христа.

„Ово су тешка времена за хришћане Кандхамала, сада када се ближи трогодишњица погрома у Ориси... позивамо надлежног министра да не понавља исте грешке и да овога пута заштити жртве и њихову имовину и да преживеле не прешупта претњама хиндустичких екстремиста“, изјавио је Сајан Цорц, председник Савета индијских хришћана.

ЛИБИЈА

Опљачкана црква у Триполију

Како јавља Радио Светигора, опљачкана је православна Црква Светог Георгија у Триполију, саграђена 1647. године. Украдени су кивот са моштима светитеља заштитника, донет са Свете Горе, стајајући Јеванђеља, црквени сасуди итд.

„Они који су похарали цркву контактирали су председника локалне грчке заједнице и тражили новац. Он је пријавио провалу полицији, али, како ствари тренутно стоје, нико се неће тиме бавити“, рекао је Митрополит триполијски Теофилакт из Александријске Патријаршије, који се од краја јуна налази у Грчкој.

Молитвено сећање на пострадале у „Олуји“

Са благословом Његове Светости Патријарха српског Г. Иринеја, Његово Преосвештенство викарни Епископ хвостански Г. Атанасије служио је парастос пострадалим пре 16 година у хрватској акцији „Олуја“. Парастосу у београдској Цркви Светог Марка молитвено су присуствовали Председник Србије г. Борис Тадић, представници Владе Републике Србије, чланови породица пострадалих као и више стотина прогнаних и избеглих са својих вековних огњишта.

Владика Атанасије је том приликом беседио:

„Браћо и сестре, простор на коме живимо препун је догађања последњих деценија, али сваки догађај у животу једног човека и народа јесте део много ширих догађања, јер у оба света дејствују две силе: сила добра, која је од Бога и сила зла, коју је изумео и у овај свет пустио Сатана. Било шта да чинимо, браћо и сестре ми не можемо бити неутрални. Или смо актери добра или зла.

Ми смо се данас сабрали побуђени добрым намерама, љубављу и сећању из те љубави, у овом Светом храму да бисмо били заједно, нарочито са вама, драга браћо и сестре из Хрватске, који сте преживели велика страдања, посебно 1995. године у оној акцији која је носила много зла и много зла причинила, а зове се „Олуја“. Хоћемо да учествујемо у вашем болу. Ми се сви сећамо браћо и сестре, оних више хиљада побијених Срба у Хрватској, међу њима највише жена, деце, стараца... Сећамо се оне предуте колоне у којој сте дошли у Србију. Сећамо се како су вас били док сте путовали на вашим тракторима, како су вас немоћне побијали путем и како нисте стизали ни да сахра-

ните своје убијене. Сећамо се данас и оних који нису, због физичке или неке друге немоћи, могли да избегну хрватским војницима и милицији, па су остали заробљени у својим домовима, где су убијани накнадно, онако беспомоћни и незаштићени.

Знамо да вас је избегло преко 250 000. Знамо под каквим сте тешким условима живели у колективним центрима, знамо да вас и данас има без крова над главом око 620, знамо да не смете да се вратите на своја огњишта многовековна у Хрватској, јер вам тамо није загарантована безбедност. Знамо и

у западној Славонији, блаженопочившег Патријарха Павла. Он је изразио спремност, а на то позивао и друге, да се ништа не гради на болу и патњи другога човека и другог народа. Када су га неки лукаво питали о некој великој, односно некој малој Србији, Свјатејши је рекао да не би пристао ни на какву варијанту Србије – ни велике, ни мале, ни средње, ако би таква Србија била изграђена на болу других људи и да би у дилеми, ако би му неко поставио такву дилему, да ли да живи вечно чинећи зло или часно да умре, избрао да умре. Браћо и сестре, можда ће они који граде институције на сузама других донекле и успевати, али ја вам тврдим на основу Јеванђеља да се много јаче и постојаније институције граде на љубави и на правди. На тим вредностима јеванђелским гради се не једна држава, него будућност човечанства. Зато вам тврдим са потпуном увереношћу на основу Јеванђеља да сте ви у предности. Јер љубав је Христова у вама, доброта Његова је у вама, ваша определjenost да будете у доброти и љубави и да у Јеванђељу градите по традицији ваших отаца.

Молимо се Господу за покој душа свих ваших убијених – синова, отаца, браће, сестара... Молимо се Господу да даде ширину вашој души да зло можете превазићи, то јест опростити. Да наставите живот као православни хришћани, у доброти.

У име Његове Светости нашег Патријарха Господина Иринеја, изражавам поново најдубље саучешће са онима који тугују. Као што видите, цела Србија тугује. Представници нашег народа и духовни и државни улажу свој труд да се ваше ране, које још боле залече да се живот доведе у ред.

Молимо се Господу за опште разумевање међу људима, и у Хрватској, и у целом свету. Изражавамо своју спремност за мир у целом свету, изражавамо своју определjenost да и даље идемо јединим путем, а то је пут који нема алтернативе – то је пут Христове љубави.

Нека вас Бог благослови, нека вам да истрајност и утеху души, а покојнима већан помен, знамо да су и они овде са нама, као победници у Господу нашем Исусу Христу. Амин.“

Председник Републике Србије Борис Тадић изјавио је поводом шеснаестогодишњице акције „Олуја“, да грађани Србије 4. августа тугују и одају почаст свим невино страдалима у злочинима који се не смеју заборавити. Председник Тадић је нагласио да је праведно што се ратни злочинци одговорни за злочине у акцији „Олуја“ налазе у Хашком трибуналу. Он је нагласио по-

требу да се судбина несталих открије и рекао да после 16 година морамо решавати са Хрватском проблеме са којима се сучава већина породица у процесу повратка. „Ти проблеми су враћање стањарских права, обнова имовине, неисплаћене пензије, конвалидација радног стажа, као и проблеми у процесу стамбеног збрињавања, немогућност откупа добијених станова и проблеми везани за добијање држављанства и за економску одрживост повратка“, поносио је председник Србије.

И у храму Свете Тројице у Бањалуци служен је паастос погинулим Србима у акцији „Олуја“ у августу 1995. године,

после чега су положени венци на бањалучком гробљу Свети Пантелија. Венац погинулим српским борцима положио је председник Републике Српске Милорад Додик, који је још једном осудио злочине почињење током и после „Олује“ и рекао да је Хрватска учинила све да се српско национално биће не обнови на простору те државе и да је још увек присутна опструкција повратка избеглих Срба у ту земљу.

У операцији „Олуја“ која је почела у зору 4. августа 1995. хрватске снаге, у садејству с мусиманским снагама Босне и Херцеговине, побиле су укупно 2.650 и у егзодус натерале 340.000 људи. У „Олуји“ је с простора Српске Крајине нестало близу 2.000 Срба и пртерано око 220.000, а у акцији „Маестрал“ која је била њен продужетак, убијено је 655 и изгнано око 125.000 Срба с подручја 13 општина БиХ. Према подацима „Веритаса“ још се трага за 1.011 несталих Срба, међу којима је 660 цивила од којих 337 жена. Операција „Олуја“ која је довела до пада РСК, према пресуди коју је Хашки трибунал изрекао хрватским генералима 15. јула ове године, била је „удружен злочиначки подухват“, с тадашњим председником Хрватске Фрањом Туђманом на челу, чији је „циљ био присилно и трајно уклањање српског становништва и насељавање тог подручја Хрватима“. Хашки трибунал је првостепеном пресудом хрватског генерала Анту Готовину, који је командовао операцијом „Олуја“, осудио на 24 године, а команданта специјалне полиције Младена Маркача на 18 година затвора.

ВЕЛИКА БРИТАНИЈА

Добротворни пријем за обнову Хиландара

На лични позив Његовог краљевског височанства принца од Велса, игуман Свете Српске царске Лавре Високопреподобни Архимандрит Методије посетио је Велику Британију и учествовао у добротворном пријему посвећеном обнови Хиландара од последица великог пожара. Скуп се одржао 28. јула 2011. на краљевском имању Хајгроув (Highgrove), званичном породичном дому принца од Велса.

Пријем је организован као део акције „Chilandar Appeal“ Друштва пријатеља Свете Горе из Велике Британије. На донацијском скупу је било присутно око 100 званица из Велике Британије, Европе и Сједињених Америчких Држава, међу којима и десетак угледних припадника српске дијаспоре.

Игуман Хиландара је имао посебно сређачан сусрет са Митрополитом диоклијским г. Калистом. Митрополит Калист рођени је Енглез, дугогодишњи професор Универзитета у Оксфорду на Пимбрук колеџу и председник британског Друштва пријатеља Свете Горе. Захваљујући надахнутом писању о Православној вери један је од најпознатијих Епископа Православне Цркве у свету. Митрополит је свој познати превод „Добротольба“ на енглески започео у Хиландару који је често посећивао.

Извор: www.hilandar.org

ИЛИНДАН У САНСКОМ МОСТУ Дан мученика санских

Премда је храмовна слава Цркве у Санском Мосту Петровдан, Илиндан се у Сани слави као дан мученика санских, њих више од 5500 невино побијених и масакрираних што у самом граду Санском Мосту, што на Шушњару, у Подлуговима, Хrustovу, Старом Мајдану и на другим многобројним мучилиштима. Сански Мост по броју жртава усташког геноцида 1941. године може се убројати у она мјesta и градове где је понајвише пострадалих мученика, иза Јасеновца, Јадовна, Бихаћа-Гарвица, Велике Кладуше, Лијевна. Међутим, по јасно израженој намјери усташког поглавника Гутића шта ће све и како урадити у Санском Мосту и Крајини, Сански Мост је на првом мјесту. Подсјећања ради злогласни Гутић, кога неки из Римокатоличке цркве разумију и оправдавају, а што нас не изненађује кад знамо шта је све Ватикан учинио и починио са усташким режимом против човјечности, изјавио је „путеви ће пожељети Србаља, ат' Србаља више бити неће!!!“ Дакле, Сански Мост је мјесто где је јасно изречена и дефинисана геноцидна политика усташтва.

Свету Архијерејску Литургију служио је Преосвећени Владика Хризостом уз саслужење протојереја-ставрофора Петра Миловца, пароха оштролучког, протојереја др Исе Кидеса из Антиохијске Патријаршије, протојереја-ставрофора Љубомира Самарџића, пароха старомајданског и игумана Василија Рожића, настојатеља Манастира Клисине.

Након Свете Литургије Епископ, свој свештенство и сабрани вјерници пошли су ка Шушњару на седамдесетогодишњи Паастос жртвама Шушњара. Испред Спомен-крста жртвама геноцида у Санском Мосту општи паастос је служио Владика Хризостом, а након њега представник Јеврејске заједнице г. Атијас из Добоја који се помоли Богу за покој душа свих Јевреја који су заједно са Србима страдали у Санском Мосту. Преосвећени Владика Хризостом подсјетио је све присутне на велики злочин геноцида:

„... Жељели су, настојали су и све су предузимали како би ми заборавили невине жртве и мученике Шушњара! Нису у томе успјели, јер су нас мученици из ових гробница дозивали и подсјећали на њихове муке; патње; бол и очајање! ... Шта су све комунисти чинили да све наше невине жртве усташког терора прогласе жртвама фашизма?! – настојећи и имајући политичку намјеру да хрватски народ и

мусимане аболирају историјске одговорности за почињени геноцид. Санске и шушњарске жртве нису жртве фашистичког, већ усташког терора и злочина. Наивни и кукавички историчари још не смију рећи истину, већ и даље кокетирају са режимским „историчарима“ од којих један прије неколико година признаде овдје на Шушњару: „... да до (тада) није ни чуо за Шушњар“...

„...Оно што желим посебно данас поручити јесте да сјећајући се њих не пунимо срца своја никаквом мржњом или злом, већ божанском љубављу и праштањем. Ми морамо и као људи и као хришћани оправшати, али никада и ни под којим условима не смијемо заборавити геноцид усташког злочина. То се морамо увијек и свуда свједочити, јер је то наша истина, а истина ослобађа!!!“ беседио је између осталог Владика Хризостом.

Б.Р.

У ШВАЈЦАРСКОЈ

Двадесет година постојања прве српске богољоље

Ове јесени једно од светила Српске Цркве у дијаспори слави свој јубилеј, двадесетогодишњицу освећења прве српске богољоље, капеле Свете Петке у Цириху. Од момента када је у њу утиснут благослов Преосвећених Епископа: шумадијског Јована, британско-скандинавског Доситеја, зворничко-тузланског Василија, сремског Василија и као домаћина средњевропског Константина, познаје само унапређивање рада на просвећењу и окупљању не само српских, већ и верника свих других националности.

Капела Свете Петке освећена је 6. септембра 1991. год. а самом догађају присуствовали су и представници све три јавно признате Цркве у Швајцарској (Римокатоличке, Реформирано-евангелистичке, Старокатоличке) као и мноштво верујућег народа. Тада је настало и први „Административно-културно-духовни центар“ Православне Цркве у Цириху захваљујући сарадњи са Реформирано-евангелистичком црквом која је комплетан комплекс уступила Српској Православној Цркви. У комплексу се налазе, поред капеле и канцеларијски и стамбени простор за свештеника и сараднике Ц.О., модерно опремљене учионице за потребу извођења наставе са децом и младима, професионална кухиња и фоаје за окупљања верних, свечана сала са бином за сценско уметничке програме као и библиотека, задужбина знамените српкиње Катарине Јовановић. Све поменуто кроз године било је на располагању и српским студентима од којих многе препознајемо као успешне пастире и професоре богословља широм света.

Данас капела Свете Петке јасно сведочи време у коме је настала и поставља пред младе пастире Цркве високе циљеве (хиљаде крштења, венчања, научних и културно-уметничких скупова...) који ће да служе нашој Цркви и њеном народу.

Свештеник вероучитељ
Веселин Стефановски

У САРАЈЕВУ

Одржан традиционални Романијски сабор

На Равној Романији је у четвртак, 11. августа, одржан традиционални Романијски сабор под називом „Теби, горо Романијо“ и обиљежен Дан Манастира Светог великомученика Георгија, односно девета годишњица од његовог освећења.

Тим поводом је, по благослову Његовог Високопреосвештенства Митрополита дабробосанског Господина Николаја, Свету Литургију служио Архимандрит Јован Гардовић, настојаљ Манастира Светог Николе у Добрунској Ријеци, код Вишеграда, уз саслужење шест свештеника и два ђакона Митрополије дабробосанске.

У порти Манастира је одржана и свечана Академија. Потпредсједник Народне скупштине Републике Српске Сњежана Божић рекла је да Манастир Светог великомученика Георгија на Равној Романији, у чије је зидове уписано око 4 000 имена погинулих бораца у протеклом одбрамбено-отаџбинском рату из Сарајевско-романијске регије, свједочи о страдању Срба у борби за слободу.

Информативна служба
Мишаројолије дабробосанске

НА ФРУШКОЈ ГОРИ

Прослава Свете мајке Ангелине

У непрекинутом континуитету наша Света Црква већ пет векова се молитвено сећа Свете мајке Ангелине. И ове године, 15. августа се пред њеним светим моштима, под сводовима Манастира Крушедола, сабрао бројни народ са својим свештенством и монаштвом да прими њен благослов.

Свечано бденије уочи празника служио је Преосвећени Владика сремски Г. Василије уз молитвено учешће и појање великог сабора монаштва из свих Манастира Свете Фрушке Горе.

Надахнути беседу о мајчинству и мајчинској жртви Свете мајке Ангелине изговорио јеprotoјереј-ставрофор Јован Петковић, ректор Карловачке богословије.

На дан празновања Свете мајке Ангелине Свету Архијерејску Литургију служио је Преосвећени Владика сремски Г. Василије уз саслужење изабраног сабора свештенства и монаштва Епархије сремске.

П. Кондић

НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ

Слава обновљене цркве у Ђаковици

Више од стотину расељених Срба из Ђаковице присуствовало је Литургији

поводом празника Успења Пресвете Богородице у обновљеној ђаковачкој цркви. Св. Литургију је служио в.д. игумана Манастира Драганац јеромонах Иларион (Лупуловић). Отац Иларион упутио је окупљене на моћ љубави као хришћанског пута победе: „За наше спасење је потребна наша сарадња, тако благословен је и овај ваш пут и жртва ваша коју сте принели Богу дошавши овде у оваквим околностима. Жртва је ваша и кад гледате ваше станове и куће како у њима живе други људи, а да ви не можете да се вратите у град у коме сте рођени“, казао је отац Иларион.

Расељени Ђаковичани дошли су у два аутобуса под пратњом Косовске полицијске службе. Они су исказали своје задовољство због долaska у свој град или и туѓу због ускраћености основних права да у њему бораве и располажу својом имовином. Црква Успења пресвете Богородице уништена је у Мартовским нередима 2004. г., а обновљена је 2007. Друга Црква Свете Тројице у центру Ђаковице порушена је 1999. г. и преко њених остатака направљен је градски парк.

Извор: Епархија рашко-призренска

У МИТРОПОЛИЈИ

ЗАГРЕБАЧКО-ЉУБЉАНСКОЈ

Празник у Манастиру Лепавина

На дан Успења Велике Госпојине, Митрополит загребачко-љубљански Господин Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у Манастиру Лепавина уз саслужење Архимандрита Гаврила игумана Манастира Лепавине, Архимандрита Стефана (Стокић), protoјереја-ставрофора Илије Караковића, Петра Олујића, Милана Пајкановића, јереја Миломира Гвојића, Ђорђа Филиповића, Александра Обрадовића, Бранислава Тодорића и ђакона Бранимира Јокића. На Литургији је присуствовао велики број верника из читаве Р. Хрватске, Р. Српске, Србије, Аустрије као и политички представници српског народа у Р. Хрватској.

У својој беседи Митрополит Јован је говорио о празнику Велике Госпојине, поздравио све присутне вернике и говорио о Светињи Манастира Лепавине чудотворној икони Пресвете Богородице, Манастиру, његовим страдањима кроз векове али исто тако и обнови. Верницима се обратио и г. Милорад Пуповац поздрављајући све присутне и честитajuћи славу.

Извор: Мишаројолија
загребачко-љубљанска

**Конкурс
за упис по 7 студената на прву годину основних студија
оба студијска програма академске 2011/2012. године**

На акредитованим студијским програмима на Високој школи – Академији Српске Православне Цркве за уметности и консервацију: Црквене уметности и Обнова и чување, могу се уписати кандидати који имају завршено средње образовање у четврогодишњем трајању, односно кандидати који немају завршено средње образовање у четврогодишњем трајању, ако положе допунски испит и испит за проверу склоности и способности.

Приликом пријаве на конкурс кандидати стављају на увид ОРИГИНАЛНА ДОКУМЕНТА:

- Извод из црквене књиге крштених
- Благослов надлежног епископа
- Сведочанства свих разреда претходно завршене средње школе
- Сведочанство (диплому) о завршном испиту
- Мапа са радовима (студије портрета, фигура, мртва природа...)
- Доказ о уплати накнаде за полагање класификационог испита
- Лекарско уверење за полазак на Високу школу - Академију

Документација и мапе са попуњеном пријавом за конкурс подносе се лично у секретаријату Високе школе – Академије у ул. Краља Петра 2, Београд, од 12-16. септембра 2011. године.

Класификациони испит

Класификациони испит полажу сви кандидати, без обзира на број пријављених кандидата. Класификациони испит обухвата програмске садржаје из цртања и сликања и православног катихизиса као предзнања потребна за успешно студирање на Факултету. Пријемни испит: 19, 20. и 22. септембра 2011. године

**Конкурс
за упис по 5 студената на прву годину дипломских академских студија
оба студијска програма академске 2011/2012. године**

На акредитованим студијским програмима на Високој школи – Академији Српске Православне Цркве за уметности и консервацију: Црквене уметности и Обнова и чување.

Приликом пријаве на конкурс кандидати стављају на увид ОРИГИНАЛНА ДОКУМЕНТА:

- Извод из црквене књиге крштених
- Благослов надлежног епископа
- Оверена фотокопија дипломе
- Уверење о положеним испитима
- Мапа са радовима и портфолио (студије портрета, фигура, мртва природа...)
- Доказ о уплати накнаде за полагање класификационог испита
- Лекарско уверење за полазак на Високу школу - Академију

Документација и мапе са попуњеном пријавом за конкурс подносе се лично у секретаријату Високе школе – Академије у ул. Краља Петра 2, Београд, 26. и 28. септембра 2011. године.

Пријемни испит: 30. септембра 2011. године.

Све информације у вези са пријемним испитима: www.akademijaspcl.edu.rs

ИЗРАДА КРСТОВА
од 0,5 до 5 m са и без позлате

**ЕЛЕКТРИФИКАЦИЈА
ЗВОНА**
програмирано и даљинско управљање
**ТОРАЊСКИ
ЧАСОВНИЦИ** – израда и репарација
ОЗВУЧЕЊЕ ХРАМОВА
(унутрашње и спољашње)
ЛИВНИЦА ПОПОВИЋ

Ресавска 88

Београд 064 1860-076

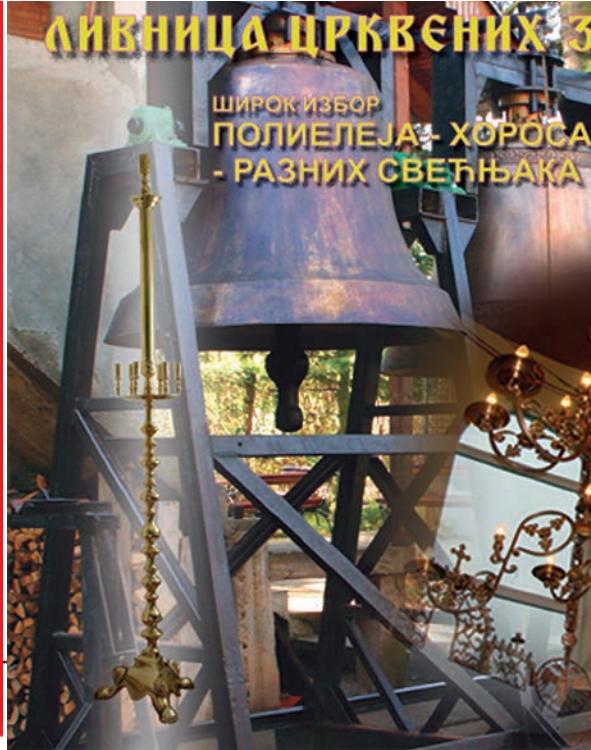
063 1095-136

факс: 011 2657-857

www.livnicazvona.com

ЛИВНИЦА ЦРКВЕНИХ ЗВОНА

ШИРОК ИЗБОР
ПОЛИЕЛЕЈА - ХОРОСА
- РАЗНИХ СВЕЂЊАКА

ЛИГРАП Доо
34312 Белосавци, Топола
тел./факс +381 34 6883 502
моб. +381 63 602 536
+381 65 8073 135
www.ligrap.com
e-mail: livnicaligrap@yahoo.com

ДОБРОЧИНСТВО

Београд, Добрињска 2
телефон/факс: 011/2687-416, 2686-445
dobrocinstvo@gmail.com
www.dobrocinstvo.spc.rs

СВЕТИЊЕ МОСКВЕ
25. август - 03. септембар

СВЕТИЊЕ УКРАЈИНЕ
27. август - 05. септембар

ХИЛАНДАР
више полазака

БЕЧ 24 - 28. септембар

КРСТОВДАН У СВ. ЗЕМЉИ
25. септембар - 06. октобар

ЦАРИГРАД 17 - 24. октобар
Како га нисте видели!

ОСТРОГ сваког викенда

АГЕНЦИЈА СРПСКЕ ЦРКВЕ

ЕЛЕКТРИФИКАЦИЈА ЗВОНА

електромоторни и
електромагнетни погон
програмирано и
даљинско укључивање

ЦРКВЕНИ САТОВИ

„GPS“ - сателитска синхронизација

063/ 315 841

MJ 011/ 30 76 245; 30 76 246
Инжењеринг
Земун, И. Џанкара 9/29 www.mj.rs

Награда „Ступље“ (за неговање српске традиције и православне духовности) на Међународном сајму књига у Бањалуци.
20,6x20 cm, 216 страница

ПРАВОСЛАВНИ СРПСКИ АРХИЕПИСКОПИ И ПАТРИЈАРСИ (1219-2010)

Илустроване биографије свих поглавара Српске православне цркве, од Светог Саве до патријарха Иринеја!

Изузетна књига!

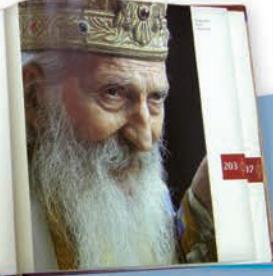
Књига и филм о породици Михаиловић, која од 1927. у три генерације узастопно чува Српско ратничко гробље у Солуну. Дирљива прича о осамдесетогодишњем Ђорђу Михаиловићу, који је чувар непрекидно од 1960. до данас!

Величанствена и страшна српска епопеја у Првом светском рату, Голгота и Ваксарс

Србије! Имена осам хиљада српских

ратника сахрањених на Зејтинлику!

20,6x20 cm, 288 страница

ЧУВАР СВЕТИХ ХУМКИ

Књига и филм о породици Михаиловић, која од 1927. у три генерације узастопно чува Српско ратничко гробље у Солуну. Дирљива прича о осамдесетогодишњем Ђорђу Михаиловићу, који је чувар непрекидно од 1960. до данас!

Величанствена и страшна српска епопеја у Првом светском рату, Голгота и Ваксарс

Србије! Имена осам хиљада српских

ратника сахрањених на Зејтинлику!

ИЗДАВАЧКИ ПОДУХВАТ ГОДИНЕ
Сајам књига - Бањалука 2010.

Специјални попуст за читаоце "Православља".
Позовите "Принцип Прес"!

шифра претплатника
(попуњава служба претплате)

Претплаћујем се на следеће часописе

(Означите жељени часопис и начин претплате)

НАРУЦБЕНИЦА

Име и презиме наручиоца:

ПТТ број и град:

Адреса:

Држава, епархија:

Часопис	Годишња претплата		начин слања (важи за иностранство)
	Србија	иностранство	
Православље	1700 динара	45€ или 70\$ или 70 CAD или 75 AUD или 35€	Обичном поштом
		60€ или 90\$ или 90 CAD или 100 AUD или 45€	Авионом
Светосавско звонце	690 динара	25€	Обичном поштом
		30€ за Европу или 40€ ван Европе	Авионом
Гласник СПЦ	1200 динара	32€ за Европу или 35\$ ван Европе	Обичном поштом
		60€ за Европу или 65\$ ван Европе	Авионом
Православни мисионар	500 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом
Теолошки погледи	900 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом

ОВДЕ ИСЕЋАЈИ